

SARIKAMIŞ YÜRÜYÜŞ PARKURLARI

ARALIK 2012

YAYIMLAYAN :

SERHAT KALKINMA AJANSI
www.serka.org.tr
Tel : 0474 212 52 00
Faks: 0474 212 52 04

HAZIRLAYAN :

Ersin DEMİREL
ersindemi@hotmail.com

KATKIDA BULUNANLAR :

Sarıkamış Kaymakamlığı
Sarıkamış Belediyesi
Çamkar Otel
KuzeyDoğa Derneği

FOTOĞRAFLAR :

Hüseyin DEMİRCİ
KuzeyDoğa Derneği
Ersin DEMİREL

TASARIM :

Ali GÖÇMEN
gocmenali@gmail.com

Türkçe İkinci Baskı Aralık 2012

COPYRIGHT 2012 SERKA
ISBN:978-605-62728-0-6

İÇİNDEKİLER	
SUNUŞ	5
GİRİŞ	9
SARIKAMIŞ HAKKINDA	12
YÖRE MUTFAĞI	18
EL SANATLARI	19
OBSİDİYEN	20
TARİH	21
SARIKAMIŞ HAREKATI	26
SARIKAMIŞ KAYAK MERKEZİ	28
SARIKAMIŞ'IN YABAN HAYATI	32
YÜRÜYÜŞÇÜLER İÇİN GEREKLİ ÖNLEM ve UYARILAR	37
ROTA HAKKINDA	38
KISA PARKURLAR	43
UZUN PARKURLAR	127
BİSİKLET PARKURLARI	135
JİP SAFARI-MANZARALI ARAÇ YOLU	141
KÜLTÜR ROTALARI	144
ULAŞIM	148
ARAÇ KİRALAMA	151
KONAKLAMA	151
ÖNEMLİ TELEFONLAR	152
BİLGİ VE REHBERLİK	152
KAYNAKÇA	152
HARİTA SİMGELERİ	153

SUNUŞ

Ekonomik ve sosyal değişimler bakımından, yeryüzü belki de en hızlı ve baş döndürücü dönemlerinden birini yaşamaktadır. Bilim ve teknoloji alanındaki hızlı gelişmeler ülkeleri yakınlaştırmış, ortaya çıkan bilginin çok hızlı yayılmasına ve kullanılmasına imkân sağlamıştır. Ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet edebilen, yenilikçi ve sürdürülebilir kalkınma için son dönemlerde geliştirilen etkili yöntemlerden biri yerel kalkınma anlayışıdır.

Yeni yaklaşım çerçevesinde bugün birçok ülkede "Bölgesel Kalkınma Ajansları" faaliyet göstermektedir. Bu kurumların amacı, bölgelerin potansiyellerini, avantajlarını, sorunlarını, fırsat ve tehditleri de göz önüne alarak geliştirdikleri politikalarla bölgedeki ekonomiyi canlandırarak, yerelin rekabet edebilirliğini artırmak ve bölge-ler arası gelişmişlik farklarının azaltılmasına katkıda bulunmaktır.

Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars illerini kapsayan TRA2 Düzey II Bölgesi'nde faaliyet gösteren ajansımız, kaynak ve olanakları tespit ederek bölgesel gelişme hedefleri doğrultusunda insanların sosyo-kültürel ve ekonomik refahının arttırılmasını amaçlamasının yanı sıra, bölgemizin sahip olduğu güzelliklerin ülke ve dünya insanlarıyla paylaşılmasını da hedeflemektedir.

Geçmiş kültürlerin izlerini taşıyan, bir bütünlük içerisinde kendi kimliklerini koruyan tarihi yapıların, çok kültürlü sosyal mozağin ve doğal güzelliklerin kullanma koruma dengesi gözetilerek, iç dünyasını ve kendini tanımaya çalışan günümüz insanına bir huzur ve dinginlik ortamı oluşturacak kampçılık, dağcılık, yürüyüş, dağ bisikleti, kültür ve dinsel turizm gibi dalları içerecek şekilde eko-turizm potansiyelinin değerlendirilmesi ve bölge insanlarının temel eğitimleri olarak misafirlere rehberlik hizmetleri sunmaları ile ailelere ait küçük işletmeler sayesinde, halkın sosyo-ekonomik gelişimine katkı sağlaması amaçlanmakta olup, rehber kitap bu çalışmaların ilk ayağını oluşturmaktadır.

Bu çerçevede, elinizdeki rehber kitap bölgemizin sahip olduğu tarihi, kültürel ve doğal güzelliklerin doğal yaşamı tahrip etmeden insanlığın hizmetine sunulması amacıyla hazırlanmış olup, çalışmalar sırasında görüş, öneri ve eleştirileri ile katkıda bulunan herkese ve özverili çalışmaları dolayısıyla Sayın Ersin DEMİRELE, yön levhalarının basılmasında maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen Sarıkamış Kaymakamı'na ve Sarıkamış Belediye Başkanlığı'na, çalışmalar sırasında gösterdikleri katkı ve misafirperverlikleri dolayısıyla Çamkar ile Ce-mar Sarıkamış Toprak Hotel'e ve çalışanlarına, Sarıkamış doğasına yönelik yaptıkları bilimsel çalışmaları ve görüşlerini bizimle paylaşan KuzeyDoğa Derneği'ne, gösterdiği özverili çalışmaları ve katkıları dolayısıyla ajansımızın Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi uzmanı ve turizm koordinatörü Dr. Uğur ÇALIŞKAN'a teşekkür ederim.

Dr. Hüseyin TUTAR
Genel Sekreter
SERHAT Kalkınma Ajansı (SERKA)

Bayraktepe Eteklerinden Aladağ

Sarıkamış Merkezde Kış

GİRİŞ

Kış mevsiminin insanın içini ürperten soğukları güzel bir tablo sergileyebilir mi? Kuşkusuz bu sorunun yanıtını, Kars ilinin Sarıkamış ilçesinde bulabilirsiniz. 2100 metre rakımıyla ülkemizin en yüksek yerleşimlerinden biri olan Sarıkamış, Ekim ayıyla birlikte bembeyaz elbisesini kuşanır. Dağları sarımalayan sarıçam ormanlarının yeşili, beyaz kar örtüsüyle bütünleşir. Çam ağaçları, yere bakan iğne yaprakları ve aklaşan görüntüleriyle dev korkuluklara benzerler. Yaprakların gizlediği ışık oyunlarının arasında rengarenk gysileriyle kayakçılar süzülür. Adrenalin dolu neşeli çılgınlarla, arkalarında kar tozlarını uçuşturarak adeta renkli bir defile yaparlar.

Dağların eteklerindeki çıplak platolarda, beyazlığın ortasında uzayan elektrik ve telefon direkleri, araç şoförleri için yolların kılavuzudur. Derin bir uykuya dalan ıssız köylerde tek hayat belirtisi bacası tüten evlerdir. Sonsuz dinginliğin içerisinde, ansızın birer hayalet gibi atlı kızaklar belirir. Onlara eşlik eden köpeklerle birlikte odun kesmeye gidilir erkenden. Sessizliği yırtan uzun düdük sesiyle gara giren Doğu Ekspresi, ilçeyi huzurlu uykusundan uyandırır her sabah. Kent içerisinde yaşayanlar, bakkaldan ekmek almak için bile dışarı çıktıklarında ayaklarına kayaklarını takarlar. Güneşin devrilmesiyle beraber dağların çıplak dorukları beyazdan mora dönüşür. Akşam erken iner Sarıkamış'a.

Sonra, uzun buz sarkıtları nedeniyle çatılardan uzaklaşarak sokaklarda yürünen günler sona erer. Olanca neşesiyle ilkbahar gelir. İnsanın içini ısıtan gülümsemesiyle artık güneş daha erken yükselir Sarıkamış semalarında. Rengarenk çiçeklerin taçlandığı kırlar, dağlardan eriyen kar sularının coşturduğu dereler ve yemyeşil sarıçam ormanlarıyla, bir başka boyutta sürer gider hayat.

Yılın büyük bir bölümünde karlarla kaplı olan harikalar diyarı Sarıkamış, ülkemizin en önemli kayak merkezlerinden birisi. Kent, sadece 5 aylık kısa bir zaman diliminde kış turizminin avantajlarından yararlanabiliyor. Oysa el değmemiş doğası, tarihi mekanları, zengin kültürel kimliği, yöresel yemekleri, otantik gelenekleri ve özgün değerleriyle gerçek bir turizm potansiyeline sahip. Elinizde bulduğunuz rehber kitap yürüyüş, bisiklet, kültür, manzaralı araç yolu ve jip safari rotalarıyla turizmi çeşitlendirmeyi ve ilçe genelindeki turizm aktivitelerini yılın on iki ayına yayarak, Sarıkamış'ın bölgesel kalkınmanın dinamiklerinden birisi olma yolunda ilerlemesini hedeflemektedir.

SARIKAMIŞ HAKKINDA

1500 ila 3000 metre irtifadaki yüksek platolar üzerine yayılan Sarıkamış, Kars ilinin güneybatısına konumlanıyor. Allahuekber, Soğanlı ve Güllü dağlarının çevirdiği Kars Düzü'nün ucundaki Sarıkamış, Anadolu yarımadasının Kafkasya'ya geçiş noktasında (Transkafkasya bölgesinde) bulunuyor. Doğu Anadolu Bölgesi'nin bütün coğrafi özelliklerini bağrında taşıyan yerleşimin kuzeyinde Selim ve Şenkaya (Erzurum), güneyinde Horasan (Erzurum) ve Eleşkirt (Ağrı), doğusunda Selim ve Kağızman ile batısında Şenkaya ve Horasan yer alır.

İlçeyi çepeçevre kuşatan dağlar, derin vadiler ve yüksek platolar oluşturur. Ulu zirveleriyle insanda hayranlık uyandıran bu dağları Aladağ (3138 m.), Süphan (Sipkaç) (2909 m.), Balıklı (2835 m.), Köseadağ (2599 m.), Bayraktepe (Cıbiltepe) (2634 m.) ve Soğanlı (2849 m.) olarak sıralayabiliriz. Yılın neredeyse her ayında karla kaplı zirvelerinde minik göllerin parıldadığı yalçın dağların büyük bir bölümü çiplak bir arazi yapısına sahiptir.

Bu yükseltilerin derin koridorlar oluşturduğu coğrafyada Keklik, Komdere ve İnkaya gibi vadiler yer alır. Sarıkamış adıyla neredeyse özdeşleşen sarıçam ormanlarının yeşillendirdiği bu derin vadiler peyzaj güzellikleriyle tanınırlar. Dağların arasında kıvrılarak süzülen akarsuların başlıcaları ise Aras, Kars, Keklik, Zivin ve Komdere'dir. Kışın üzerlerinde buz parçacıklarının yüzdüğü bu akarsuların rejimi düzensizlik arz eder. Baharla birlikte eriyen karların hırçınlaştırdığı Sarıkamış akarsuları, yaz aylarında oldukça düşük debiyle akarlar. Bunun tek bir istisnası vardır. İlçe sınırlarından geçen ve ülkemizin en önemli nehirlerinden biri olan Aras, yılın her döneminde deli akışıyla köprüler dışında karşı kıyıya geçit imkanı tanımaz.

Sarıkamış yerleşiminin en önemli gölü, Çatak ile Asboğa köyleri arasındaki Asboğa Gölü'dür. Etrafi tamamen çiplak bir arazi örtüsü ve tarlalarla çevrili olan göl, kış aylarıyla birlikte donar. Göz alıcı güzelliğiyle parıldayan Asboğa Gölü'nün turizme kazandırılması için çalışmalar günümüzde de devam etmekte. Sarıkamış ilçe merkezi yakınlarında ayrıca, yaz aylarında kuruyan Büyük ve Küçük Turna göllerinin yer aldığını belirtelim. Bölgenin kayda değer tek şelalesi, Keklik Vadisi içerisinde yer alıyor. Yaklaşık 30-35 metrelik bir yükseklikten vadiye düşen Keklik Şelalesi, kayalıklar arasından süzülen silüetiyle etkileyici bir görsellik yaratıyor. Çetin arazi koşulları nedeniyle, şelalenin oluşturduğu minik gölete kadar yürümek hayli zor. Şelaleyi yukardan seyredeceğiniz manzara noktasına ise Sarıkamış-Karakurt yolundaki alabalık tesislerini geçtikten hemen sonra, sola giren orman yolunu 300 metre takip ederek ulaşabilirsiniz. Geldiğiniz açıklık alanda, sağ yanınızda kalan

şelaleyle birlikte önünüze serilen Keklik Vadisi'ni fotoğraflamak mümkün.

Bu yüksek ve çıplak steplerin büyük bir bölümünü tarlalar ve yaylalar oluştururken, diğer alanlarda asil görünüşleriyle sarıçam ormanları yayılır. Yöre halkının en önemli geçim kaynağının hayvancılık olması, bölgedeki yaylacılık geleneğinin sürdürülmesinin temel nedenidir. Genelde çadır konaklamalı göçerliğin görüldüğü yaylaların bir kısmında binalar da yer alır. Taşlardan inşa edilmiş basit barınaklar tarzındaki bu alçak ve küçük yerleşim alanları, yöre halkı tarafından 'kom' adıyla anılır. Aladağ'ın etekleriyle Soğanlı Dağ'ının yamaçlarına serpiştirilen yaylaların en önemlileri arasında Şehitemin, Çatak, Yağbasan, Karahamza, Yolgeçmez ve Yenigazi'yi sayabiliriz.

Sarıkamış ilçesinin geneline yayılan sarıçam ormanları, bölge coğrafyasında her açıdan farklılık yaratır. Çıplak platoları yeşillendiren, kış mevsiminin ağır geçtiği bölgede çığ tehlikesini önleyen ve Kars ilinin en büyük ormanını oluşturan bu alanlar, 1991 yılında doğal sit alanı olarak tescil edilmiş, 2004 yılında ise Sarıkamış Allahuekber Dağları Milli Parkı ilan edilmiştir.

SARIÇAM (*Pinus sylvestris*)

Ağaç yapraklılar bölümünün iğne yapraklı takımının çamgiller familyasından olan bu ağaç, Avrupa kıtası başta olmak üzere Kafkaslar, Sibiry ve Kuzey Asya'da görülür. Ülkemizde ise daha çok Kuzey Anadolu'nun yüksek bölümlerinde kök bulmakta birlikte, batı ve kuzey Karadeniz'in güney yamaçları, Doğu Anadolu'da Sarıkamış, Güney Marmara, Yozgat, Sivas, Kırşehir ve Kayseri gibi bölgelerde rastlanır. Yüksek irtifa seven, soğuk iklimlere ve rüzgarlara dayanıklı olan sarıçam, gövde kabuğunun renginden alır ismini. Kumlu ve killi topraklarda yetişen ağacın boyu kimi yerlerde 40 metreyi aşabilir.

Doğu Anadolu bölgesinde yer alan Sarıkamış, sert bir iklime sahiptir. Yazların serin geçtiği ilçede, özellikle kış ayları çok soğuktur. Uzun süren kış mevsiminde kimi zaman sıcaklık -40 derecelere kadar düşer, bazı yerlerde kar kalınlığı 2 metreye ulaşır. Ülkemizde yılın ilk karının yağdığı bölgelerden birisi olan yerleşimde, kar yaklaşık 5 aylık bir zaman dilimi boyunca yerde kalır. Doğal koşullar maddi yaşam biçimini etkiler ve kışın ulaşımda otomobilden çok kızak ve kayak kullanılır.

Ekonomisi tarım, hayvancılık, ormancılık ve turizme dayalı olan Sarıkamış, Anadolu'nun birçok bölgesi gibi göç olgusundan nasibini fazlasıyla almış durumdadır. Sanayinin pek fazla gelişmediği ilçede, tarım tahıl ürünlerine dayanmakta olup yaygın olarak küçük ve büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Yöre insanına ekonomik anlamda maddi kaynak sağlayan bir diğer sektör olan ormancılık, 1900'lerin başından günümüze kadar var olan ormanlık alanın yarı yarıya azalması nedeniyle büyük bir tehlike altındadır. Bölgenin milli park ilan edilmesiyle birlikte desteklenen bilinçli kesim, yöre halkının eğitimi ve fidan dikimi gibi uygulamaları, orman alanlarının geleceğine ilişkin yapılan çalışmalar arasında sayabiliriz. Sarıkamış'ın bir diğer ekonomik potansiyeli de turizm olgusu. Özellikle kış turizminin getirdiği dinamizm, bölge halkına önemli bir maddi kazanç sağlamaktadır.

YÖRE MUTFAĞI

Asırlar boyu farklı etnik kimliklere ev sahipliği yapan Sarıkamış bölgesinin zengin bir mutfak kültürü var. İç içe geçmiş bir etnik mozağin sofralara yansımaları da unutulmaz lezzetler yaratıyor doğal olarak. Sarıkamış yöresinin ilk akla gelen yemekleri arasında kaşık salatası (domates, biber, salatalık, soğan ve on bir çeşit baharat), kuşekmeği çorbası (kuşotu, yeşil mercimek, kıyma, bulgur, tereyağı), çadır (doğal bir bitki, bol C vitamini içeriyor ve şeker hastalığına iyi geliyor, salamurası yapılarak kış aylarında turşu olarak yeniyor), tuluğ peyniri (koyun ve keçi derisine ıslak basılıyor), çeçil (tuluğ peynirinin kuru suyu), velibağ (bildiğimiz gözlemenin patates, dereotu ve maydanozlu biçimi), hunk (hamurun içine ısırğan otu konulup yağda pişiriliyor), ısırğan otu çorbası, hingel (soğanlı mantı), mercimekli-patatesli erişte, umaç helvası ve elma dolması sayılabilir.

Kars genelinde olduğu gibi Sarıkamış ilçesinde de, kaz mutfak kültüründe önemli bir yer tutar. Yaklaşık 60 yaşına dek yaşayan bu evcil hayvan, bölgede bir yaşına gelinceye kadar beslenir. İlk kar yağdığında anaç kazlar kesilerek içleri boşaltılır. Daha sonra tuzlanıp iklim şartlarının doğal buzdolabı vazifesi gördüğü kış ayları süresince, kullanım zamanına dek direklerde asılı kalır. Yenileceği zaman iyice yıkanıp tuzdan arındırılarak pişirilir. Yağlı eti enerji verdiği için asırlardır vazgeçilmez bir besin kaynağı olan kaz eti, tandırda, yağları bulgura damlaya damlaya pişirilir.

EL SANATLARI

Sarıkamış el sanatlarının en önemli ögesi, yüzyıllardır süren bir geleneğin yansıması olan halı ve kilim dokumacılığıdır. Teknikleri ve motifleri farklılık gösteren kilim, çerim, zili, sumak ve çiği kilimi gibi örneklerin bir kısmı, giderek yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Ünü dünyaya yayılan Kars halılarının kökeni, yaylacılık ve hayvancılık geleneğine dayanır. Kaymakamlık tarafından açılan kurslarla yaşatılmaya çalışılan dokumacılık, bölgeye ekonomik bir artı değer getirirken, aynı zamanda yöre insanına da istihdam sağlıyor.

Sarıkamış'ın Şehitemin Köyü ile Mescitli Köyü arasındaki Keklik Deresi Vadisi'nde bulunan obsidiyen yatakları, bölgenin bir başka ekonomik gücünü oluşturuyor. Geçtiğimiz yıllara kadar asfalt yapımında kullanılan bu değerli maden, günümüzde sağlık ve hediyelik eşya sektöründe değerlendiriliyor. Spa merkezleri obsidiyenin güneş enerjisini çekme özelliğinden dolayı, vücut üzerindeki fiziksel ve psikolojik etkisinden yararlanmaya başladı. Ayrıca parlak cam kıvamındaki taşın görsel güzelliği de düşünülerek takı yapımında malzeme olarak kullanılıyor. İlçe merkezinde bu alanda açılan kurslar ve atölyelerle yeni bir iş kolu yaratılmış oldu.

OBSİDİYEN

Doğal etkenlerle oluşan volkanik kökenli bir cam türü olan obsidiyen, lavların aniden soğuması ve kristalleşmeye fırsat kalmadan hızla donmasıyla oluşur. Obsidiyenin cam haline gelmesindeki en önemli etken, bileşimindeki silisyum dioksit ile hızla soğuma sürecidir. Yapısı nedeniyle eski çağlarda kesici alet olarak kullanılan obsidiyen, günümüzde bu özelliği değerlendirilerek cerrah neşterlerinin kesici kısımlarına monte edilmiştir. Doğada yeşil ve siyah renkte bulunan bu değerli maden, bir zamanlar Orta Amerika'da Maya ve Aztek uygarlıklarının kurban ritüellerinde bıçak olarak kullanılmaktaydı.

TARİH

Sarıkamış yerleşim merkezi zengin bir tarihi ve kültürel birikime sahip. Kuşkusuz bunun en önemli nedeni, bölgede değişik kavimlerin yaşaması ve Anadolu yarımadasının Kafkaslara açılan güzergahı üzerinde yer almasıdır. M.Ö. 9000 yılına dayanan bir geçmişe sahip yöredeki ilk yaşam izleri Kalkolitik ve İlk Tunç Çağı dönemlerine dayanıyor. Daha sonra ise Hurri, Urartu, İskit, Med, Parth, Bagratlı Ermeni Krallığı, Roma, Sasani ve Bizans gibi eski uygarlıkların izlerine rastlanmaktadır. 1048 yılı itibariyle bölgede Türk etkisi başlamış, Saltuklu, Selçuklu, Karakoyunlu ve Akkoyunlu hakimiyetinin ardından 1639 Kasrı Şirin Anlaşması'yla birlikte Osmanlı denetimine girmiştir. 19. yüzyılda Rus işgaline sahne olan bölgede, 1917 Rus devriminden sonra yeniden Türklerin egemenliği başlamıştır.

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonucunda 40 yıl işgal altında kalan Sarıkamış'ta, Rus mimari yapısı hakimdir. Bunun en iyi örneklerini askeri bölgeler içinde kışla ve garnizon olarak kullanılan binalarda gözlemlemek mümkün. Sarıkamış ilçe merkezinin parlayan yıldızı, elbette Katerina Av Köşkü olarak bilinen tarihi mekandır. Çar 2. Nikola tarafından 1890-1914 yılları

arasında yaptırıldığı tahmin edilen köşk, şehrin kuzey batısına konumlanıyor. Dikdörtgen planıyla tamamı ahşap olarak tasarlanan binanın dikkat çekici yanı, hiç çivi kullanılmadan tahtaların birbirine geçme tekniğiyle yapılmış olması. Bir zamanlar balolara ve yemek davetlerine sahne olan bu gösterişli yapıya çift sütunlu bir kapıdan geçilerek giriliyor. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından koruma altına alınan köşk, restore edilmeyi bekliyor şimdilerde. Bu güzel köşkün hemen karşısında bir zamanlar trenleri ve rayları onarmak için kullanılan 'Cer Atölyeleri' yer alıyor. Tarihin tanığı bu yapılar, kentsel dönüşüm projesiyle birlikte kültürel anlamda tekrarlara hizmet edecekleri günü bekliyorlar.

Şehir merkezinin en güzel binalarından birisi de, 1907 yılında Baltık mimari tarzında inşa edilen Yanık Kilise. Dış cepheleri yalancı sütunlar ve kemer süslemelerle bezenen yapının üç giriş kapısı bulunuyor. Sonraki dönemlerde

ambar, halkevi ve sinema olarak hizmet veren bu tarihi eser 1970'li yıllarda ciddi bir yangın geçirmiştir. Ardından onarılan bina günümüzde Kazım Karabekir adıyla cami olarak kullanılmaktadır.

Birçok kilise, kale, kaya yerleşimi ve kaya mezarı Sarıkamış ilçe sınırları içerisinde yayılır. Eski çağlardan beri kullanılan Erzurum-Horasan-Sarıkamış-Kotanlı-Kars güzergahı üzerinde yer alan bölge koruma, savunma ve gözetleme amaçlı inşa edilmiş birçok kaleye ev sahipliği yapar. Micingirt, Visan, Zivin, Hamamlı (Kız), Keklikdere Kızlar (Toprakkale) ile Köroğlu günümüze ulaşmış kalelerin en önemlileridir. İlçenin 8 kilometre güneybatısına konumlanan Karapınar Köyü'nün 5 kilometre batısında bulunan Yağbasan Kalesi ile Kars-Sarıkamış çevre yolundaki Kırankaya (Asboğa) Kalesi ise, bölgedeki diğer arkeolojik alanlardır. İnkaya Köyü'nde eski Urartu yerleşiminin bulunduğu bölgeye inşa edilen Micingirt Kalesi, diğerlerinin yanında olanca heybetiyle dikkat çeker. Yüksek bir kayalık tepeden Çamkaya ile İnkaya arasındaki vadiyi gözetleyen kale, uzun ince dikdörtgen planlı olarak inşa edilmiştir. Bizans, Selçuklu, Saltuklu ve Osmanlılar zamanında da kullanılan yapı, 1232 yılında Saltuklu Sultanı Mansur Ergin tarafından yaptırılmış. Kalenin içerisinde Urartu kaya mezarları ve sarnıca rastlanırken, İnkaya Vadisi'ne bakan yamacında da bir kümbet yer alır. Ayrıca İnkaya Vadisi'nin karşı yakasında ve iç taraftaki derinliklerde kaya yerleşimleri ve mağara kiliseler bulunur. Peri bacası oluşumlarına da rastlayacağınız kayalık vadinin derinliklerindeki kilise, yöre halkı tarafından Kızlar Kilisesi olarak anılır. Duvarlarındaki aşı boyası ikonların yer yer silindiği bu kilise, kaleye yaklaşık 3 kilometre uzaklıktadır.

İlçe sınırlarındaki diğer bir kale, eski Erzurum yolu üzerinde Süngütaşı Köyü'ndeki Zivin Kalesi'dir. Karaorgan'a 3 kilometre mesafedeki kale, sarp kayalık bir tepe üzerinde konumlanıyor. Sur ve duvarları kesme moloz taştan yapılan tarihi mekan, zamana yenik düşerek büyük ölçüde tahrip olmuş. Doğu Ekspresi'nin geçtiği demiryolu manzarasına hakim durumdaki kalenin taşlarında Urartu yazıtlarına rastlanıyor.

Kars-Erzurum yolu kenarındaki Keklik Deresi Vadisi yamaçlarında Küpkale Tepesi mevkiinde bulunan Kızlar Kalesi, Aladağ doruklarını seyreden harika

Kazım Karabekir Camisi (Yanık Kilise)

manzaralı bir bölgede yükseliyor. İçinde bir kilisenin yer aldığı tarihi yapının etkileyici bir görüntüsü var. Kızlar Kalesi'nin karşı yamaçlarında, neredeyse tamamen harap olmuş durumda olan ve benzer ismi taşıyan Hamamlı Kızkalesi yer alıyor.

Sarıkamyş'ta erken ve geç Hıristiyanlık dönemlerine ait pek çok kilise ve şapel bulunur. Birçoğu doğanın kuytuluklarına ama çevreye hakim yerlere inşa edilen bu kiliselerin bir kısmı, kayalara oyulan mağaralardan oluşur. Çeşitli kaynaklara göre, Sarıkamyş'ta bir zamanlar tam yedi kilise yer almış. İsmi 93 harbinde şehit düşen Muhammet Emin'den alan Şehitemin Köyü'ndeki Alakilise ile Sarıkamyş-İznos yolunda bulunan kiliseden günümüze hemen hiçbir şey kalmamış durumda. Nispeten sağlam olanları ise, Keklik Vadisi içerisinde Kilise mevkiinde yer alan kilise, Kızlar Kalesi içe-risindeki kilise, İznos askeri bölgesinde Komdere Vadisi'ne bakan İznos Kilisesi, hemen onun karşısında yer alan Bayraktepe'nin eteklerindeki Küp Kilise ile Karakurt belde-sinin Susuz Yaylası'nda bulunan ve etrafında sayısız eski mezarın yer aldığı kilise olarak sıralayabiliriz. Özellikle bir bölümü kayalara oyulmuş bir bölümü ise kilden inşa edilen Küp Kilise, ilginç mimari formuyla dikkat çekiyor.

Yanık Kilise'den sonra Sarıkamyş'taki en iyi durumdaki kilise Karakurt beldesinde bulunuyor. Dış cephesi tamamen ayakta olan bu seçkin eser, restore edilerek turizme kazandırılmayı bekliyor. Eski zamanlardan bu yana insanlığa mesken olan bu bölgedeki vadilerde, mağara yerleşimleri ve şapeller görebilirsiniz. Özellikle Komdere Vadisi ile Karakurt-Kağızman arasında Aras Nehri'nin kenarındaki Geyiktaş mevkiinde bu tür tarihi mekanları fotoğraflayabilirsiniz.

SARIKAMIŞ HAREKATI

1914 yılında İran, Azerbaycan ve Karadeniz bölgelerine yayılan Osmanlı-Rus savaşının acı bilançosu, tarihte 'Sarıkamış Faciası' olarak anılıyor. Rus ordusunu imha etmek amacıyla geniş bir çevirme manevrası ve muharebesi olarak planlanan Sarıkamış Harekati'nin sonucunu, Allahuekber Dağları ve karakış tayin etti. Dondurucu soğuklar ve lojistik desteğin yetersizliği gibi fiziksel koşullara, o dönem devletin komuta kademesindeki yetkililerin yanlış hesapları ve maceracılığı da eklenince, bütün bunların yol açtığı trajik öykü on binlerce askerin hayatına mal oldu.

Kars-Erzurum illeri arasındaki sınırı oluşturan Allahuekber Dağları uzunluğu 40, genişliği ise 25 kilometreye yaklaşan bir coğrafyaya uzanıyor. Selim, Şenkaya ve Sarıkamış ilçelerini kapsayan bu yalçın dağların en yüksek doruklarını Tabyatepe (2540 m.), Cırcırtepe (2521 m.), Büyük Kumru Tepe (2847 m.), Çembertepe (2805 m.) ile Allahuekber Tepe (3120 m.) oluşturuyor. Neredeyse tamamı kıraç ve çıplak olan tepelerin bulunduğu bölge, geniş bir görüş alanı yaratsa da sürpriz coğrafi oluşumlar içeriyor. Birbirine yapışık gibi görünen tepeler arasında uzanan derin vadiler, derelerin aktığı sarp koridorlar ve boğazlar, Allahuekber Dağları'nı özellikle kış aylarında geçilmez kılıyor. Bazen günlerce süren kar, tipi, fırtına ve boranın yarattığı dondurucu soğuklar, her koşula uyum gösteren insanoğlunun tahammül gücünün çok ötesinde iklim şartları oluşturuyor.

İşte bu fiziki koşulların dayattığı olumsuz bir ortamda başlıyor Sarıkamış Harekati. Aslında planlanan muharebenin nedeni, 3 Mart 1878 tarihli Ayastefanos ile 13 Temmuz 1878'de imzalanan Berlin anlaşmalarına dayanıyor. Adını tarihe 93 harbi olarak yazdıran 1877-78 Osmanlı-Rus savaşında, Gazi Ahmet Muhtar Paşa komutasında galip gelmesine karşın, diğer cephelerdeki yenilgiden dolayı doğu cephesi düştü ve yukarıdaki anlaşmalar imzalanmak suretiyle Kars, Ardahan, Artvin ve Batum bölgeleri Ruslara bırakıldı. 1 Kasım 1914 tarihinde Rus orduları Sarıkamış üzerinden Pasinler'e doğru taarruza geçtiler ve Köprüköy muharebesinde yenilerek geri çekildiler. Çar Nikola'nın Sarıkamış'a karargah kurması üzerine, Enver Paşa komutasında Sarıkamış Harekati başlatıldı.

Bu noktadan sonra 90 bin askerin şehit düşmesine neden olan hüzünlü süreç hızla ilerlemeye başladı. Ayaklarında çarık üzerlerinde yazlık elbiseleriyle Arap çöllerinden Kafkas cephesine gönderilen askerler, bir anda -45 derecelere varan bir soğukla karşılaştılar. Kıyafet ve iaşe yetersizliği, top ve süvari azlığının getirdiği lojistik destek eksikliği, açlık, hastalık, sefalet ve kara kış gibi olumsuz koşullara komuta kademesindeki Enver Paşa'nın hatalı

kararları eklenince (3. Ordu komutanı Hasan İzzet Paşa'nın karşı çıkmasına rağmen Enver Paşa 18 Aralık 1914 tarihinde hücum emrini vermişti) binlerce insan donarak öldü. Düşmana tek bir kurşun atamadan kara kışa yenik düşerek ölenlerin yanı sıra, bir kısım asker de soğuktan yanan el ve ayaklarla sakat kaldı. Bazı askerler çevrede yaşayan köylülerin iyi niyetli fakat bilinçsizce uyguladığı sıcak tedavisi sonucu hayatını kaybetti. Yıllarca sonra bile Allahuekber Dağları'nın yamaçlarında, yaylalarda ve tarlalarda şehit askerlerin kemiklerine rastlanmakta. Günümüzde Sarıkamış başta olmak üzere Selim (Kars) ve Şenkaya (Erzurum) ilçelerinde, bu hazin dramın anısına birçok şehitlik dikilmiştir.

SARIKAMIŞ KAYAK MERKEZİ

2634 metrelik Bayraktepe (Cıbiltepe) yamaçlarına konumlanan Sarıkamış Kayak Merkezi, uzun pisti, nitelikli konaklama tesisleri, çığ tehlikesini önleyen doğal sarıçam ormanları ve Alplerin dışında sadece bu bölgede görülen iri taneli kristal kar kalitesiyle kayak severlere hizmet veriyor. Yılın büyük bir bölümü güneşli geçmesine rağmen, kar ilk yağdığı günkü özelliğini kaybetmiyor. Ülkemizin en önemli kayak merkezleri listesine ismini gururla yazdıran Sarıkamış'ta her yıl kayak şampiyonası düzenleniyor. 15 Kasım-15 Nisan arasında yaklaşık bir metre karla kaplı alanlarda Alp disiplini ve Kuzey disiplini kayak yapılabildiği gibi, tur kayağı ve kızaklı geziler için de parkurlar bulunuyor. Ayrıca Uluslararası Kayak Federasyonu tarafından tescillenen 5 kilometrelik bir 'Cross Country' pisti var.

Bayraktepe'deki kayak alanları, 2200 metrelerden 2900'lere yükselen bir platonun yer alıyor. Yeni açılan iki pistle birlikte sayısı dokuza ulaşan pistlerin toplam uzunluğu 25 kilometre. İki etaplı olan pistlerin en uzununu 3500 m.

Bayraktepe'den Sarıkamış'ın Görünüşü

Zirveden birinci etaba kadar beş, buradan aşağıya doğru ise iki pist yer alıyor. Ek olarak zirveden Karanlıkdere'ye de iki pist iniyor. Ayrıca bu bölgede 200 metrelik bir snowboard pisti bulunuyor. Birinci etaptaki 2400 metrelik parkur yeni başlayanlar için hazırlanmış. 2200 metrelik ikinci etabın dört pisti farklı zorluk derecelerinde. 1610 metredeki Karanlıkdere pisti ise %28'lik bir eğime sahip. Sarıkamışlıların 'Çılgınlar Pisti' olarak nitelendirdiği parkur sadece çok usta sporculara açık.

Yukarıda sözünü ettiğimiz pistlere ulaşım, saatte 2400 kişi taşıma kapasiteli telesiyerlerle sağlanıyor. Her bölümü 4 kişi alan alttan ısıtmalı, bilgisayar donanımlı telesiyerler, iki etapta sarıçam ormanları manzarası eşliğinde yükseliyor. Çam ormanlarının kuşattığı ilk etap pistinin eğimi az ve acemilere uygun. İkinci etap için yeniden telesiyer kullanılarak zirveye ulaşıyor. Allahuekber ve Aladağ ile Sarıkamış yerleşimi manzaralı doruk noktasında, 4 pist seçeneği var. Her iki etapta da dinlenme molası için kafelerin bulunduğu hatırlatalım.

Sarıkamış ilçesinin ikinci kayak tesisi, eski Erzurum yolu Çamurlu mevkiindeki Osman Yüce Kayak ve Kamp Eğitim Müdürlüğü. İsmi 1967 yılında trafik kazasında ölen milli kayakçımızdan alan 2100 metre rakımdaki tesis, 960 metrelik bir piste ve beş dakikada doruğa ulaşan teleskiye sahip.

SARIKAMIŞ'IN YABAN HAYATI

Kars; konumu, yüksekliği, sulak alanları, sarıçam ormanları, otlakları, dünyanın 34 önemli biyolojik çeşitlilik bölgesinden ikisi olan Kafkas ve İran-Anadolu sıcak noktalarının kesişiminde yer alması ve dünyanın en önemli kuş göç yolları üzerinde bulunması gibi özellikleriyle ülkemizin en değerli yörelerinden biridir. Kuş ve bitki çeşitliliğinin yanı sıra, bozayı, kurt, tilki ve vaşak gibi besin zincirinin tepesinde bulunan, ekolojik açıdan gösterge ve bayrak türler olan büyük etoburlar bakımından da ülkemizin önemli doğal alanları arasındadır.

Şehirleşme ve doğa tahribatının giderek arttığı günümüzde, var olabilmek için geniş bölgelere ihtiyaç duyan büyük yırtıcı etoburların yaşam alanları hızla yok olmakta ve bu canlıların sayıları giderek azalmaktadır. Böylelikle bu türlerin tarım zararlılarını ortadan kaldırma konusunda verdiği ekolojik hizmetler de sonuçsuz kalmaktadır. Özellikle bozayıların gözlem kolaylığı nedeniyle bölge ekoturizmi açısından büyük bir potansiyele sahip oldukları, yöre insanı ve yerel yönetimler tarafından bilinmemektedir. Türe yönelik etkin bir koruma sağlanamamakta, kaçak avlanma, ilkbaharda yavru toplanması, araç ya da tren çarpması gibi nedenlerden dolayı, bu memeli hayvanların sayıları her geçen gün azalmaktadır.

Sarıkemiş, Kars yöresi içerisinde yüksek ormanlık alana sahip olan tek ilçedir. İlçenin adı, içinde barındırdığı sarıçam (*Pinus sylvestris*) ağaçlarından gelir. Sarıçam, iki bin metrelerin üzerinde yaşayan ender ağaçlardan biridir. Sarıkemiş, sarıçam ormanlarının büyüklüğü açısından Türkiye'de tektir. Bu orman bloğunun yer aldığı coğrafyada yüzlerce bitki ve hayvan türü yaşamaktadır.

Bölgede bilimsel araştırmalar yapan KuzeyDoğa Derneği’nden alınan bilgiye göre; řu ana kadar Sarıkamış ormanlarında 13 memeli türü tespit edilmiştir. Kurt, bozayı, tilki, yaban domuzu, yaban kedisi, karaca, vaşak ve sincap bunlardan bazılarıdır. Ayrıca Sarıkamış ormanları içerisinde, yaban hayatın izlenmesi açısından Türkiye’de ilk defa uydu vericisi takılan kurtlar bulunmaktadır.

Sarıçam ormanları sadece memeli hayvanlara değil, kuşlara da ev sahipliği yapar. Bölgede şimdiye kadar 100’den fazla kuş türü tespit edilmiştir. Bunlar arasında en dikkat çekeni üç metreyle Türkiye’nin en uzun kanat açıklığına sahip kuşu olan Kara Akbaba’dır.

Sarıkamış ormanlarında yüzlerce bitki türü bulunmaktadır. şehrin doğal bitki örtüsü bozkırdır. Ormanlarda sayıları 1250’yi bulan tohumlu bitki doğal olarak yetişir. Bu bitkilerden yüz tanesi dünyada başka hiçbir yerde yetişmeyen nadir bitki türleridir ki; bazılarının ana yayılış alanı da Sarıkamış’tır. Örneğin yabani bir bezelye türü olan *Lathyrus karsianus*, Sarıkamış ormanlarının kuzey bölgesindeki açıklık alanlarda yayılış gösterir ve bulunduğu yöre olması nedeniyle isminde Kars’i içerir.

Yaban Hayvanlarıyla Karşılaşıldığında Yapılması Gerekenler

İlk başta hatırlamamız gereken bizlerin yaban hayvanlarının yaşam alanlarında misafir olduğumuzdur. Yapacağımız tüm hareketleri bu kapsamda değerlendirmek yararıma olacaktır. Bizler doğayla baş başa vakit geçirmeye çalışırken, yaban hayvanları da beslenmek, kendilerine eř bulmak, barınmak ve yeni alanlar keşfetmek için arayış içerisindedirler.

Yaban hayvanlarıyla karşı karşıya gelmek nadir bir durumdur. Hayvanlar genellikle sizin sesinizi ya da kokunuzu duyacakları için, buldukları alandan hızlı bir şekilde uzaklaşacaklardır. Ancak rüzgarın tersten esmesi gibi bazı durumlarda yaban hayvanları kokunuzu alamaz ve onlarla karşılaşabilirsiniz. Bu durumda ilk yapmanız gereken şey sakin olmaktır. Yapacağınız ani bir hareket karşınızdaki hayvanı da tedirgin edecektir. Sonrasında bulunduğunuz alanı yavaş yavaş terk etmeniz gerekir. Eğer yaban hayvanı üzerinize doğru geliyorsa; kendinizi ondan büyük göstermek için ellerinizi yukarı doğru kaldırın ve yüksek sesle bağırın. Böylelikle onların bizden uzaklaşmasını sağlayabiliriz.

Kurt ve vaşak gibi yırtıcı hayvanları doğal ortamlarında görmek oldukça zordur. Genellikle bu hayvanlar insanları gördüklerinde süratle uzaklaşırlar. Ancak unutulmamalıdır ki; yaban hayvanlarının davranışlarını tam olarak tahmin edemeyiz. Bunun için sürekli etrafımızı kontrol etmek zorundayız. Yanımızda; ayı spreyi, bıçak, ilk yardım seti ve ayı kovucu zil bulundurmak yararlı olacaktır.

Yaban Hayvanları ile Karşılaşmayı Engellemek İçin

1. Yaban hayvanlarla özellikle ayılarla karşılaşmanın en tehlikeli yanı, aniden önünüze çıkmalarıdır. Bu durumu engellemek için yapmanız gereken en temel şey ses çıkarmaktır. Yaptığınız gürültü, bir anlamda yaban ortamın doğal ritmini bozsa da, güvenliğiniz açısından gerekli bir eylemdir. İslık veya düdük çalarak, yanınızdakiyle konuşarak veya periyodik aralıklarla bağırarak varlığınızı belli ederseniz, ayı ve diğer yaban hayvanları uzak duracak ancak yaptığınız tüm hareketleri size fark ettirmeden izleyeceklerdir. Sırt çantanıza ayı zili veya bir çan takarak hareket halinde olduğunuz sürece ses çıkartabilirsiniz.

2. Eğer kamp yapıyorsanız, yiyeceklerinizi kokuları dışarı çıkmayacak şekilde kaplarda saklayın. Yemeğinizi yedikten sonra yiyecek artıklarını kamp alanından en az 500 metre uzağa gömün.

3. Yürüyüş yolunuz üzerinde yaban hayvanlarının taze ayak izlerini ya da dışkılarını görüyorsanız rotanızı değiştirmeniz daha güvenli olacaktır.

4. Yürüyüşünüz sırasında yavru bir yaban hayvanıyla karşılaşırsanız alanı hızla terk edin. Yaban hayvanlarını kesinlikle sevmeyin. Fotoğrafını çekmek için zaman harcamayın. Muhtemelen yavru yaban hayvanının annesi yakındadır ve aniden size saldırabilir. Annelik içgüdüyle yapılan bu saldırının sonucu genellikle ölümcüldür.

Yaban Hayvanlarının Yol Açtığı Yaralanmalarda Yapılması Gerekenler

Bu tür durumların ortaya çıkması halinde yaralanan kişinin bilincini açık tutmaya çalışın. Eğer kanamalı bir yara oluşmuşsa, yaranın üstüne tampon uygulayarak en yakın sağlık kuruluşuna başvurun. Saldırının bir yaban hayvanı tarafından gerçekleştirildiği ve biliniyorsa yaban hayvanın türünün söylenmesi, tedavinin daha hızlı bir şekilde ilerlemesini sağlayacaktır.

YÜRÜYÜŞÇÜLER İÇİN GEREKLİ ÖNLEM ve UYARILAR

- 1- Sarıkamış parkurları genel olarak her yürüyüşçü için uygun özellikte rotalar içeriyor. Parkur anlatımlarında profesyoneller için olan bölümler özellikle belirtilmiştir.
- 2- Sarıkamış'ta kış mevsimi sert geçiyor. İlçenin yüksek rakımda bulunması nedeniyle Kasım-Mart arası en soğuk dönem. Parkurları diğer aylarda rahatlıkla yürüebilirsiniz.
- 3- Elinizdeki kitapta yer alan parkurların detay bilgilerini okuyarak, yürümeyi düşündüğünüz güzergahın size uygun olup olmadığını belirleyin.
- 4- Yola çıkmadan önce hava durumunu mutlaka kontrol edin.
- 5- Kesinlikle parkur tabelalarını ve işaretleri takip edin, güzergah dışına çıkmayın.
- 6- Uzun rotaları deneyecekseniz asla yalnız yola çıkmayın. Kısa ve kolay bir rotayı yürüseniz de, risk faktörünü asgariye indirmek için dikkatli davranın.
- 7- Yürüyüş parkurlarının en zor bölümü Keklik Deresi-Aras Nehri arasındaki 17 kilometrelik parkurdur. Bu güzergahı sadece profesyonel ve deneyimli yürüyüşçülere öneriyoruz.
- 8- En ıssız sayılabilecek bölümler orman içi alanlardır. Bununla ilgili bilgiyi yaban hayatı bölümünde bulabilirsiniz.
- 9- Hemen hemen tüm parkurlarda çeşme veya kaynak suyu bulabileceğiniz alanlar var.
- 10- Orman içi yürüyüşlerde yanınıza pilleri sağlam bir fener almayı unutmayın.
- 11- Yürüyüşler sırasında yanınızda mutlaka bir çöp poşeti bulundurun ve bütün çöplerinizi geri götürün.
- 12- Arkeolojik alanları gezerken tarihi dokuya asla zarar vermeyin ve hiçbir şeyin yerini değiştirmeyin. Sahip olduğumuz bu kalıntıların insanlığın ortak mirası olduğunu lütfen akıldan çıkarmayın.
- 13- Bayraktepe'nin Komdere'ye bakan bölümlerinde, Komdere Vadisi ile Keklik Vadisi'nin belli kısımlarında cep telefonu çekmiyor.
- 14- Ağır kış şartlarında veya kış mevsiminin başlangıcında yürümek isteyenler gerekli ekipmanları yanlarında bulundurmak zorundalar. Çantanızda özellikle survival battaniyesi (alüminyum folyo), yedek çorap ve iç giyim, ıslanmaz kibrit ve kramponun yer almasında fayda var.
- 15- Her türlü riski azaltmak için yanınıza mutlaka bölgeyi bilen bir rehber alın.

ROTA HAKKINDA

Türkiye'nin en önemli kayak merkezlerinden biri olan Sarıkamış, eşsiz güzellikleriyle konuklarını etkiliyor. Bir dost evinin rahatlığını ve sıcaklığını duyumsayacağınız doğunun bu şirin ilçesi, doğal ve tarihi değerleriyle bulunduğu bölgede gerçek bir turizm potansiyeli oluşturuyor. Var olan kış turizmi dinamiğinin yanı sıra Sarıkamış, doğaseverleri alternatif turizm aktiviteleriyle de buluşturmayı hedefliyor.

Bu amaçla hayata geçirilen yürüyüş, bisiklet ve manzaralı araç yolu parkurlarıyla ilgili detaylara elinizdeki rehber kitap sayesinde ulaşabilirsiniz. Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde değişik kişi ve kurumlarca belli standartlara uyularak yapılan çalışmalardan biri olan Sarıkamış'ta, yürüyüş parkurları 21 değişik güzergah üzerinde toplam 256 kilometreye ulaşıyor. Genel olarak Sarıkamış yakınlarındaki sarıçam orman dokusuyla birlikte Keklikdere, Komdere ve İnkaya vadilerinin kullanıldığı parkurları, her doğasever rahatlıkla yürüyebilir. Benzerleri gibi patikalarda her 50 metrede, toprak yollarda ise her 200 metrede bir kırmızı-beyaz işaretlerle belirlenen güzergahlarda kaybolma riski yok denecek kadar az. Kavşak noktasında yer alan tabelaların kılavuzluk ettiği parkurların GPS koordinatlarını, **www.sarikamistrekking.com** internet sayfasında bulabilirsiniz. Ayrıca rehber kitabın ekindeki ayrıntılı haritalar, etkinliğinizin planlamasına katkı sağlayacak. Sarıkamış yöresinin en sert coğrafi koşullarının sergilendiği Allahuekber Dağları, çıplak arazi yapısı göz önünde bulundurularak yürüyüş parkurlarının dışında tutuldu. Yürümek isteyen herkesin uyarılar ve yaban hayatı bölümlerini dikkatle okumaları gerektiğini hatırlatalım.

Yürüyüş parkurlarının yanı sıra, orman ve köy yollarını takip eden bisiklet rotaları oluşturduk. Oksijeni bol ormanlardan geçen bu rotaların uzunluğu yaklaşık 356 kilometreye ulaşıyor. Ayrıca tarihi ve doğal güzellikleri kapsayan 428 kilometrelik manzaralı araç yolu ile birlikte, ilçe sınırları içerisindeki kültürel ve tarihi değerleri görmemizi sağlayan kültür rotalarını da doğaseverlerin hizmetine sunduk.

Parkurlarda yapacağınız aktiviteler sırasında, Sarıkamış'ı bütünüyle keşfetme fırsatı bulacaksınız. İssiz ormanlarda yürürken salgılayacağınız adrenalin, size dünyayı başka canlılarla paylaştığınızı hatırlatacak. Bazen dalından havalandıran kuşların kanat sesiyle irkileceksiniz. Kimi zaman pürüzsüz kar yüzeyinde bir tilki silüeti göreceksiniz veya karlarda tavşan izlerine rastlayacaksınız. Hemen fotoğraf makinenize davranacak ve belleğinizden silinmeyecek anılar boğçasına bir kare daha katacaksınız. Manzaralı araç yolunu izlerken ise

buğulu camın ardından karlarla kaplı düzlüklere ve dağlara bakacak, huzurun başkentinde olduğunuzu duyumsayacaksınız. Ama her seferinde sonsuz dinginliğin canlandırıcı atmosferinde derin bir soluk alıp, 'İyi ki buradayım' diyeceksiniz.

Elbette ki Sarıkamış'ın doğa tutkunlarına sundukları bu kadarla sınırlı değil. İlçe temiz ve bol oksijenli havasıyla binicilik, avcılık, golf, çim kayağı, kampçılık ve karavan turizmi gibi aktiviteler için uygun alanlara sahip. Ana-dolu yaşam tarzının en önemli geleneği olan yaylacılık, alternatif turizmin bir diğer ögesi. İlçe birbirinden güzel yaylalara ev sahipliği yapıyor. Sarıkamış, yüksek irtifanın getirdiği avantajlarla kondisyon depolamak isteyen sporcu ve takımların gözde mekanı aynı zamanda. 2000 metre üzerindeki otellerin konaklama olanaklarından yararlanan atletizm ve futbol gibi dalların sporcuları, yüksek performans özelliğinden dolayı Sarıkamış'ı seçiyorlar. Ekstrem sporların peşinde koşanlara ise yamaç paraşütü ve kaya tırmanışı gibi değişik aktiviteleri önerebiliriz.

Kayak tesisleri ve alternatif turizm rotalarıyla Sarıkamış, beyaz kış masalının büyüsünden uyanıp yola çıkmanın coşkusuyla yaşamak isteyenlerin adresi olma iddiasında.

YÜRÜYÜŞ PARKURLARI

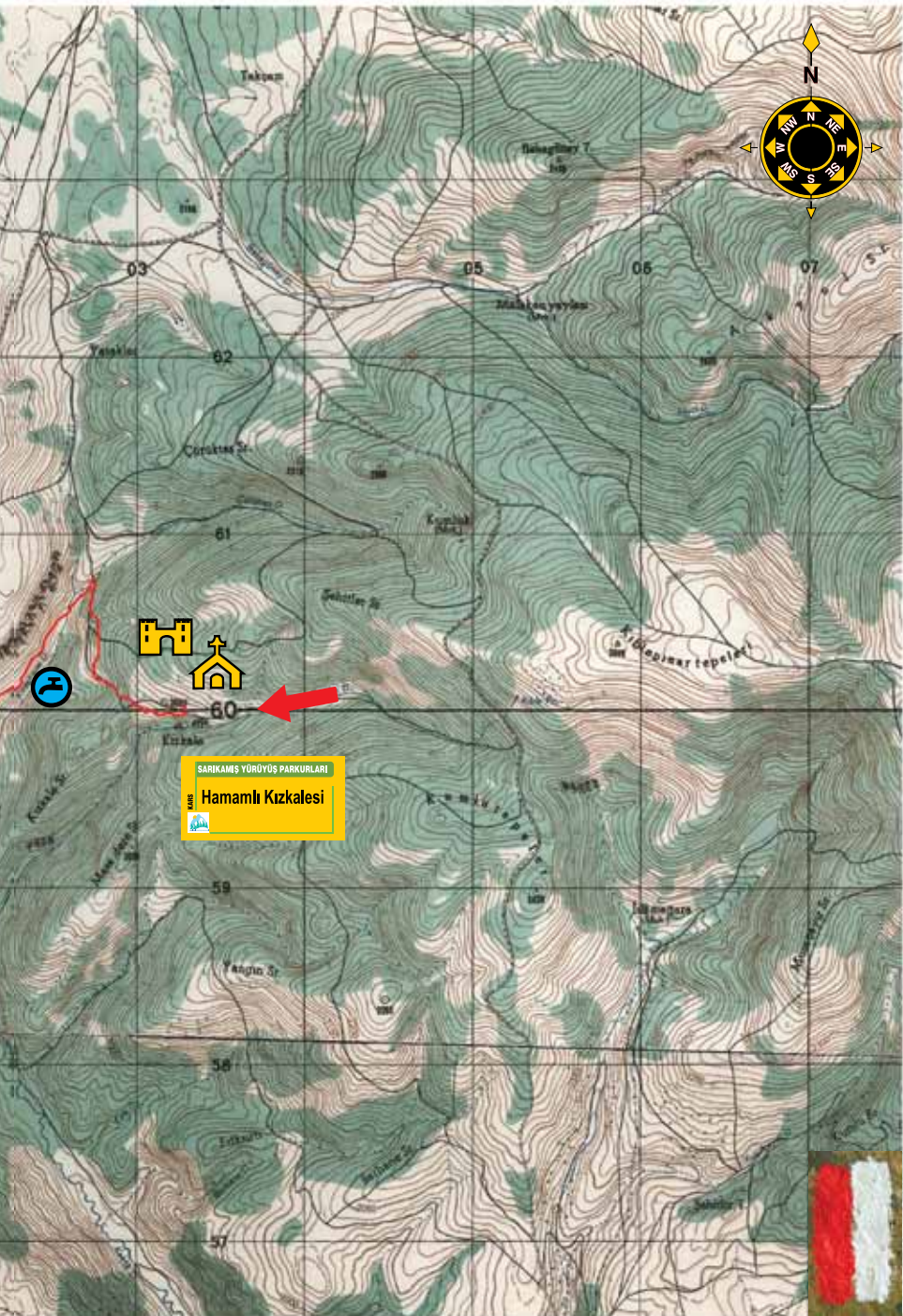
KISA PARKURLAR

Parkur 1 : Hamamlı Kızkalesi-Kızlar Kalesi (5 km)

Hamamlı ile Şehitemin köyleri arasında yer alan kale, yöre insanları tarafından Kızkalesi olarak biliniyor. Hamamlı-Kızkalesi üzerindeki yola paralel uzanan patikayı adımıyoruz. Orman içinden Çürüктаş mevkiine inen rota kısa bir süre dere yatağını izliyor. Daha sonra tabelanın bulunduğu kavşak noktasından sağa dönerek toprak bir yola giriyor. Şimdi kısa bir rampa çıkacağız. Geldiğimiz sırtta Keklik Vadisi manzarası önümüze serilecek. Burada biraz dinlenip doğayla baş başa olmanın keyfini çıkarabilirsiniz. Toprak yolun inişe geçtiği kavşakta sağa dönüyoruz. Kayalık tepeler bir yanımda, vadi tabanı diğer yanımda kalacak şekilde yürüyüşe devam ediyoruz. Terk edilmiş çiftlik evinin binalarını geçerek Keklik Deresi yatağına indikten sonra, Kùpkale Tepesi eteklerindeki Kızlar Kalesi'ne tırmanıyoruz.

Zorluk Derecesi : Kolay
Azami Yükseklik : 2241 m
Asgari Yükseklik : 1885 m

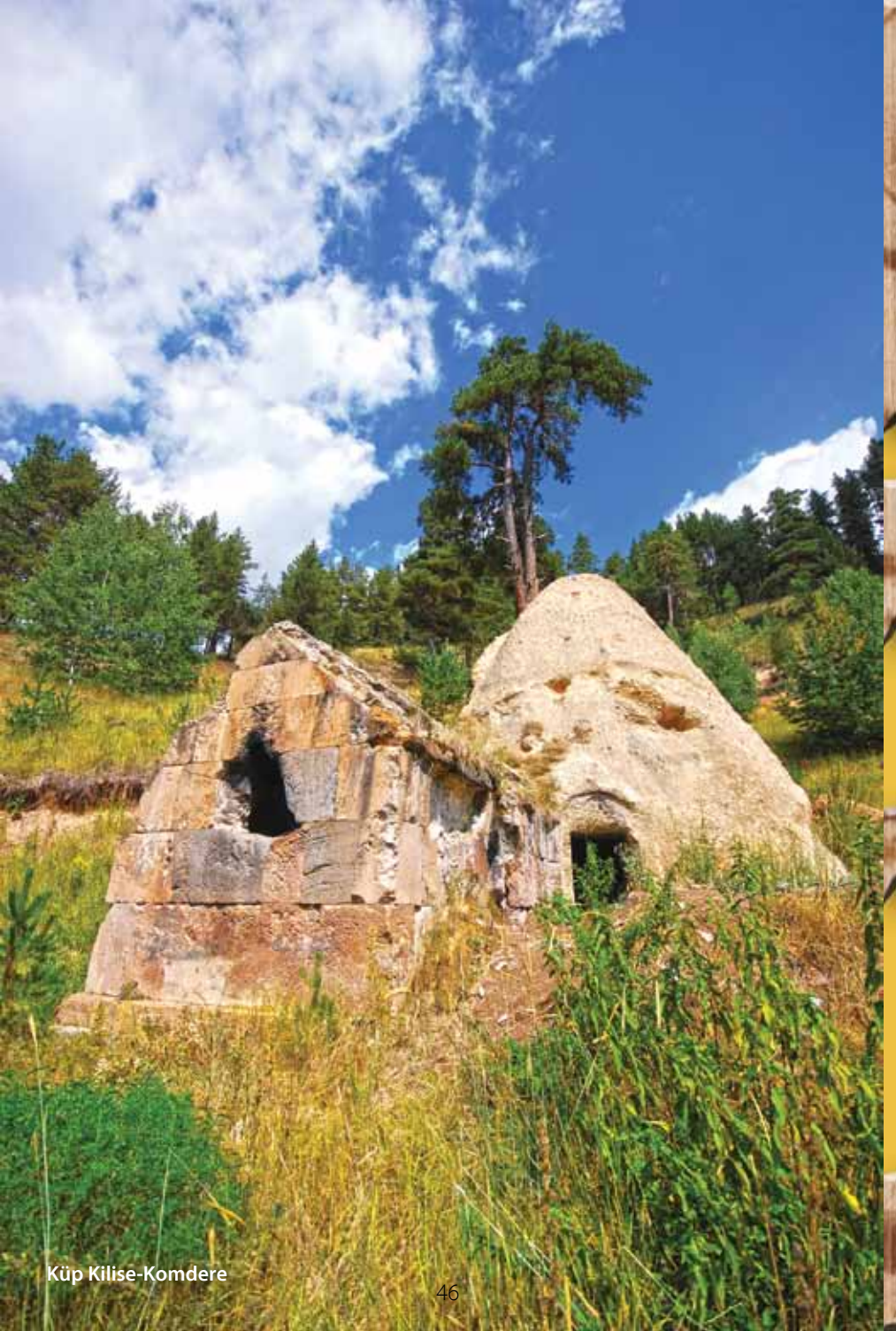

SARIKAMS YÖRÜĞÜS PARKURLARI

Hamamlı Kızkalesi

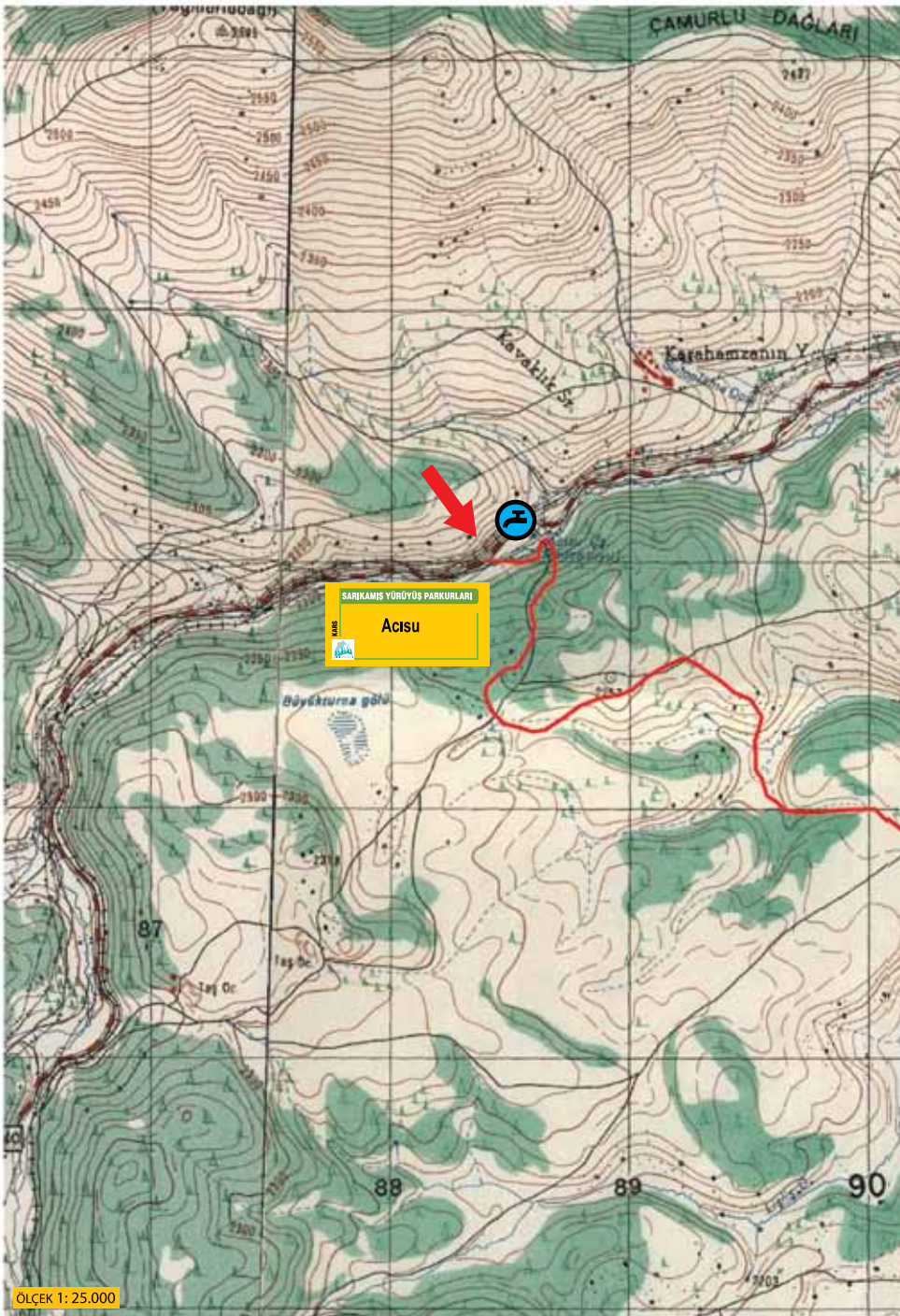

KISA PARKURLAR

Parkur 2 : Acısu-Turna Gölü-Ana Yol (5 km)

Acısu çeşmesinden başlayan parkurumuz, ana yoldan ayrılarak orman yoluna giriyor. Çam ağaçlarının gölgelendirdiği toprak yol, rotamızın ilk ve tek yokuşu. Yaklaşık 400 metre sonra vardığımız tepe noktasında, orman içi yürüyüşümüzü sürdürüyoruz. 1,5 kilometre sonra düz bir hatta ilerlediğimiz orman yolunu terk ederek açıklık bir alana çıkıyoruz. Turnagöl ile Topyolu sırtları arasında uzanan bu düzlükte Büyük ve Küçük Turna göllerini görebilirsiniz. Sazlıklarla çevrili göl yatakları yaz aylarının kavurucu sıcaklarında kuruyor. Bu noktada, olanca heybetiyle yükselen Süp-han Dağı manzarasında mola verebilirsiniz. Göl yakınındaki tabelanın yönlendirmesiyle toprak yoldan sola dönerek yürüyüşe devam ettiğimizde yeniden orman dokusuna giriyoruz. Sarıkamış-İznoz askeri yoluna kavuştuğumuz yerde rota sona eriyor.

Zorluk Derecesi : Kolay
Azami Yükseklik : 2260 m
Asgari Yükseklik : 2092 m

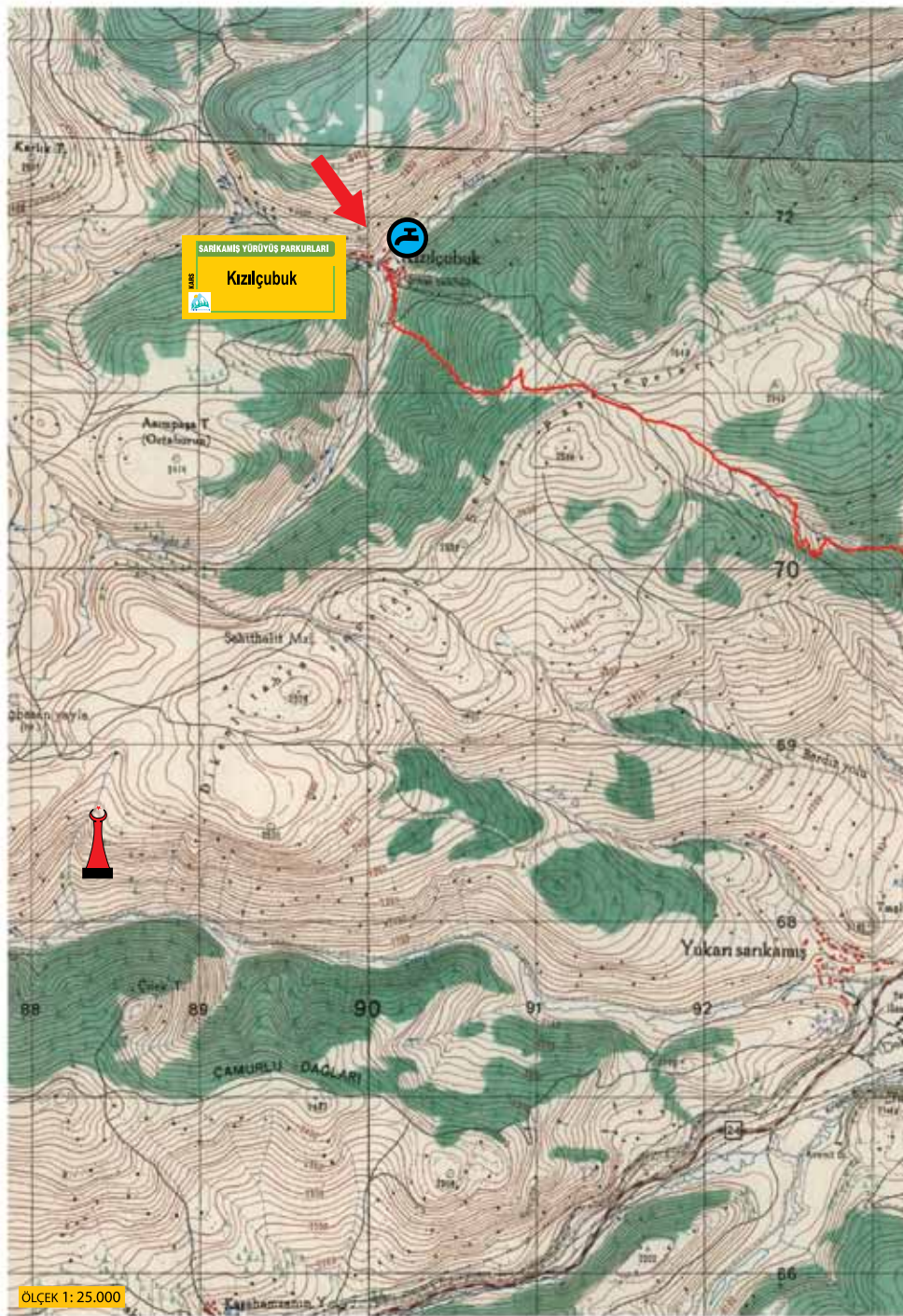

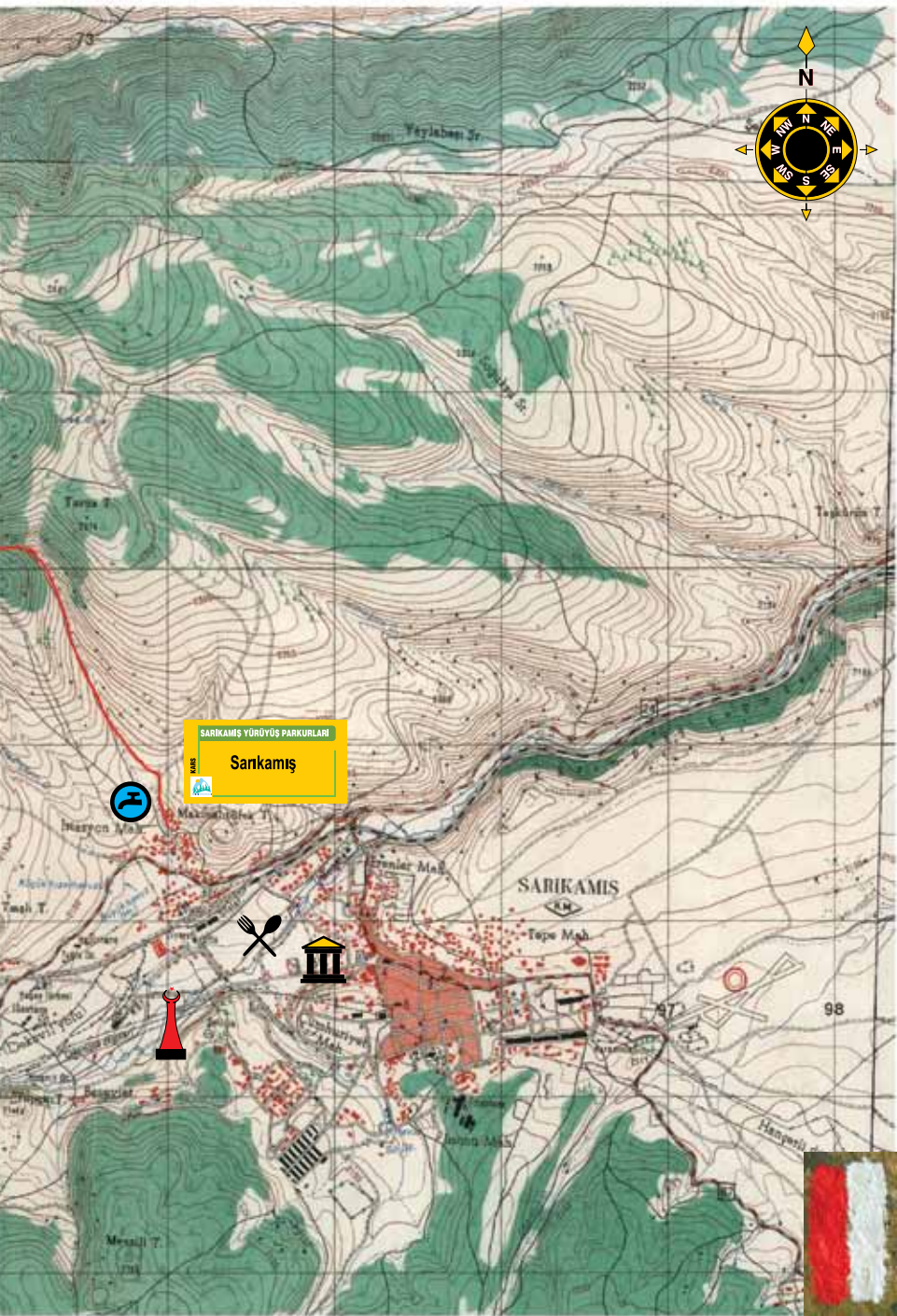
KISA PARKURLAR

Parkur 3 : Kızılçubuk-Sarıkamış (7 km)

Terk edilerek harabeye dönen Kızılçubuk Köyü'nde yaşayanların, Sarıkamış ilçe merkezindeki pazara gitmek için kullandıkları eski yolu izleyeceğiz. Köyün üstündeki mezarlık alanını geçerek ormana yönelen patikaya giriyoruz. Rotanın ilk bölümü, şehitlik tabelasının bulunduğu tepeye kadar yokuş yukarı tırmanıyor. Sırt noktasında orman alanından çıkan patika, Sedatpaşa Tepesi ile Dikenli Tabya Tepesi arasındaki açıklık bir bölgede yol alıyor. Yerdeki taşlara koyulan işaretler ana rotamızı belirleyecek. Yavaş yavaş inişe geçen patika, bir traktör yolunu keserek dere yatağına paralel bir şekilde ilerliyor. Yaz aylarında kuruyan derenin yarenliğinde Yukarı Sarıkamış'a ulaşarak, istasyon yakınlarında parkurumuzu tamamlıyoruz.

Zorluk Derecesi : Kolay
Azami Yükseklik : 2503 m
Asgari Yükseklik : 2092 m

SARIKAMIS YÜRDÜYÜS PARKURLARI

Sarıkamış

KISA PARKURLAR

Parkur 4 :

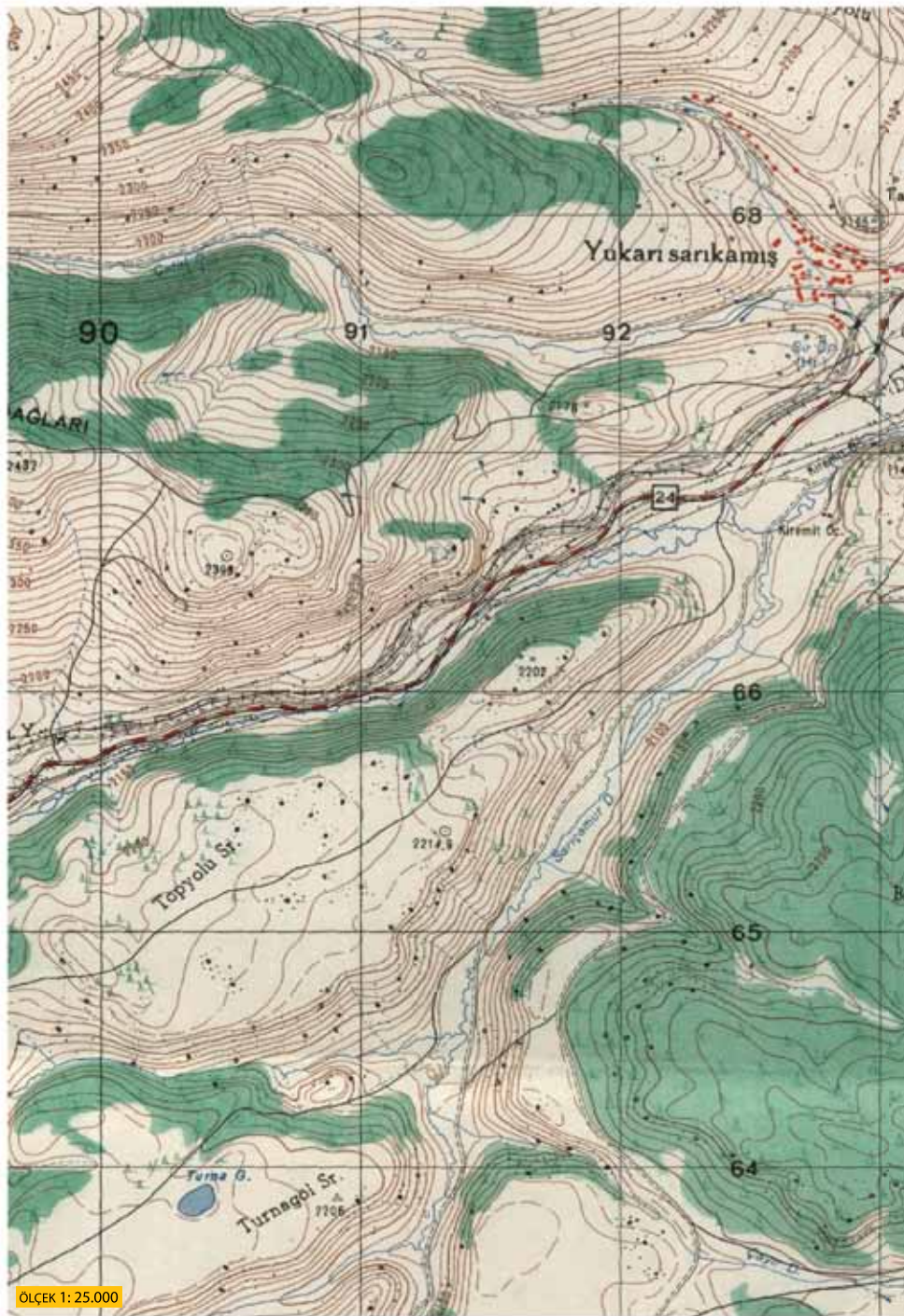
Sarıkamış-Katerina Av Köşkü (8 km)

Sarıkamış Devlet Hastanesi'nin arkasındaki tabeladan başlayan yolculuğumuz, çam ormanları arasından geçerek 19. yüzyılda inşa edilen tarihi av köşkünün önünde sona eriyor. Batı ve Doğu garnizonları arasındaki orman yolunda ilerleyerek eski cephanelik mevkiine ulaşıyoruz. Artık sağa yönelen orman yolunu takip edeceğiz. Fidanlığı belirleyen çitlere paralel yürüyerek Karanlıkdere Vadisi'ne erişiyoruz. Rota, bir süre dere yatağını izleyerek yokuş yukarı çıkıyor. Geldiğimiz kavşak noktasında tabelanın kılavuzluğunda orman yoluna giriliyor. Bu noktadan itibaren rota rampaya sarıyor. Şimdi işaretleri dikkatle takip etmek durumundasınız. Çünkü yaklaşık 1 kilometre sonra parkur orman yolundan ayrılarak, ağaç kesmek için ormancılardan kullandığı sağdaki sürütme (keşan) yoluna dönecek. Sık ağaçların mis gibi kokuları eşliğinde yürüyerek inişe geçeceksiniz. Rota, Sarıkamış yerleşimini tepeden seyreden Katerina Av Köşkü'nün önünde sona eriyor.

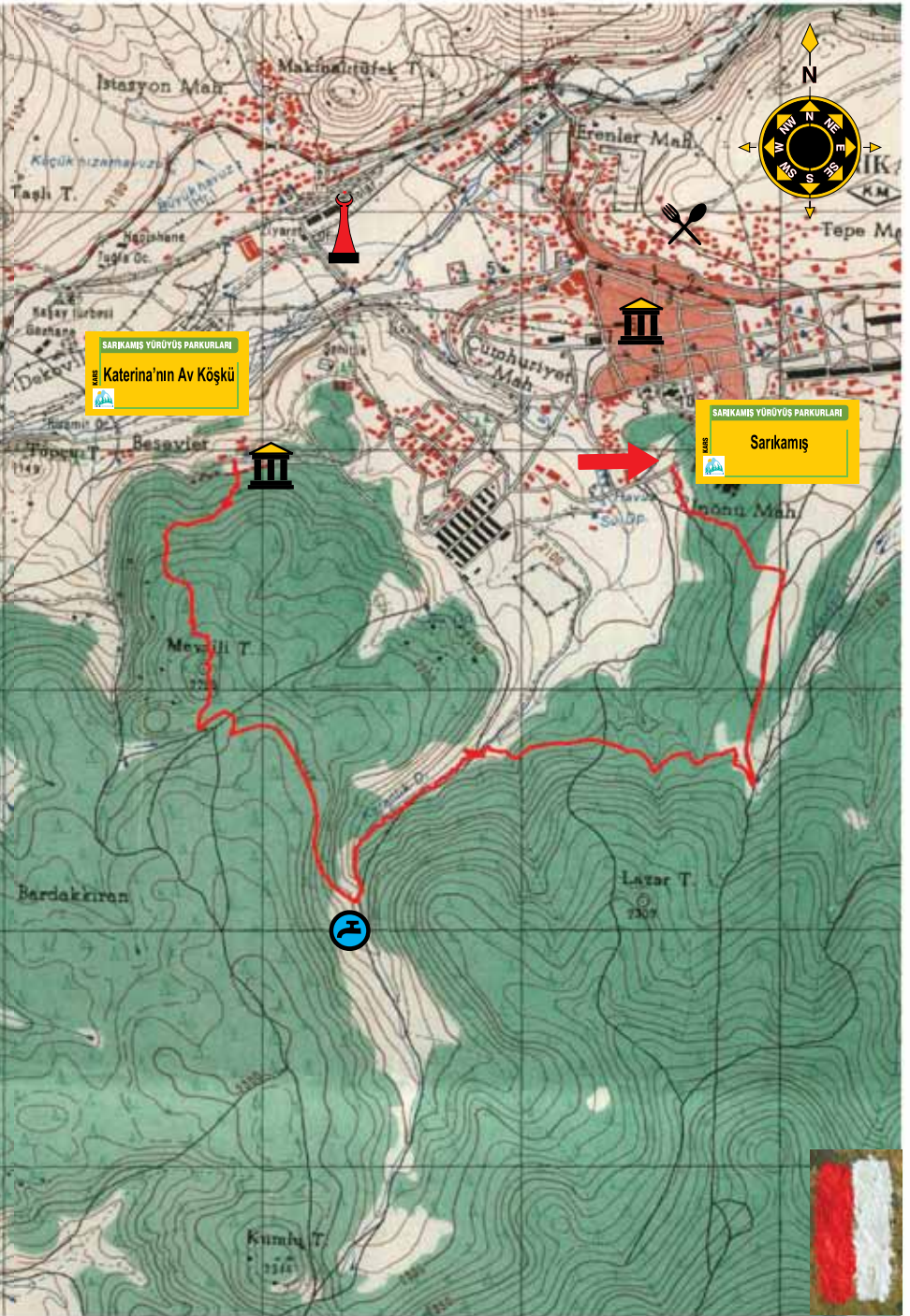
Zorluk Derecesi : Kolay

Azami Yükseklik : 2105 m

Asgari Yükseklik : 2092 m

ÖLÇEK 1: 25.000

KISA PARKURLAR

Parkur 5 : Zirve-Oteller (8 km)

2634 metrelik Bayraktepe zirvesinden harika manzarayı izledikten sonra aşağıya uzanan araç yolunda yürümeye başlıyoruz. Yaklaşık 1 km. sonra ulaştığımız kavşak noktasından, tabelanın yönlendirmesiyle sağdaki orman yoluna giriyoruz. Rotamızın omurgasını oluşturan bu güzergah, meşe ve çam ağaçları arasından zevkli bir inişi içeriyor. Yolun tekrar ikiye ayrıldığı noktadan bu kez sola dönüp, ağaçların gün ışığını keserek neredeyse tünele çevirdiği hoş bir orman yolunu takip ediyoruz. Kısa bir süre sonra kış aylarında kayakseverlere hizmet veren ve 'Orta Kafe' olarak adlandırılan tesisin yanındayız. Molanın ardından kayak pistinin sağındaki orman sınırını izleyerek ağaçlar arasından yürümeye devam ediyoruz. 8. kilometrenin sonunda, oteller bölgesinde rotamız sona eriyor.

Zorluk Derecesi : Kolay
Azami Yükseklik : 2634 m
Asgari Yükseklik : 2158 m

SARIKAMIS YÜRÜYÜS PARKURLARI

Oteller

Lazar T.

ÇIPLAKDAĞ
(Cibil T.)

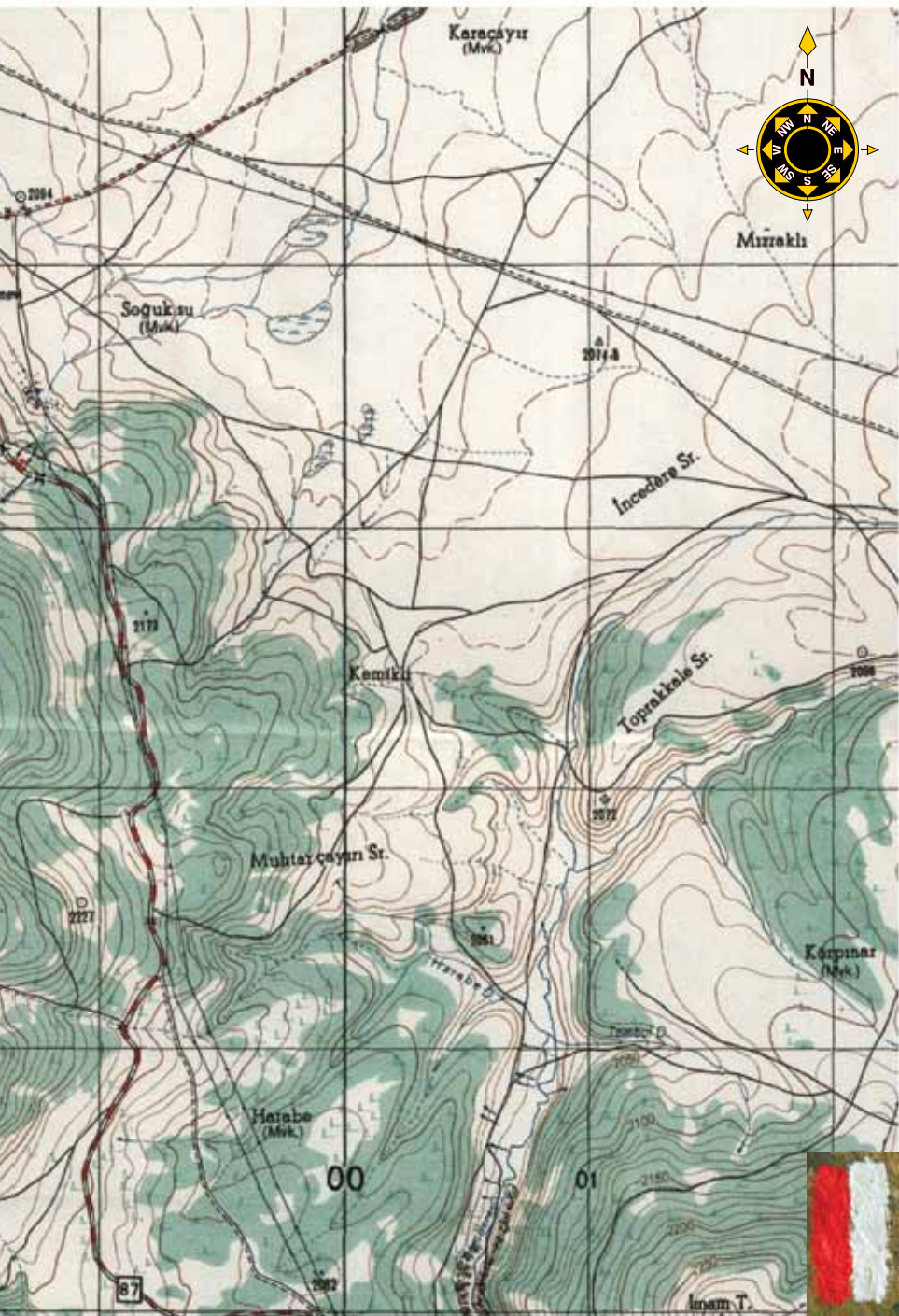

SARIKAMIS YÜRÜYÜS PARKURLARI

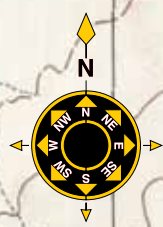
Zirve

ÖLÇEK 1 : 25.000

Karacayır
(Mvk.)

Mızraklı

2094

Soğuksu
(Mvk.)

2014

Incedere Sr.

2173

Kamık

Toprakale Sr.

2000

Muhtar çayırı Sr.

2077

2227

2051

Karpınar
(Mvk.)

Harabe
(Mvk.)

00

01

2100

2150

2200

2000

97

İpsam T.

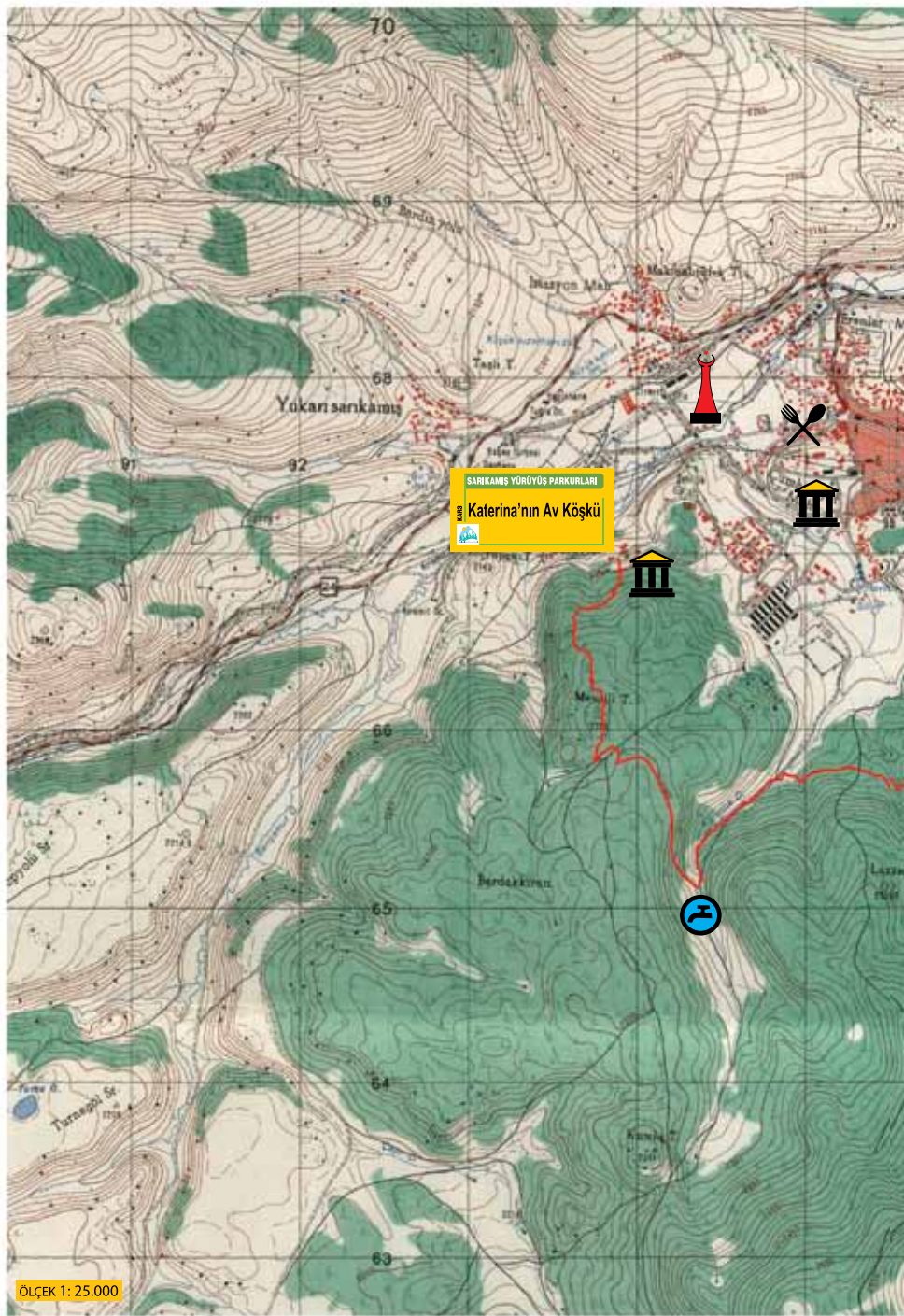

KISA PARKURLAR

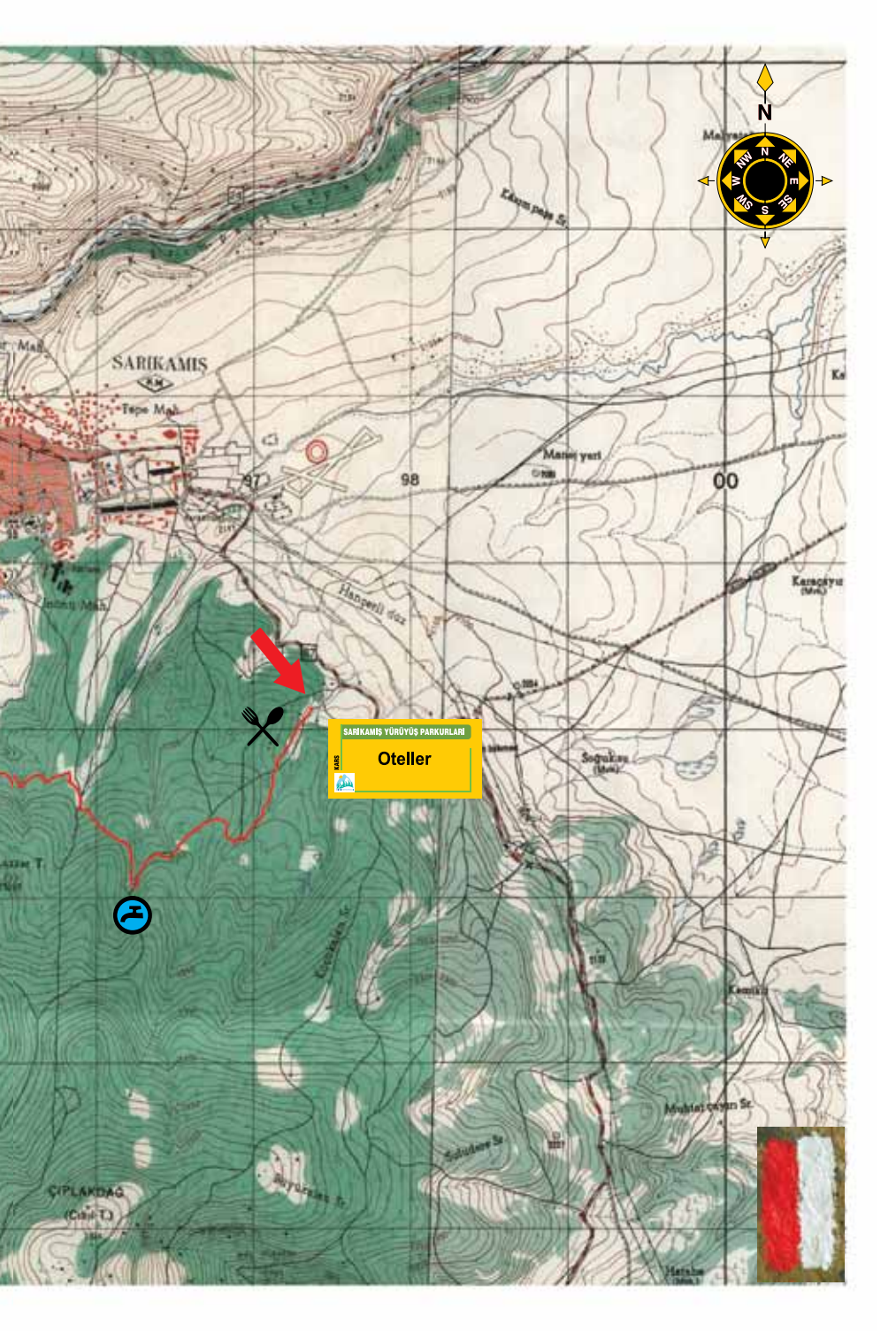
Parkur 6 : Oteller-Katerina Av Köşkü (9 km)

Oteller bölgesinden başlayan bu rotanın ilk bölümünde rampa yukarı yürüyeceğiz. Bir kilometre sonra geldiğimiz pistler kavşağından sağa dönerek, orman içine giriyoruz. Nispeten eğimin düzeldiği bu bölümde önümüze çıkan pınarı geçerek, Çamaşırdere Vadisi'ne iniyoruz. Eski cephanelik yakınında karşımıza çıkan tabeladan sonra, parkur 4'de anlatılan güzergahı izleyerek Katerina Av Köşkü'ne erişiyoruz.

Zorluk Derecesi : Kolay
Azami Yükseklik : 2158 m
Asgari Yükseklik : 2105 m

SARIKAMIS YÜRÜYÜŞ PARKURLARI
Katerina'nın Av Köşkü

SARIKAMIS

Tepe Mah.

SARIKAMIS YÜRÜYÜŞ PARKURLARI
Oteller

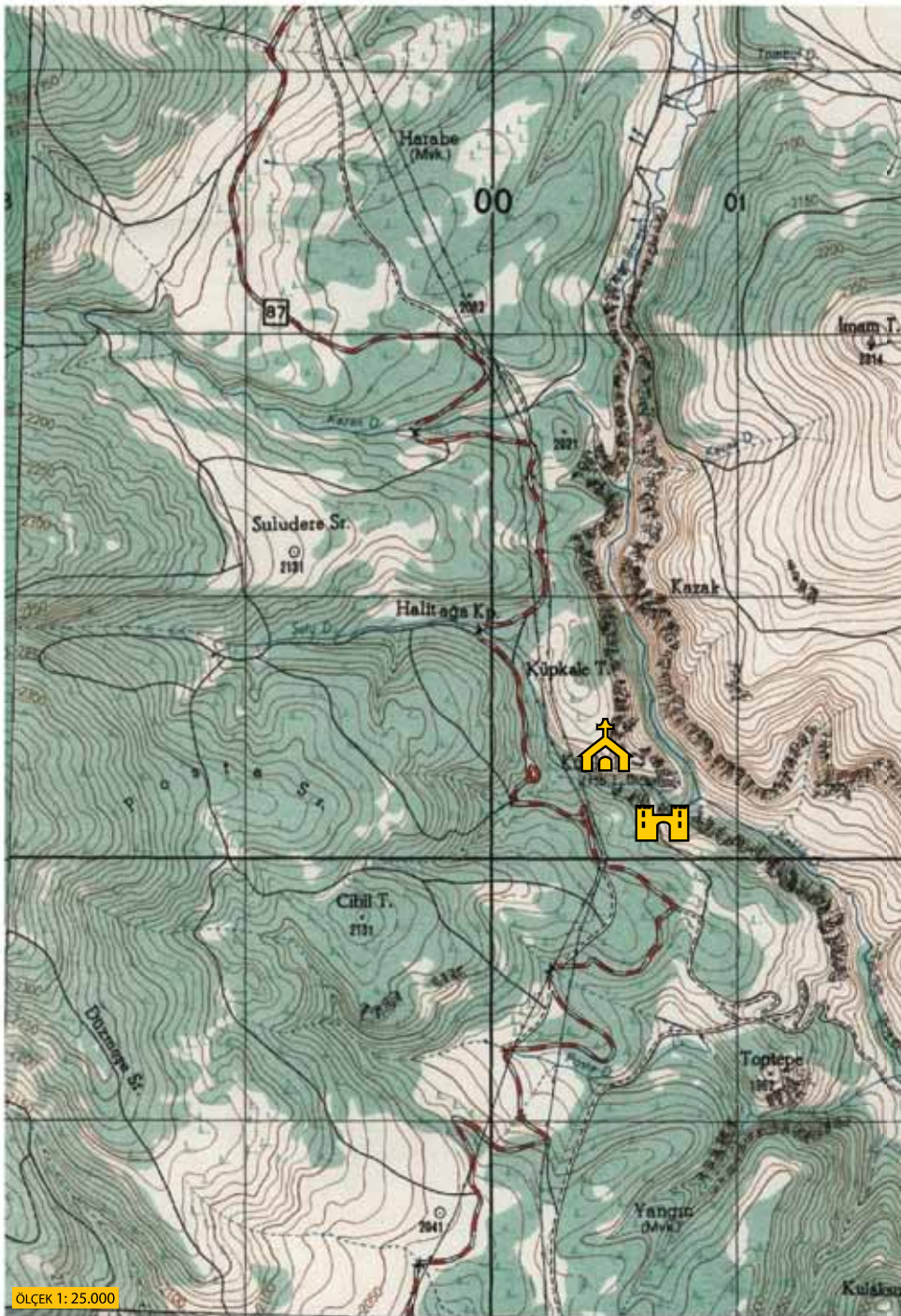

KISA PARKURLAR

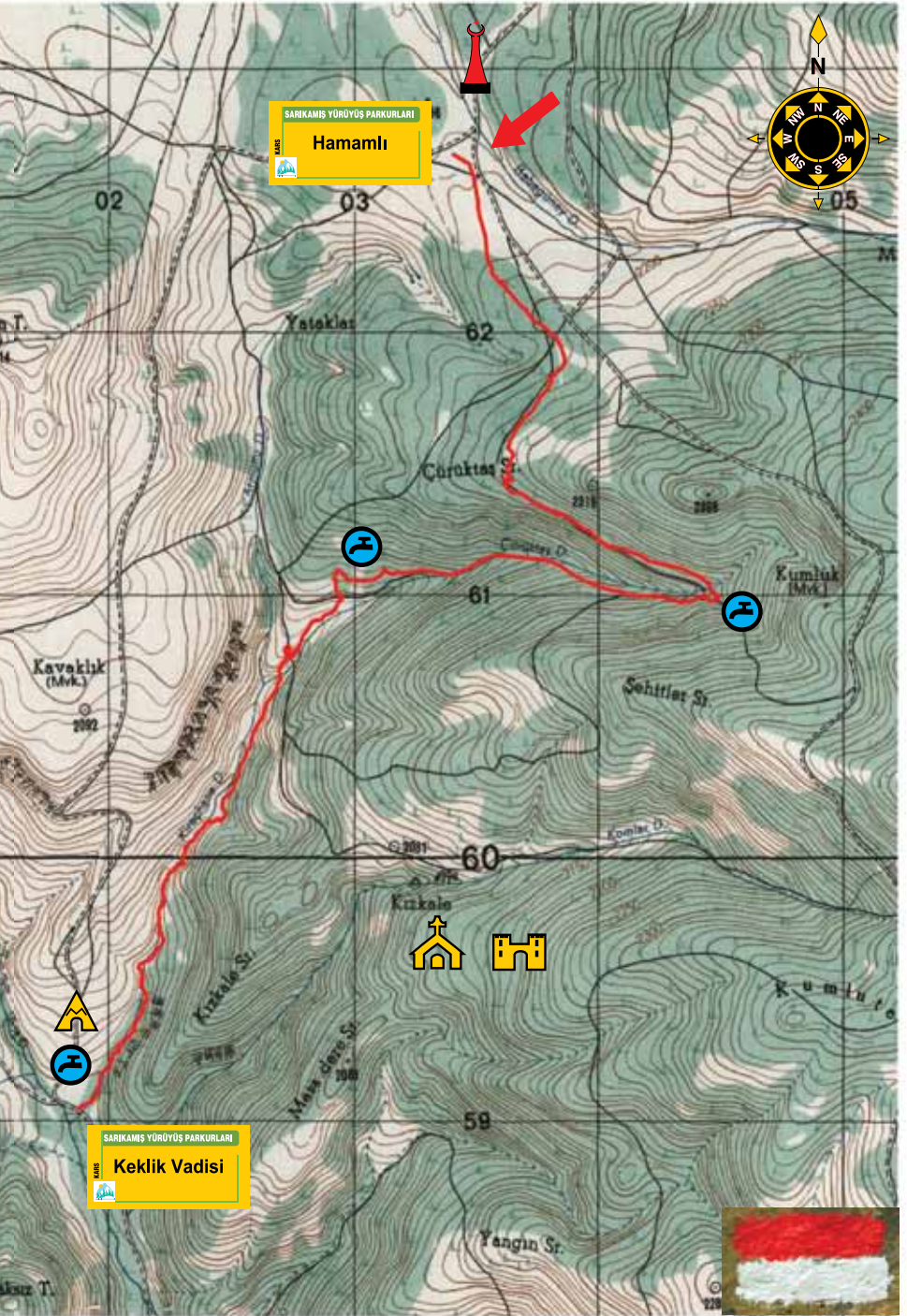
Parkur 7 : Hamamlı-Keklik Vadisi (9 km)

Hamamlı'dan Şehitemin Köyü'ne ulaşımı sağlayan orman yolu, güzergahımızın ana rotasını oluşturuyor. Özellikle sonbahar aylarında yaprakların müthiş bir renk harmonisi sergilediği parkur, orman içinden yol alıyor. Kumluk mevkiinin ardından üç yol ağzından sağa dönüyoruz. Köprüye vardıktan sonra orman yolunu terk ederek Çürüktaş dere yatağına giriyoruz. Kavaklık mevki ile Kumkale sırtı içindeki dere yatağı, bizi Keklik Vadisi'ne ulaştırıyor.

Zorluk Derecesi : Kolay
Azami Yükseklik : 2164 m
Asgari Yükseklik : 1802 m

ÖLÇEK 1: 25.000

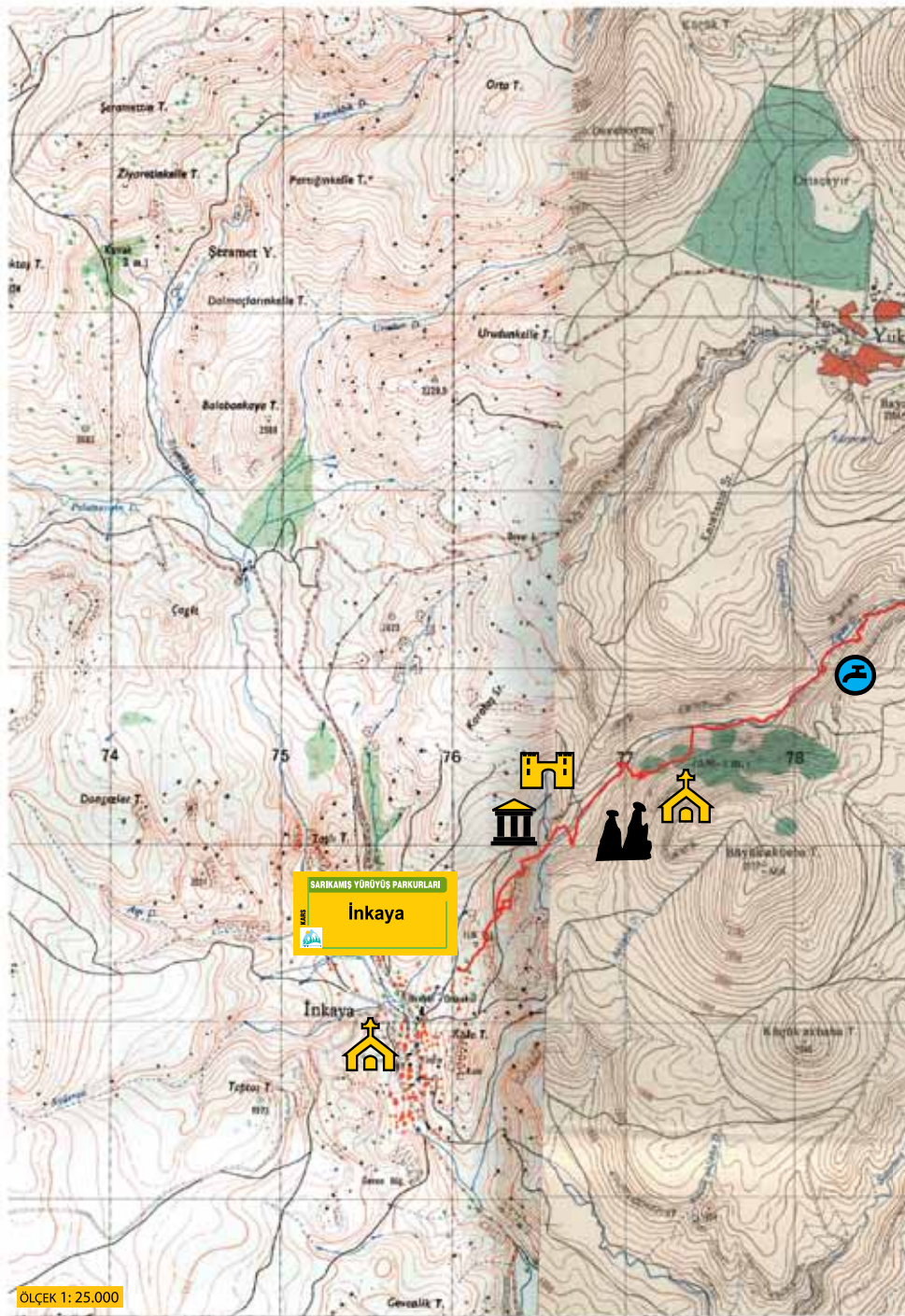

KISA PARKURLAR

Parkur 8 : Çamyazı-İnkaya (9 km)

Güzergahımızı oluşturan Çamyazı ile İnkaya arasındaki İnkaya Deresi Vadisi, eski zamanlardan beri kullanılan bir yerleşim mekanı. İnkaya Deresi'nin hayat verdiği vadiye Çamyazı Köyü'nden bir traktör yolunu yürüterek ulaşıyoruz. Vadinin başlangıç noktasındaki Zigavın Düzü'nde, fundalık ve meşelerin kuşattığı bir doğal doku hakim. Giderek daralan ve sarp bir görünüm alan vadi, Sudökülen kayalığı ile Büyükakbaba tepeleri arasından geçiyor. Bu kayalık yamaçların bazı kısımlarında geniş kovuklar göreceksiniz. Bölge halkı tarafından Kızlar Kilisesi olarak bilinen kilise ve şapelleri ziyaret edebilirsiniz. Bu noktadan sonra genişleyen vadi tabanı, Micingirt Kalesi'nin muhteşem görüntüsünü karşınıza çıkaracak. Uzun ince bir tepeye konumlanan kale 13. yüzyılda, daha önceden Urartular tarafından da kullanılan bir bölgeye yapılmış. Vadi bitiminde dere yatağından ayrılarak kaleye yönelen patikayı izliyoruz. Etkinlik sonrası Micingirt Kalesi'ni ve hemen yakınındaki Selçuklu kümbetini gezebilirsiniz.

Zorluk Derecesi : Kolay
Azami Yükseklik : 2166 m
Asgari Yükseklik : 1762 m

SARIKAMIS YÜRÜYÜŞ PARKURLARI

Inkaya

ÖLÇEK 1: 25.000

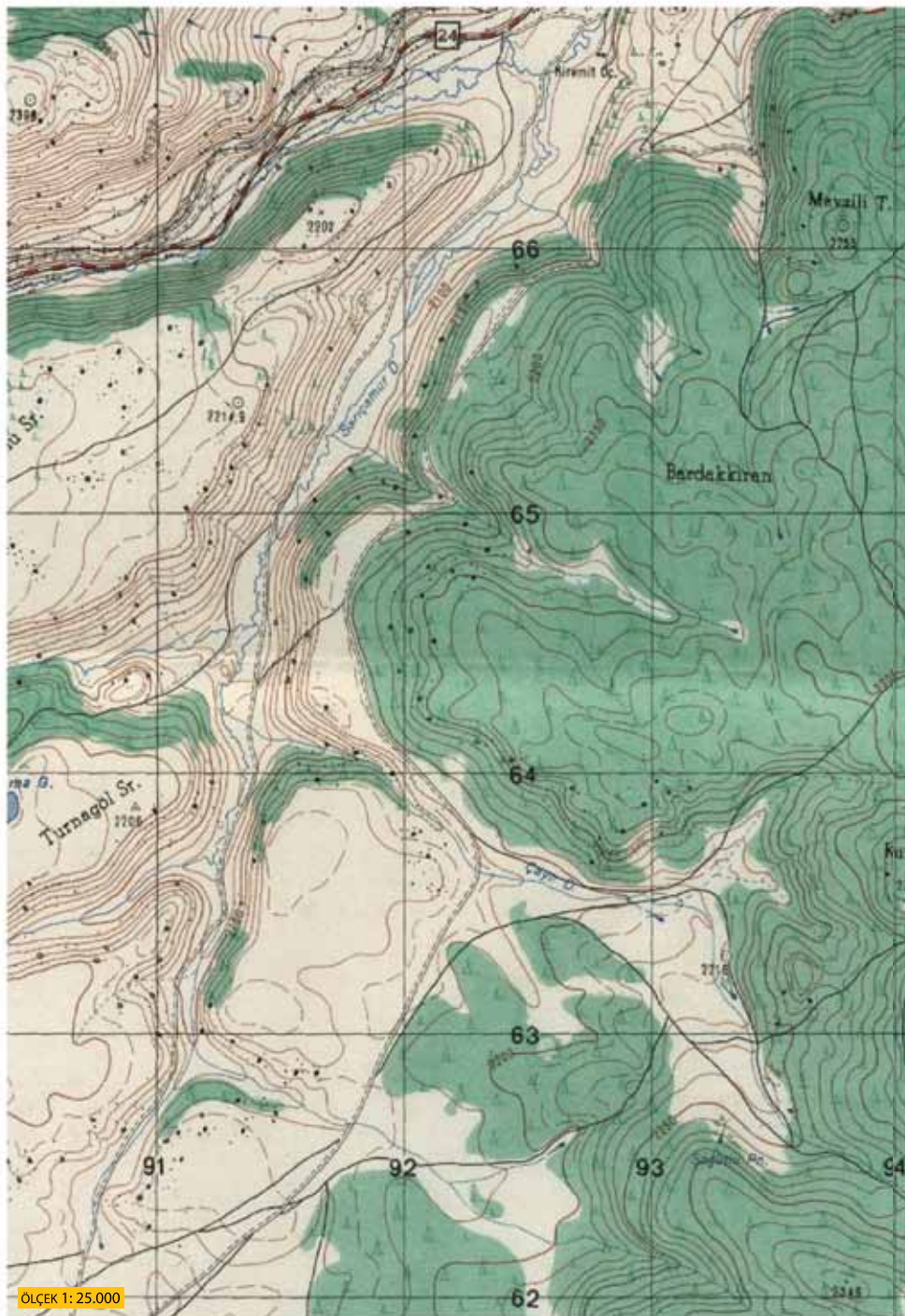

KISA PARKURLAR

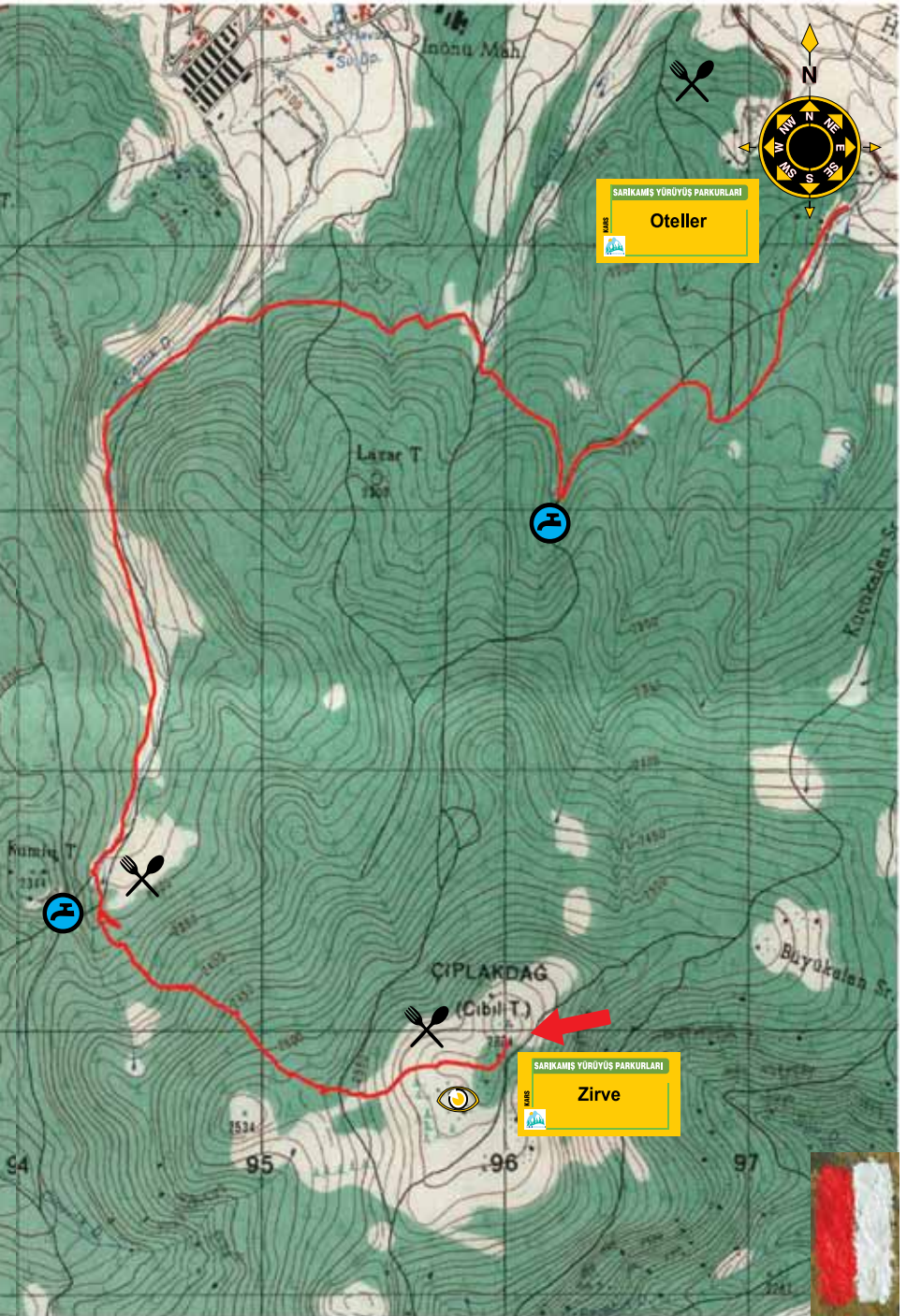
Parkur 9 : Zirve-Karanlıkdere-Oteller (10 km)

Günümüzde Bayraktepe olarak anılan Cibıltepe, etkinliğimizin başlangıç noktası olacak. Karanlıkdere'ye inen pistin yanından ormana girerek işaretli patikayı izliyoruz. Kısa bir süre sonra önümüze çıkan orman yolunda yürümeye başlıyoruz. Sürekli bir inişi içeren yürüyüş, kayak merkezinin 9. pisti olan Karanlıkdere dinlenme alanına ulaşıyor. Molanın ardından tekrar yürüyüşe başladığımızda, aşağıya inen orman yolunu tercih ediyoruz. Bir kilometre sonra önümüze çıkan eski cephanelik yakınındaki tabe-
ladan sağa dönüp, 6. parkurda anlatılan güzergahı takip ederek oteller bölgesine varacağız.

Zorluk Derecesi : Kolay
Azami Yükseklik : 2634 m
Asgari Yükseklik : 2158 m

ÖLÇEK 1:25.000

SARIKAMEŞ YÜRÜYÜŞ PARKURLARI

Oteller

ÇIPLAKDAĞ
(Cibil T.)

SARIKAMEŞ YÜRÜYÜŞ PARKURLARI

Zirve

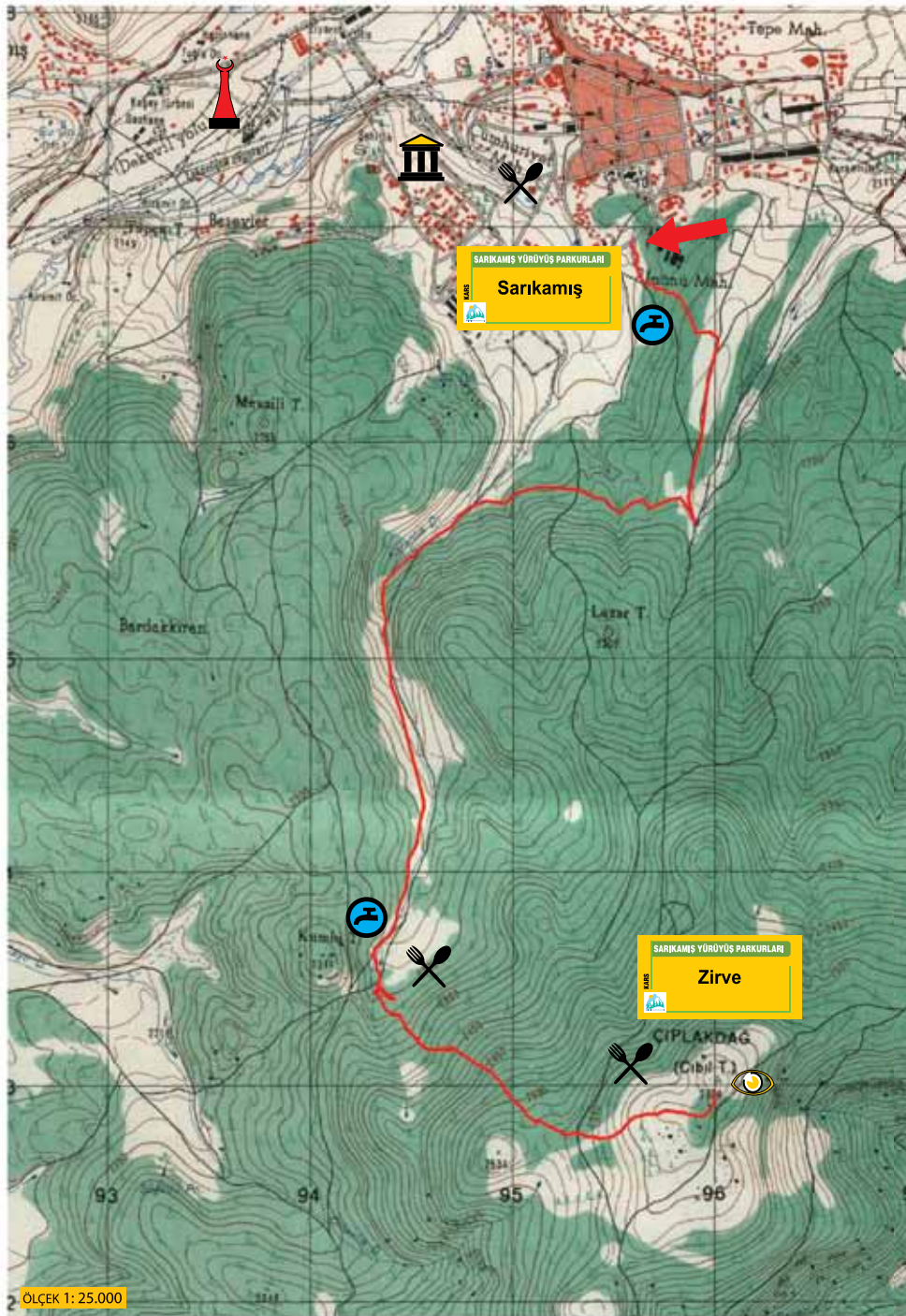

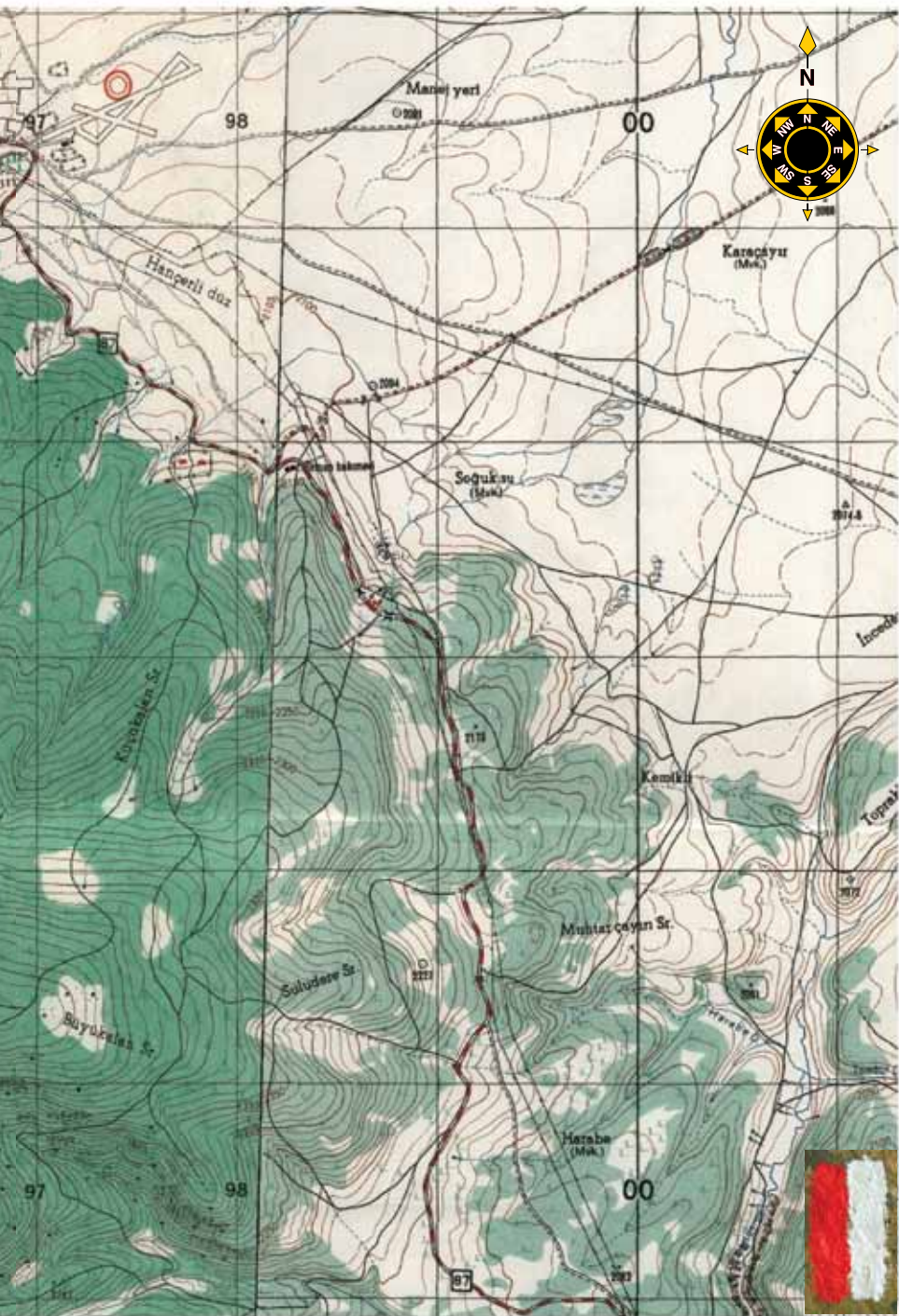
KISA PARKURLAR

Parkur 10 : Sarıkamış-Karanlıkdere-Zirve (10 km)

4 nolu parkur ile başlangıç noktaları aynı olan bu rota, eski cephanelik bölgesine kadar benzer bir güzergahı izliyor. Burada rastlayacağınız tabelanın 'Zirve' okunu takip etmek için, parkur 9'da anlatılan orman yolunda yürümek gerekiyor. 2100-2600 metreler arasında neredeyse sürekli bir çıkış içeren bu rotanın zor olduğunu hatırlatalım. Bu yüzden hiç acele etmeden yavaş bir tempoda, etrafınızdaki güzelliklerin keyfini çıkararak yürüyün.

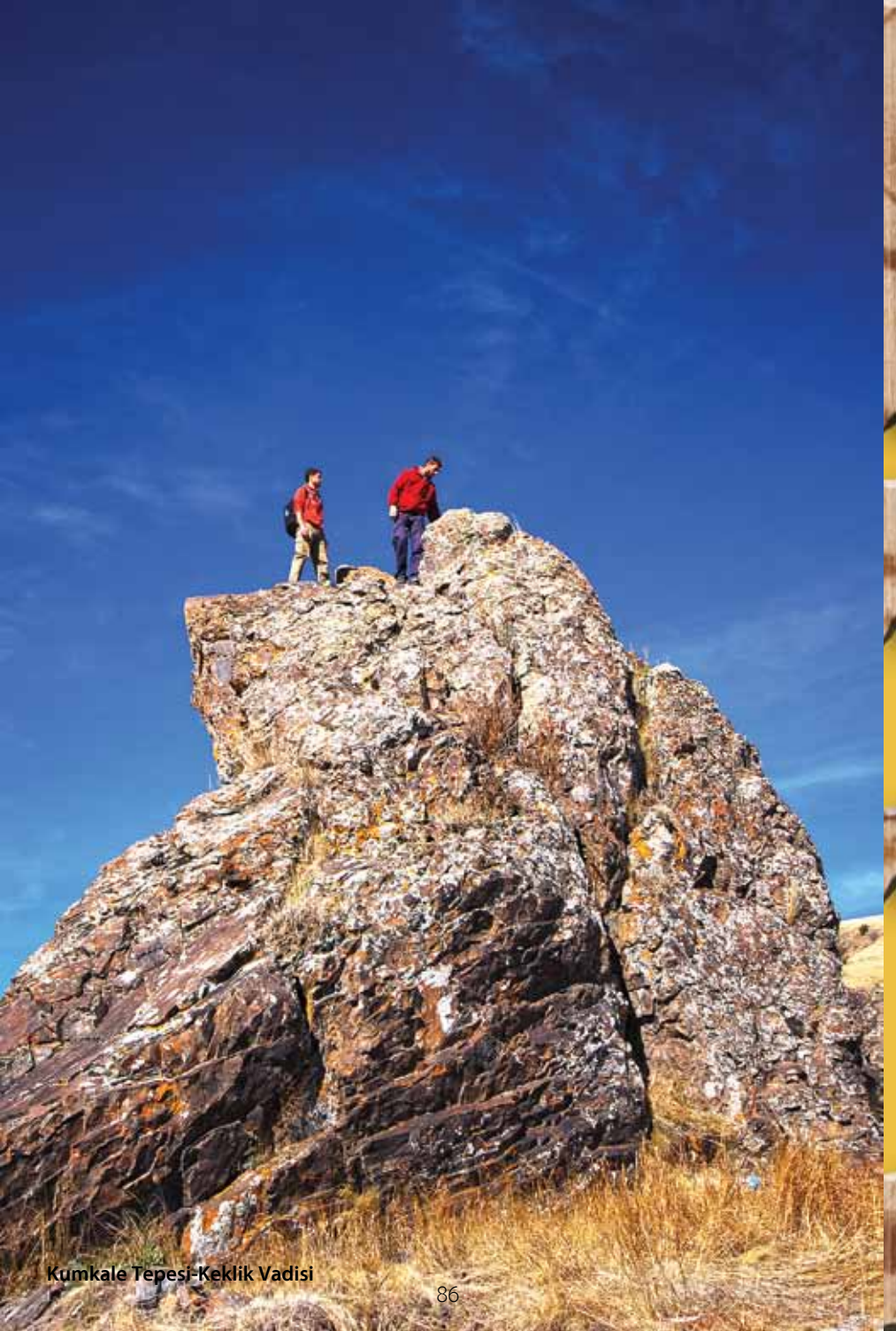
Zorluk Derecesi : Zor
Azami Yükseklik : 2665 m
Asgari Yükseklik : 2092 m

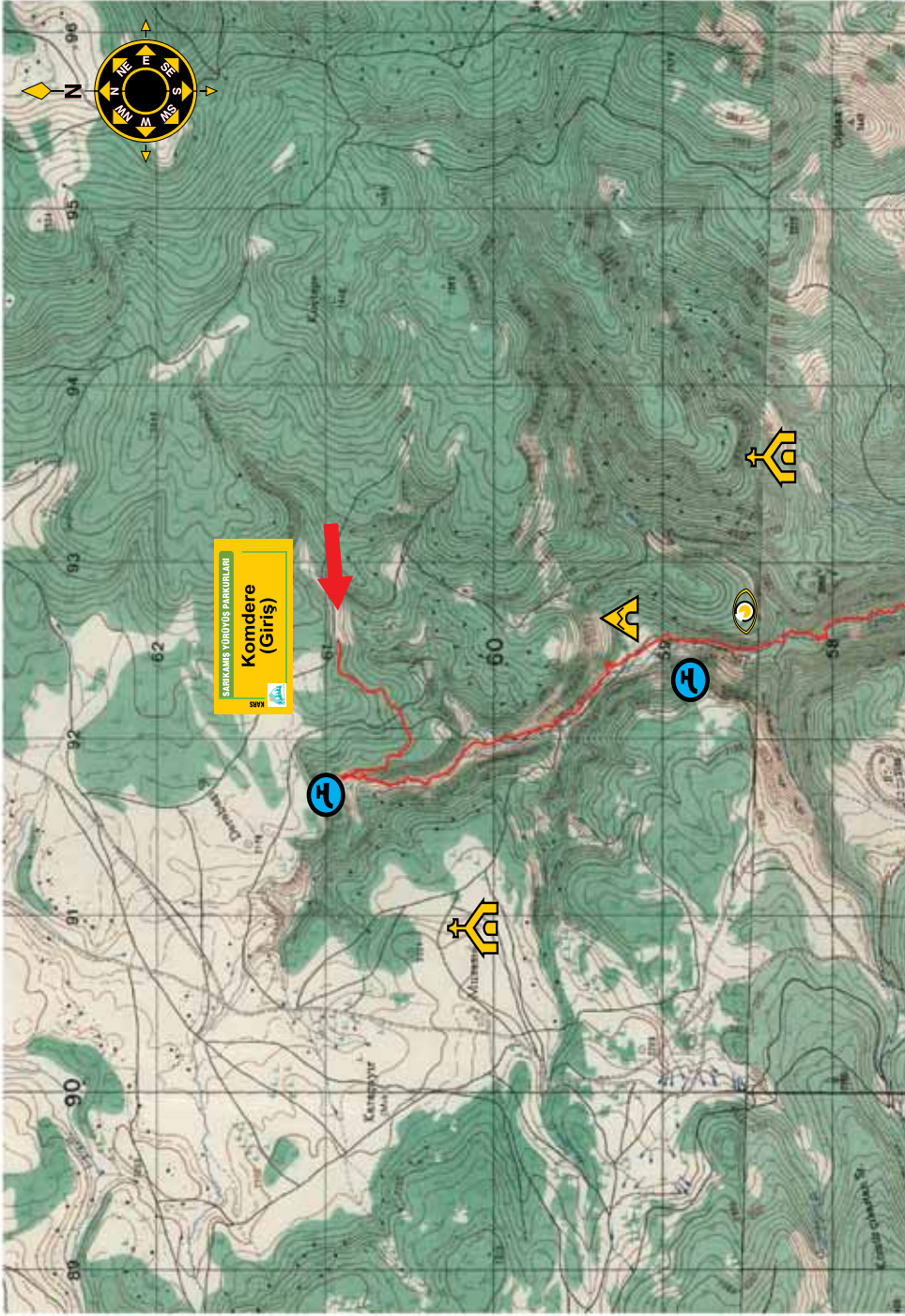

KISA PARKURLAR

Parkur 11 : **Komdere Vadisi (10 km)**

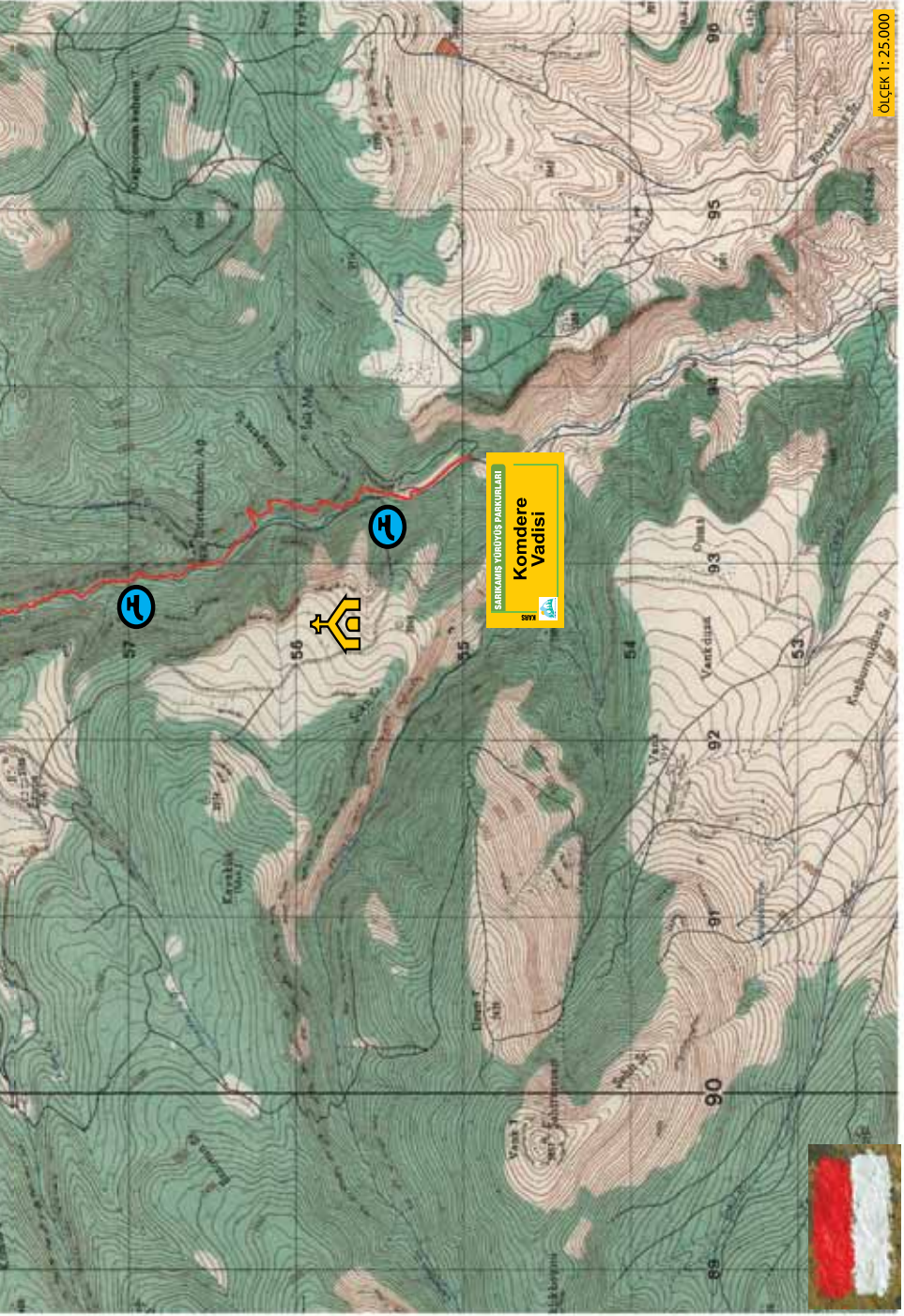
Sarıkamış yürüyüş parkurları içerisinde en güzel etkinliklerden biri olan Komdere Vadisi, doğal ve tarihi güzellikleriyle konuklarını büyülüyor. Eski Sarıkamış-Karakurt yolunun İznos bölümünde başlayan rota, orman yolunda ilerleyerek vadiye iniyor. Belli bölümlerinde oldukça daralan Komdere Vadisi içerisinde, yolculuğu boyunca birçok dereyi bağrına katan İznos Çayı akıyor. Yüksek kayalık tepeler ve orman örtüsüyle sarmalanmış vadi içi yürüyüş, dere yatağının solundan devam ediyor. Suyun şırıltısının eşlik ettiği rota boyunca birkaç kaynak var. Yamaçlarda yer alan bir zamanlar yerleşim olarak kullanılmış mağara oyukları ve kaya mezarları, rotanın sürprizleri arasında. 10 kilometrelik vadi tabanındaki yürüyüş, yeniden kesiştiğimiz Sarıkamış-Karakurt ayrımında sona eriyor.

Zorluk Derecesi : Kolay
Azami Yükseklik : 2258 m
Asgari Yükseklik : 1949 m

SARIKLAMA YÜRÜYÜŞ PARKURLARI
**Komdere
(Giriş)**

SARIKAMİŞ YORDUŞU PARKULARI
Komdere Vadisi

ÖLÇEK 1 : 25.000

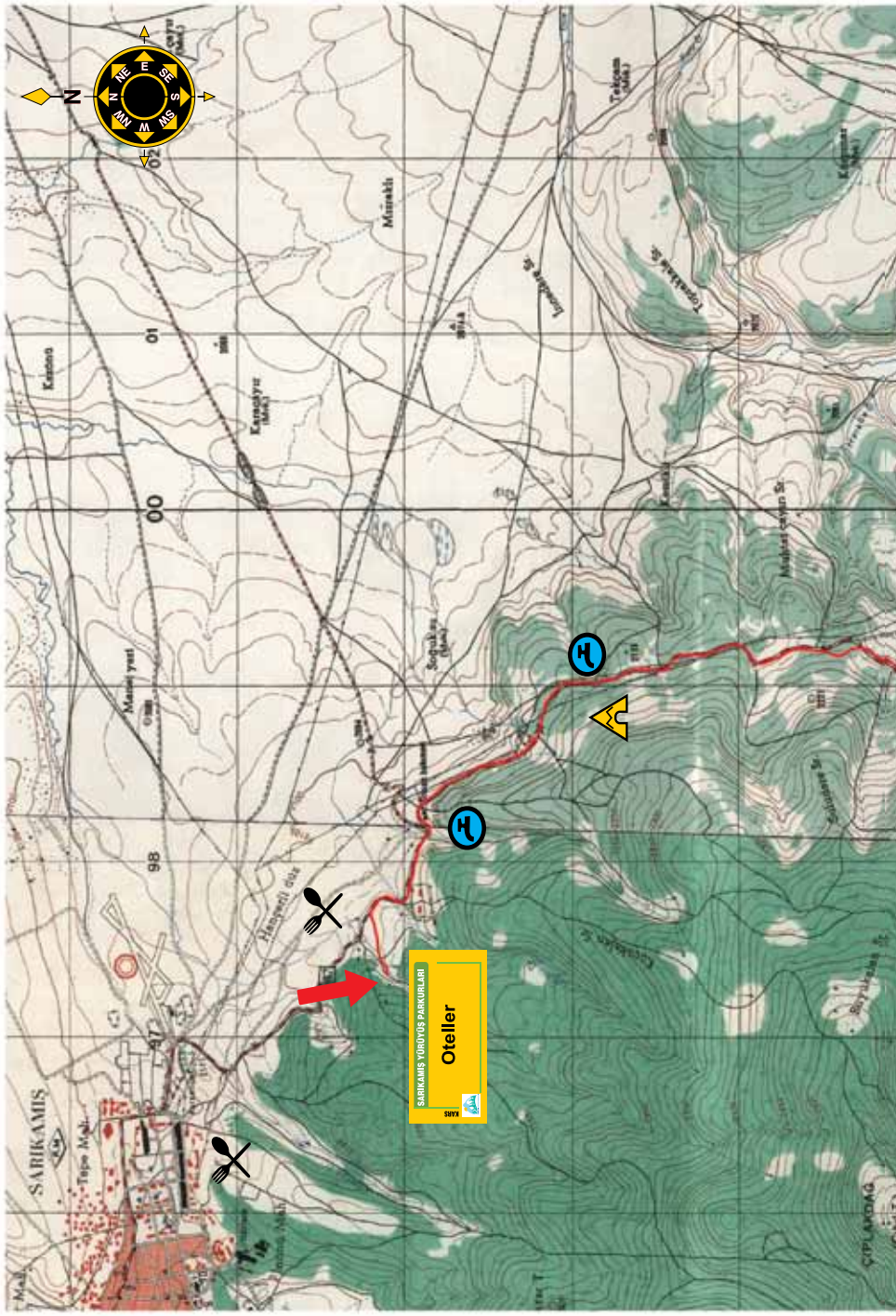

KISA PARKURLAR

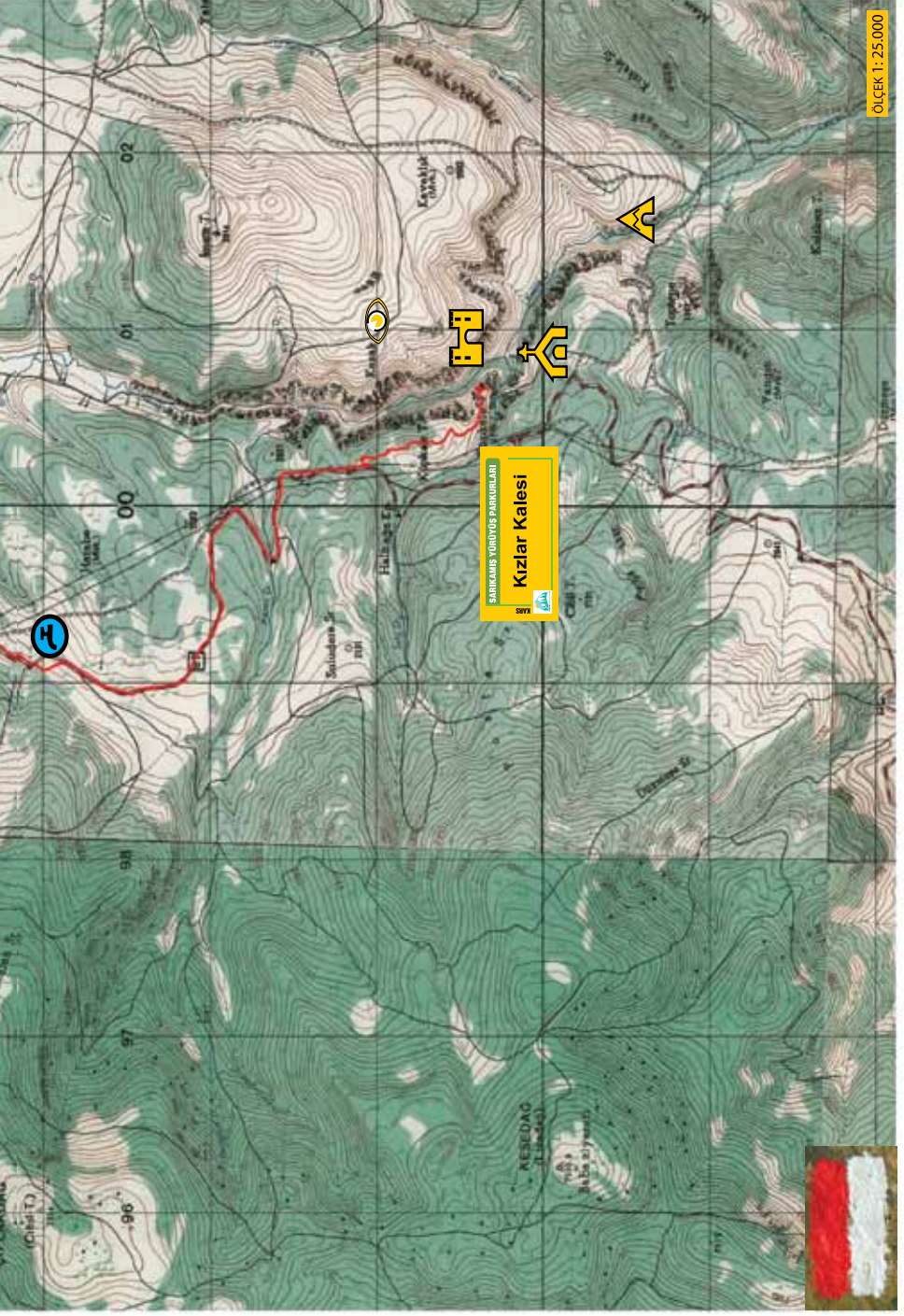
Parkur 12 : Oteller-Soğuksu-Kızlar Kalesi (10 km)

Orman yolu boyunca oldukça düz bir platformda ilerleyen ve herkesin kolaylıkla yürüyebileceği hoş bir rota. Oteller bölgesindeki tabelanın işaret ettiği yönde ilerleyerek, eski Erzurum-Kars yoluna kavuşuyoruz. Yaz aylarında piknikçilerin akınına uğrayan Soğuksu ve Şırşır alanları, mola yerlerimiz olacak. Çam ağaçları ve kır çiçekleri arasında süren yolculuk, 8. kilometrede bugünkü Erzurum-Kars ana yoluna ulaşıyor. Dikkatlice karşıya geçerek işaretlerin kılavuzluğunda yürüyüşe devam ediyoruz. Orman dokusunun yerini çayırlığa bıraktığı noktada, hava açıksa muhteşem bir manzara bizi bekliyor. Keklik Deresi Vadisi ve Kızlar Kalesi'ni kapsayan geniş panorama, güzel bir fotoğraf karesi aynı zamanda. İçinde yıkılmış bir kilise bulunan kaleyi gezdikten sonra yeniden ana yola geri dönüyoruz.

Zorluk Derecesi : Kolay
Azami Yükseklik : 2158 m
Asgari Yükseklik : 1938 m

SARIKAMIS YÜRÜDÜSÜ PARKURLARI
Otel

ÖLÇEK 1 : 25.000

SARIKAMIŞ YÜRÜYÜŞ PARKURLARI
Kızılar Kalesi
1:25.000

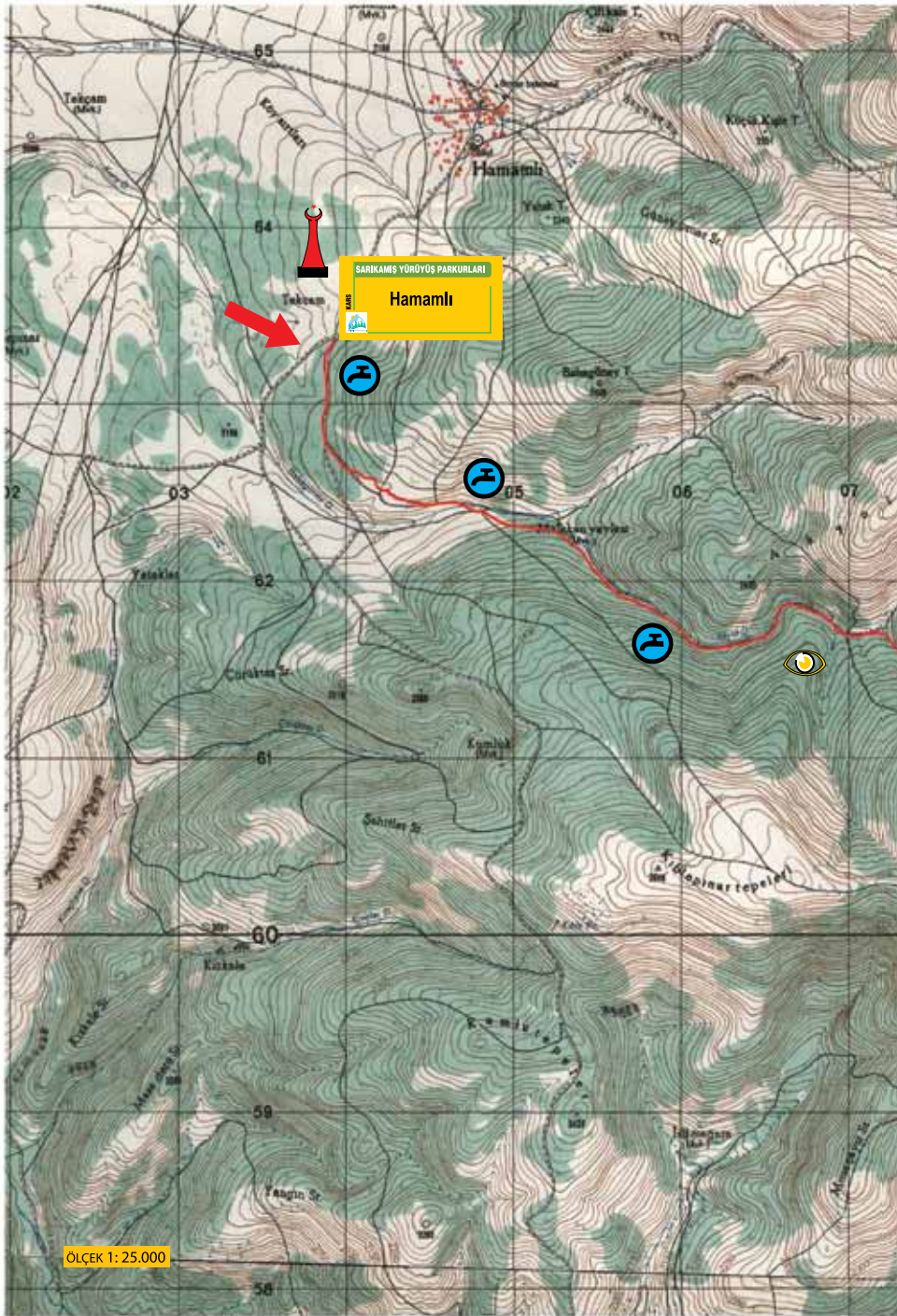

KISA PARKURLAR

Parkur 13 : Hamamlı Şehitliği-Şehitemin Yaylası (10 km)

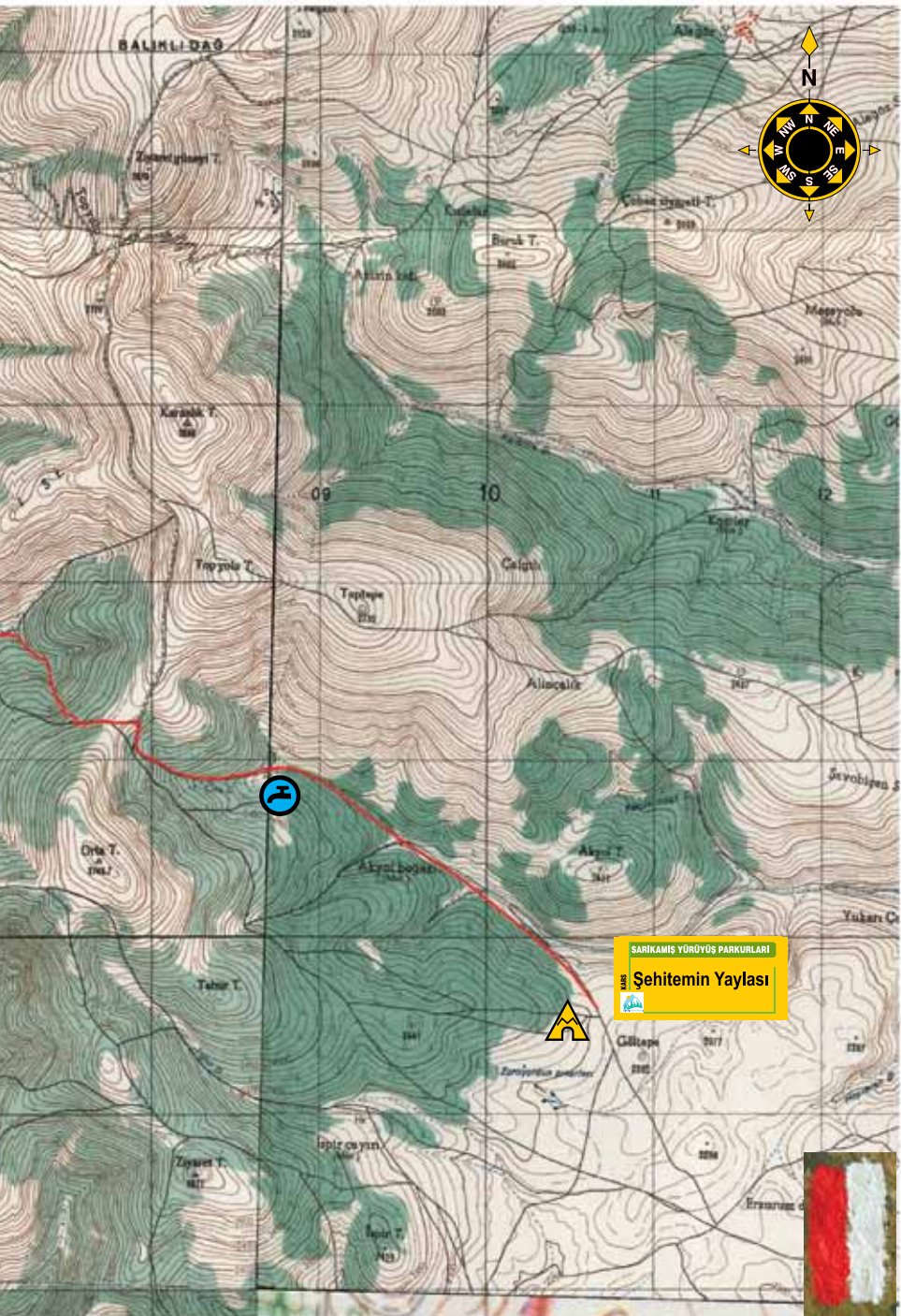
Sarıkamış şehitleri için yaptırılan anıtlardan biri olan Hamamlı Şehitliği aktivitemizin çıkış noktası. Önce orman yolunu izleyerek Malakan Yaylası'na varıyoruz. İki vadinin birleşimi olan bu alandan Akyol dere yatağına doğru yöneliyoruz. Bazen sık bitki örtüsünün önümüzü kestiği rota yükselmeye devam ediyor. Karşılaştığımız iki dere çatağında yine sağ tarafı tercih ederek, bir süre sonra ormanlık alana giriyoruz. İşaretlerin yardımıyla ağaçlar arasından geçip yayla yoluna kavuşuyoruz. Artık Ortatepe ile Topyolu tepelerinin yükseldiği doruk noktasındaki sırttayız. Buradan hem geldiğimiz yöndeki Sarıkamış ilçesini, hem de önümüzdeki yaylayı görebiliyoruz. Yöre insanı tarafından Akyol Boğazı olarak anılan vadiye iniş zamanı. Önce ormana girerek dere yatağına ulaşıyoruz. Vadi tabanında patikayla birleşen traktör yolu bizi Şehitemin Yaylası'na götürüyor. Aladağ eteklerindeki bu büyük yayla, yaz aylarında bile oldukça serin oluyor.

Zorluk Derecesi : Zor
Azami Yükseklik : 2650 m
Asgari Yükseklik : 2241 m

SARIKAMES YÖRÜYÜŞ PARKURLARI
Hamamlı

ÖLÇEK 1: 25.000

BALIKLI DAĞ

SARIKAMIŞ YÜRÜYÜŞ PARKURLARI
Şehitimin Yaylası

KISA PARKURLAR

Parkur 14 : Kızılcubuk-Şehitlik-Sarıkamış (10 km)

Sedat Paşa Tepesi'ndeki tabelaya kadar parkur 3 ile aynı güzergahı izleyen rota, orman yolundan doruk noktasına erişiyor. Geldiğimiz çayırılık alanda bu kez patika yerine sağa dönerek toprak bir yola giriyoruz. Sarıkamış'ın Erzurum sınırındaki yaylalara hakim bir tepede yol alarak manzaranın tadını çıkarıyoruz. Yaklaşık iki kilometre sonra, doğalgaz boru hattını geçip Dikenli Tabya Şehitliği'ne geliyoruz. Bu alandan sonra rota, toprak yolu takip ederek Yukarı Sarıkamış'a inecek ve Meçhul Asker Şehitliği'nde son bulacak.

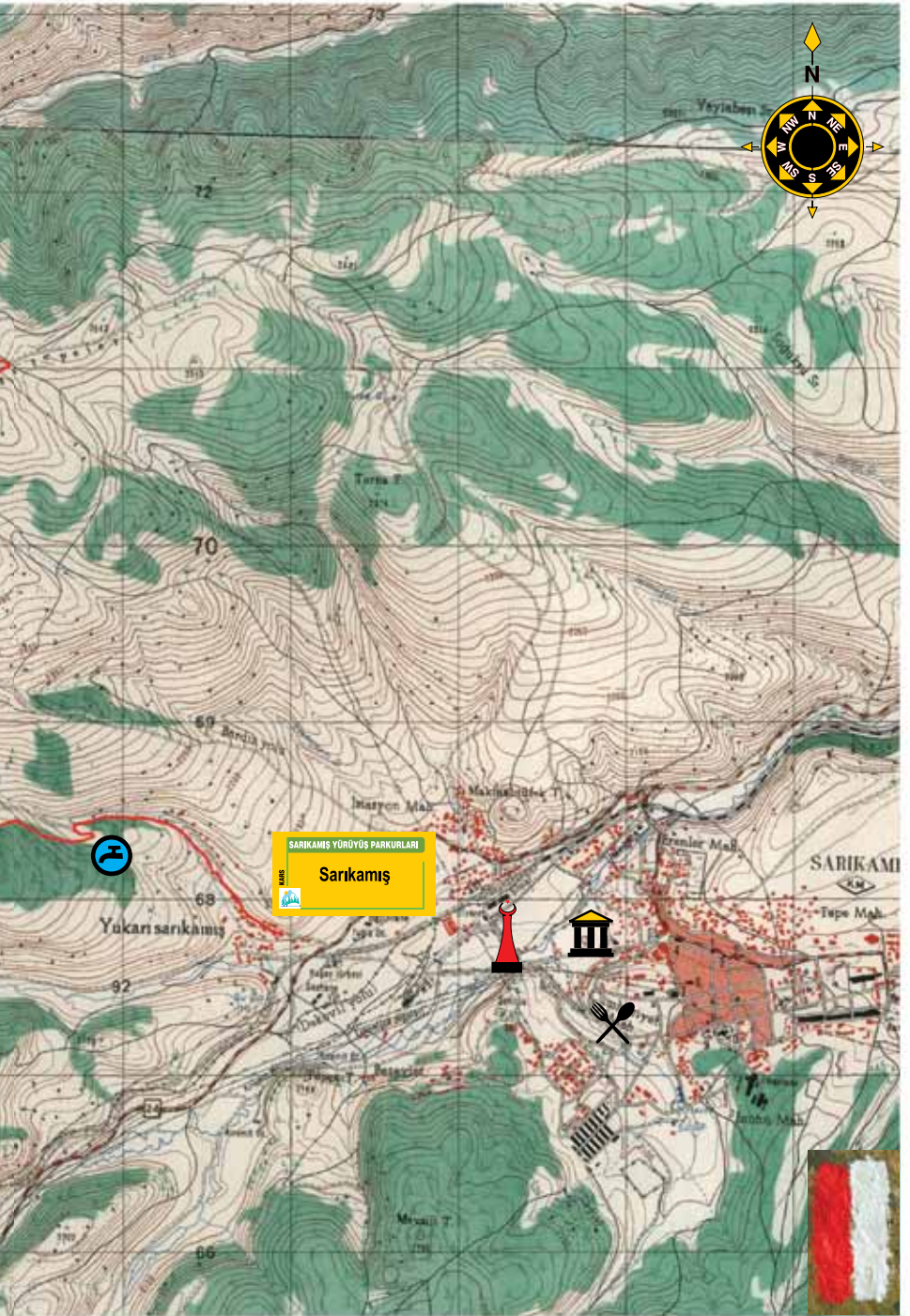
Zorluk Derecesi : Orta
Azami Yükseklik : 2503 m
Asgari Yükseklik : 2092 m

SARĖAMES YÜRÜYÜS PARKURLARI

Kızılçubuk

ÖLÇEK 1: 25.000

SARIKAMIS YÜRÜYÜŞ PARKURLARI
Sarikamis

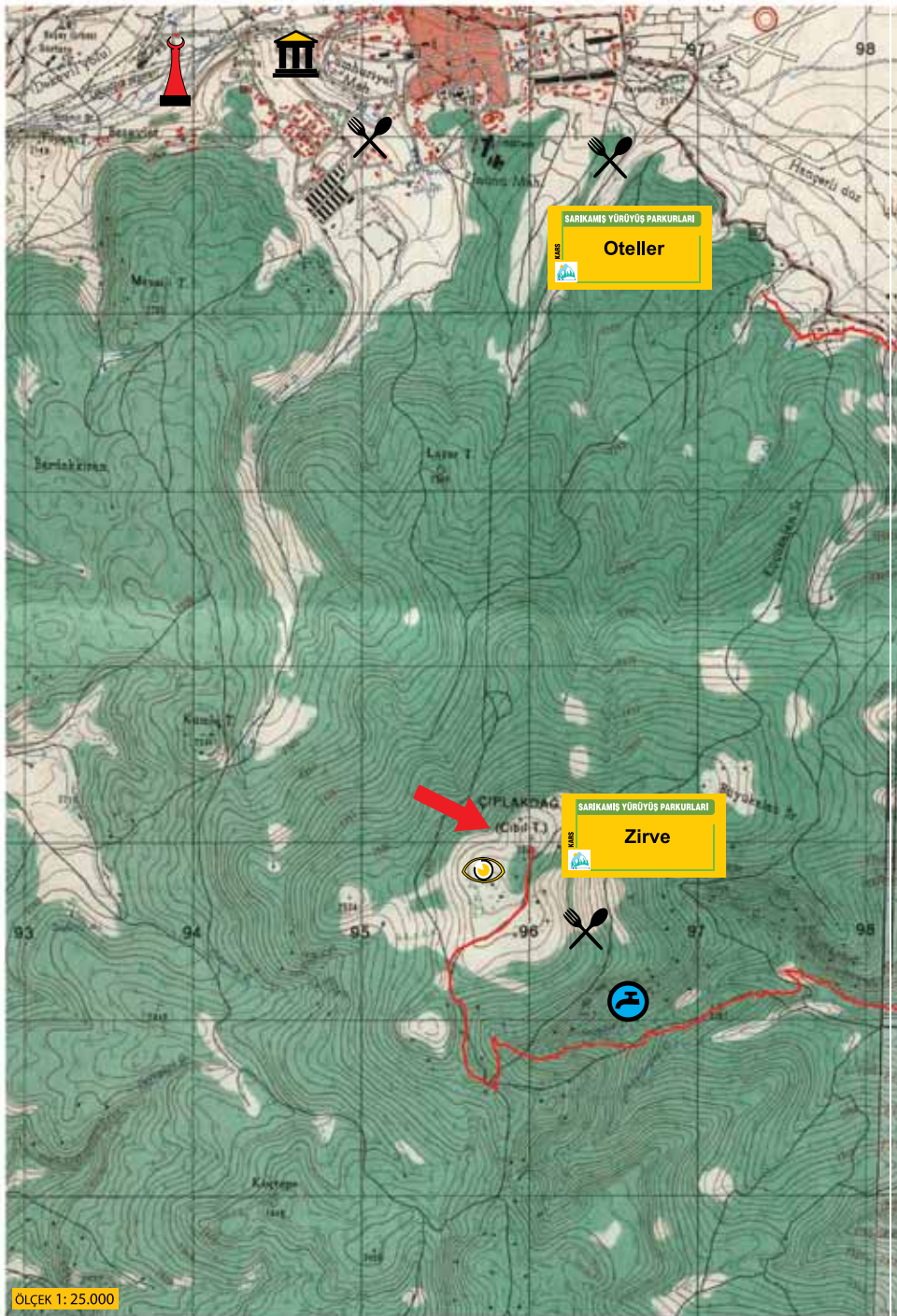

KISA PARKURLAR

Parkur 15 : Zirve-Şırşır-Soğuksu-Oteller (12 km)

Bu rotamız da kayak merkezinin en yüksek noktası olan Bayraktepe doruğundan başlıyor. Önce 200 metre kadar inişe geçip, ardından üç yol kavşağında sağdaki orman yoluna giriyoruz. Aynı zamanda Mescitli Köyü'ne ulaşan bu yol, sırt boyunca ilerliyor. Yoğun sarıçam ağaçlarıyla çevrili oksijen dolu bir ortamda yürüyoruz. Yaklaşık 2 kilometre sonra, sağa dönen kırmızı beyaz işaretlerin rehberliğine bırakıyoruz kendimizi. İnişe geçen rota kurumuş yapraklarla döşeli bir yolda döne kıvrıla uzanıyor. Güneş ışınlarının ulaşmadığı noktaların oldukça soğuk ve kar tutmuş olabileceğini anımsatalım. Şırşır mevkiinde eski Kars-Erzurum yoluna kavuşan parkurun bu bölümü güzel bir kamp alanı aynı zamanda. Güzergahın bundan sonraki kısmı düz bir hatta devam ederek önce Soğuksu piknik alanını geçiyor, hemen ardından da oteller bölgesine varıyor.

Zorluk Derecesi : Orta
Azami Yükseklik : 2665 m
Asgari Yükseklik : 2147 m

SARIKAMIŞ YÖRÜĞÜ PARKURLARI

Oteller

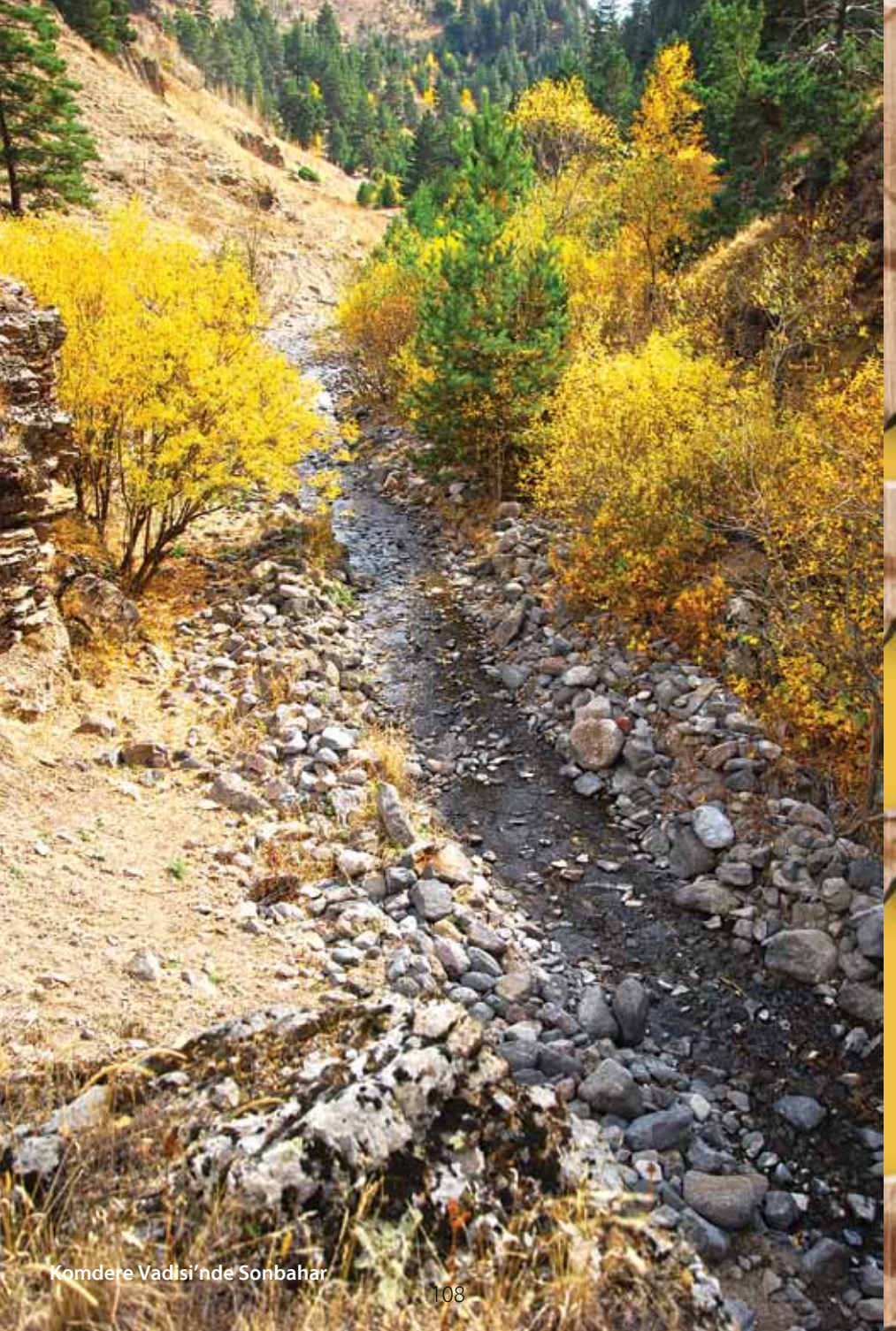
SARIKAMIŞ YÖRÜĞÜ PARKURLARI

Zirve

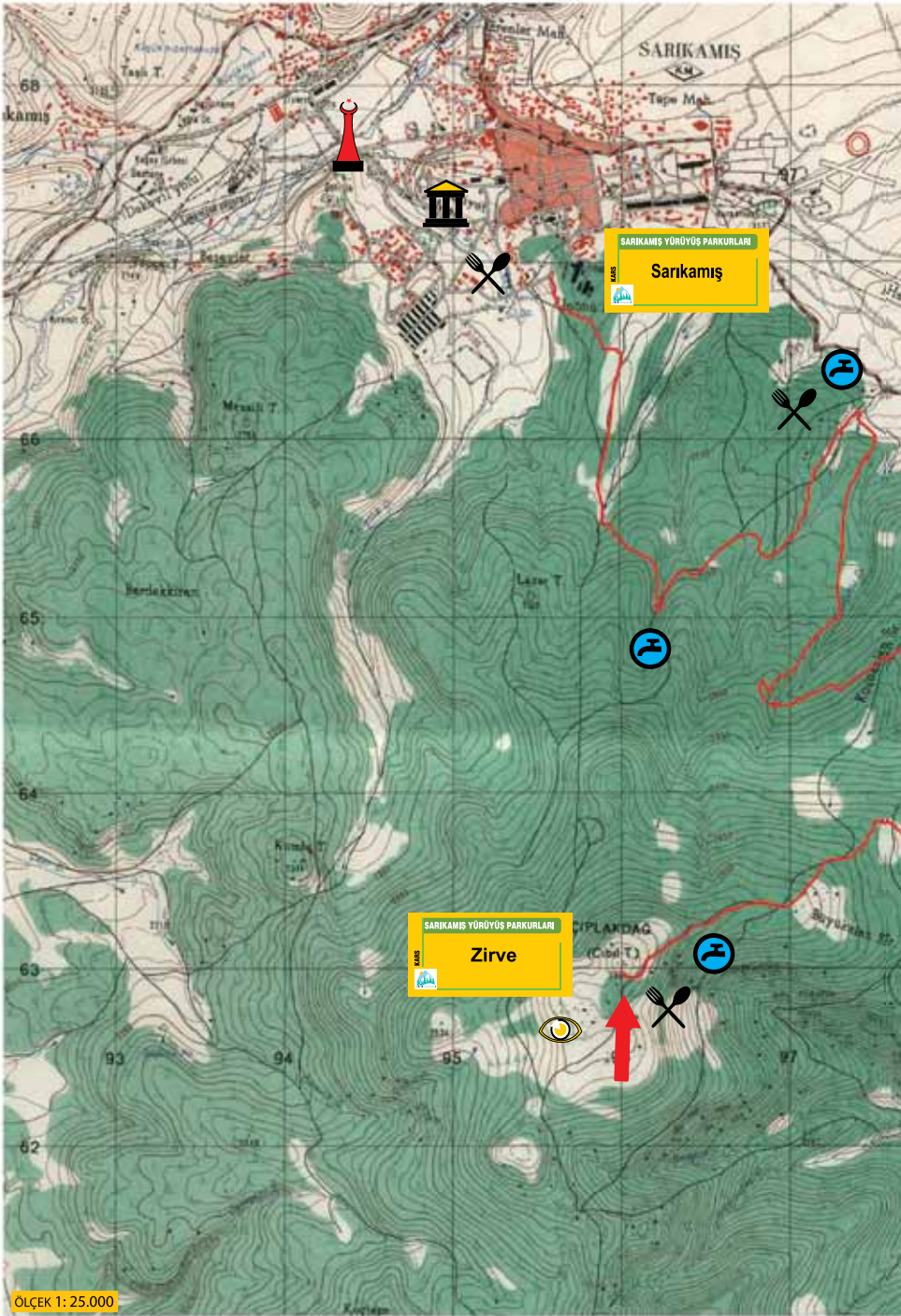

KISA PARKURLAR

Parkur 16 : Zirve-Oteller-Sarıkamış (12 km)

Orman içi yoldan otellere kadar devamlı bir iniş gerektiren rotayı, daha önce 5. parkurda aktarmıştık. Otellerden sonra bu kez eski cephaneliğe kadar parkur 6 bölümünü takip ediyoruz. Vardığımız noktadaki tabelada Sarıkamış'ı gösteren yöne dönerek, orman yolu üzerinden ilerleyip Sarıkamış Hastanesi yakınında aktivitemizi tamamlıyoruz. Kış aylarında buz tutan bu parkuru daha çok yaz ve bahar aylarında tercih etmenizi öneririz.

Zorluk Derecesi : Orta
Azami Yükseklik : 2665 m
Asgari Yükseklik : 2092 m

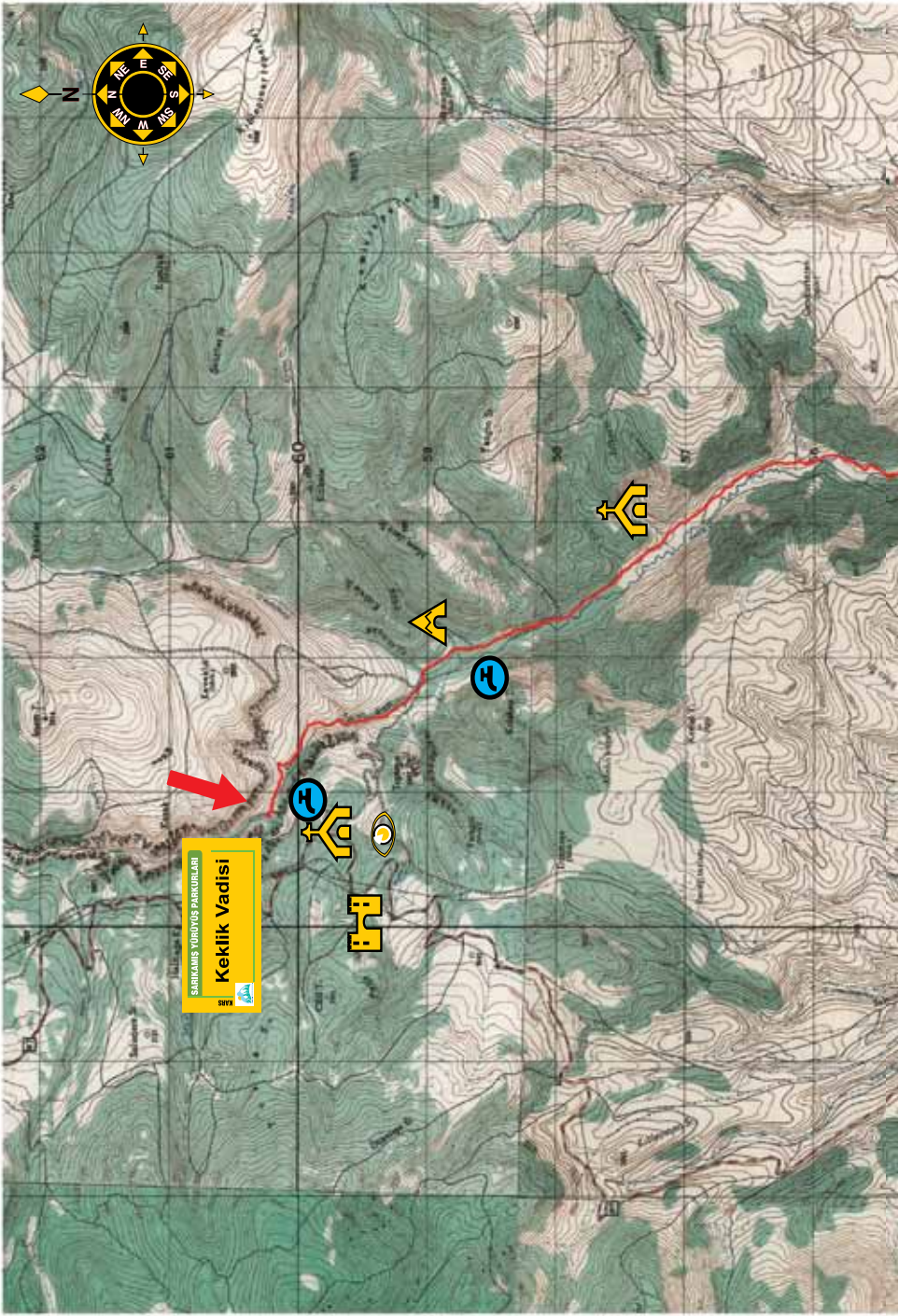
KISA PARKURLAR

Parkur 17 :

Kızlar Kalesi-Belencik Köprüsü (14 km)

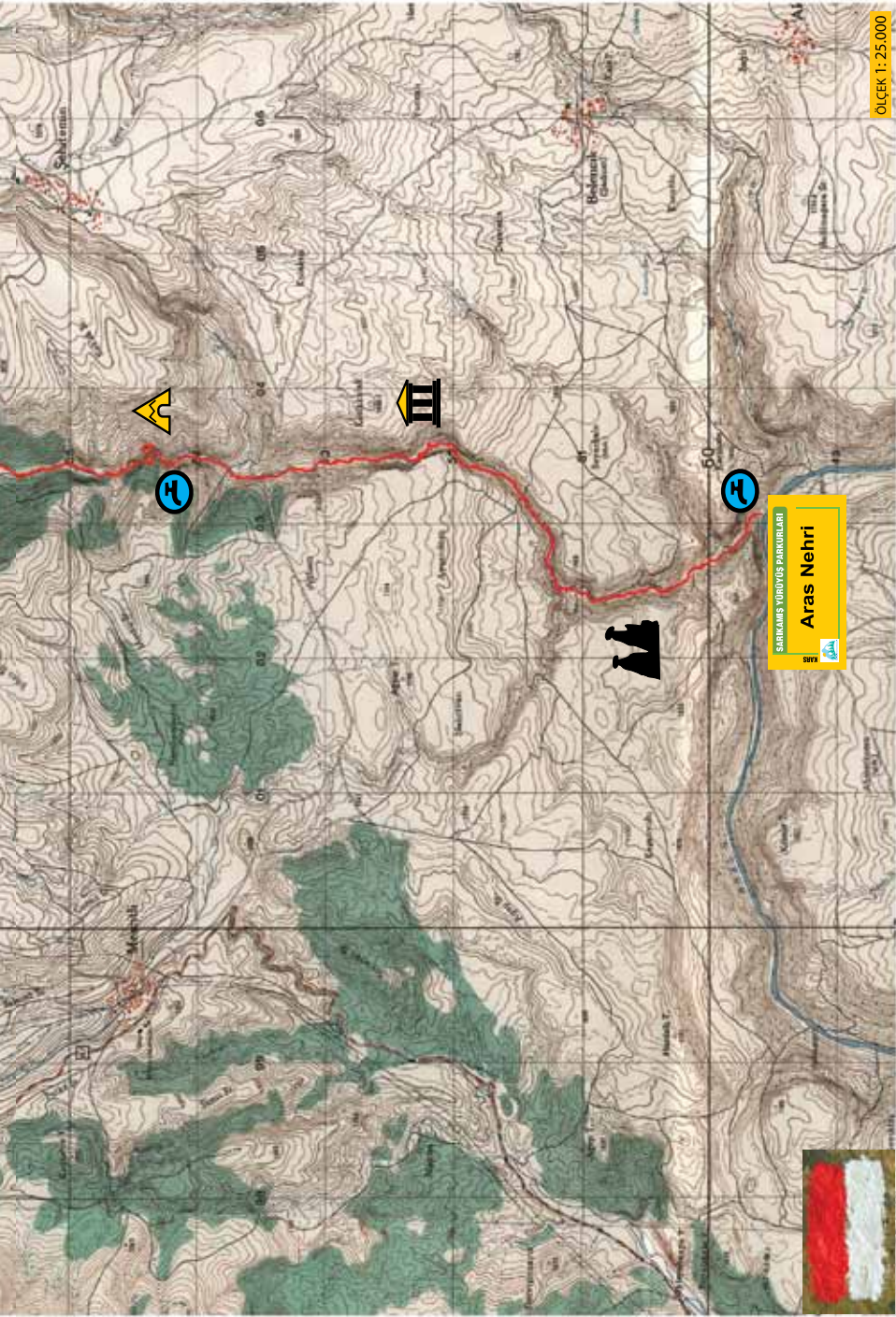
Keklik Vadisi'nin bir kısmını kat eden, doğayla iç içe bir yolculuğa ne dersiniz? Eski zamanlardan beri kavimlere yurt olmuş Keklik Vadisi, tarihi mekanlarıyla da önemli bir bölge. Vadiye hakim bir noktada yer alan Kızlar Kalesi, çıkış noktamız olacak. Taşlık bir patikadan inerek öncelikle dere yatağına doğru yöneliyoruz. Çaydan karşıya geçtikten sonra hayli belirgin işaretli patika bize rehberlik edecek. Geldiğimiz çiftlik binasının yanından sağa dönerek tekrar vadi yatağına doğru hareket ediyoruz. Birkaç dere geçişinin ardından dere yatağı sağımızda kalacak şekilde bir orman yolunu takip ediyoruz. Kilise mevkiindeki harap evleri ve eski kiliseyi geçtikten bir süre sonra vadi yatağı daralıyor. Sarp fakat görsel açıdan keyifli bir ortamda yürüyerek Şehitemin (Alakilise) Köyü'ne giden köprüye varıyoruz. Tekrar girdiğimiz vadi tabanı bizi, yüksek tepeler arasında yaptığımız güzel bir yolculuk sonrası önce Ayşan Düzü'ne, ardından da Belencik Köprüsü'ne ulaştırıyor.

Zorluk Derecesi : Orta
Azami Yükseklik : 1938 m
Asgari Yükseklik : 1614 m

SARIKLAMA YÜRÜTÜŞ PARKI
Keklik Vadisi

ÖLÇEK 1: 25.000

SARIMSAKLI YÖRESİ PAKKURLARI
Aras Nehri

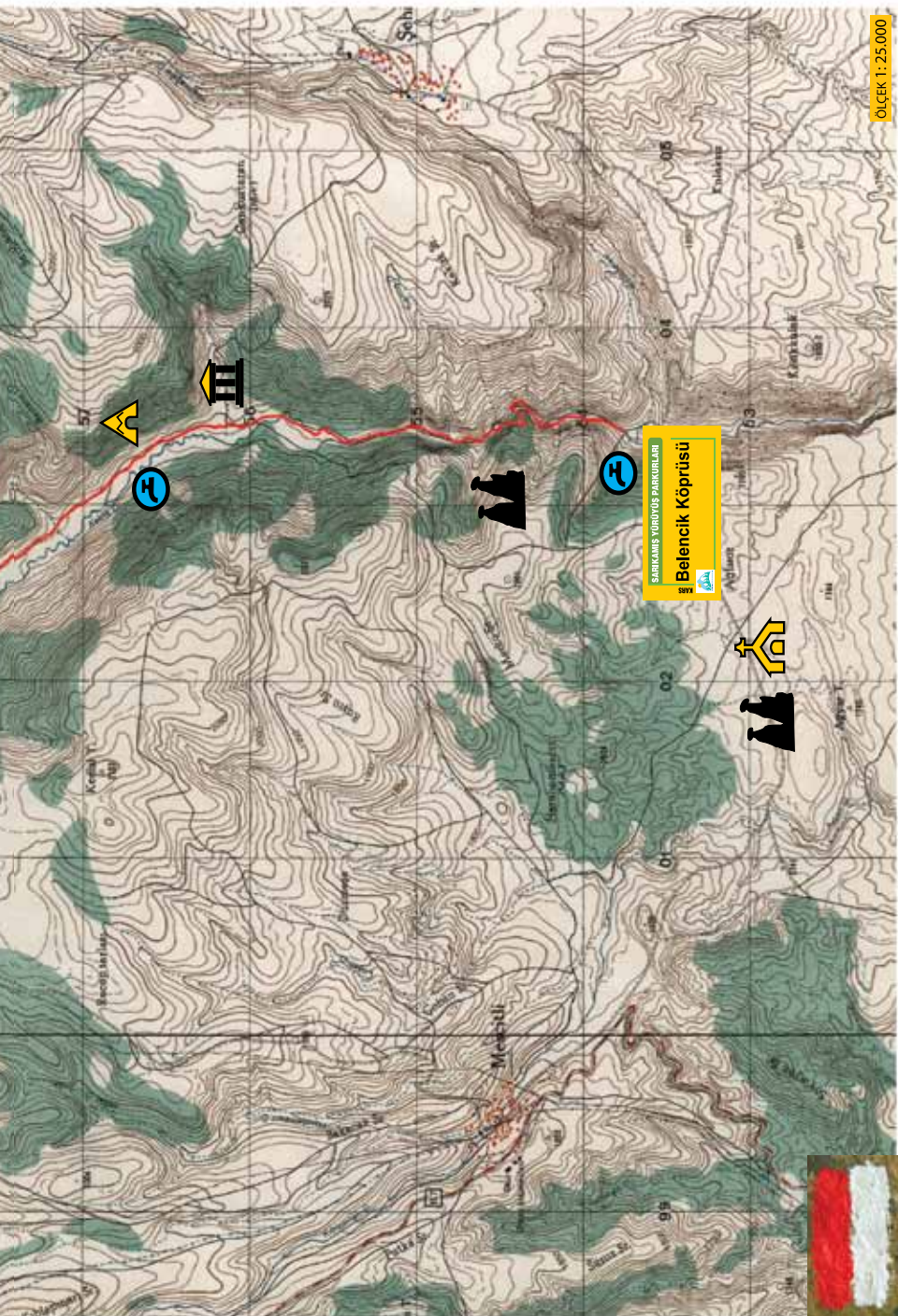

KISA PARKURLAR

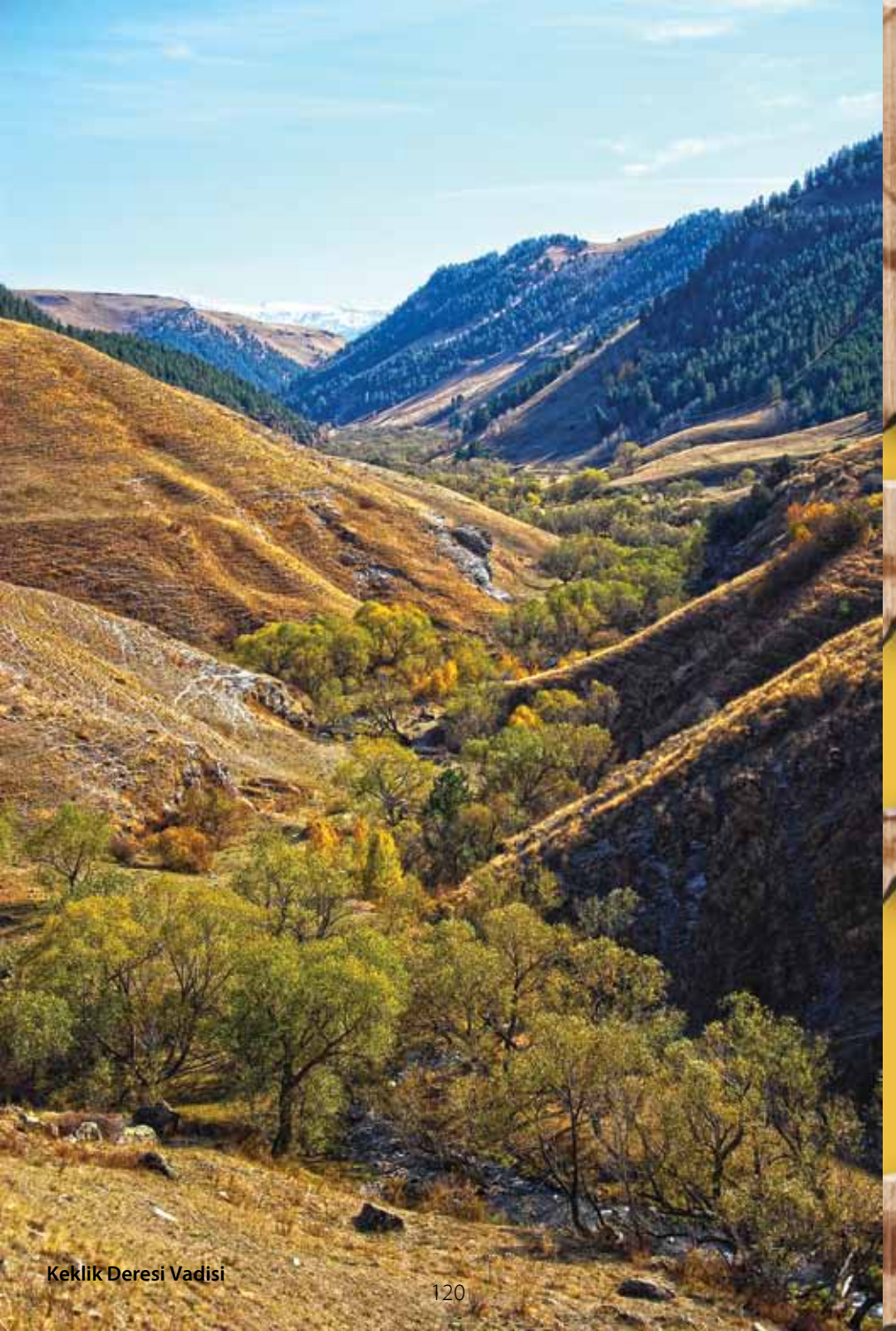
Parkur 18 : Keklik Vadisi-Aras Nehri (16 km)

Kars-Erzurum karayolu üzerindeki alabalık tesisinin bulunduğu alan Keklik Vadisi'nin başladığı nokta. Vadinin ilk iki kilometresi çok sarp ve ayı yataklarıyla dolu olduğu için bu rotayı sadece profesyonel trekking yapanlara öneriyoruz. Vadi girişinde yöre insanı tarafından 'Ağlayan Kayalar' olarak anılan bölgeyi geçip dere yatağında ilerliyoruz. Çok sık bir bitki örtüsüyle çevrili olan bu bölgede yürümenin zor olacağını belirtelim. Kızlar Kalesi'nin hemen altında 17. parkur ile birleşen rota, Belencik Köprüsü'ne değin yapacağımız birçok dere geçişi nedeniyle ıslak bir güzergaha dönüşüyor. Özellikle bahar aylarında yükselen seviye nedeniyle su geçişlerinin zor olacağını hatırlatalım. Yüksek kaya duvarları arasında vahşi ve büyüleyici bir coğrafyada yol alan Keklik Deresi, 16. kilometrede Aras Nehri'ne kavuşuyor. Debisi yüksek olan nehir, ancak yaz ayları sonlarında bazı kısımlarından geçit veriyor. Karşıya geçtiğinizde, Kağızman-Karakurt ana yo-luna çıkacaksınız. Eğer nehir geçit verme- yecek bir hırçınlıkta akıyorsa, vadi bitiminden 200 metre sonra soldan yukarıya çıkan patika sizi Belencik Köyü'ne götürecektir.

Zorluk Derecesi : Çok zor
Azami Yükseklik : 1977 m
Asgari Yükseklik : 1427 m

ÖLÇEK 1: 25.000

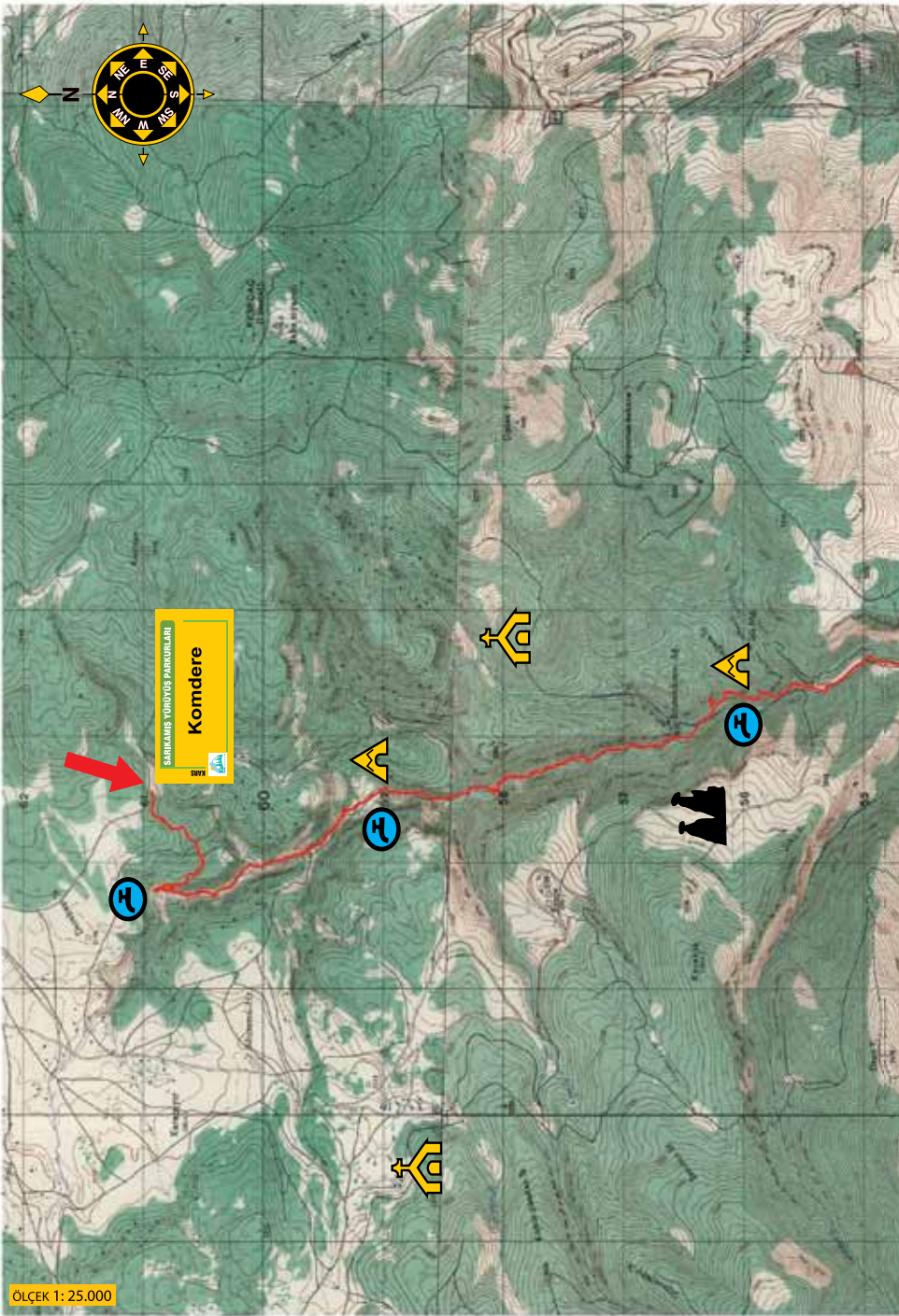

KISA PARKURLAR

Parkur 19 : Komdere-İmamkumu-Karakurt (18 km)

Sadece performansına güvenen deneyimli doğaseverlere önereceğimiz bu parkur bir hayli uzun. Parkur 11’de ilk bölümünü aktardığımız bu nefis yolculuk, bahar aylarında olağanüstü görsel güzelliğiyle sizi motive edecek. 10. kilometrede karşılaştığınız tabe-ladan sonra, Komdere Vadisi giderek genişlemeye başlıyor. Yamaçlarında tarihi kaya yerleşimlerinin yer aldığı bu coğrafya, dere yatağı solunuzda kalacak şekilde toprak bir yoldan devam edecek. İmamkumu mevkiinden sonra Kapadokya benzeri peri bacası oluşumlarına rastlayacaksınız. İsteyenler dere boyunca ağaçların gölgelendirdiği patikada yürümeyi tercih edebilirler. 18. kilometrede varacağınız Karakurt beldesinde zamana inat hala ayakta duran bir kilise bulunuyor.

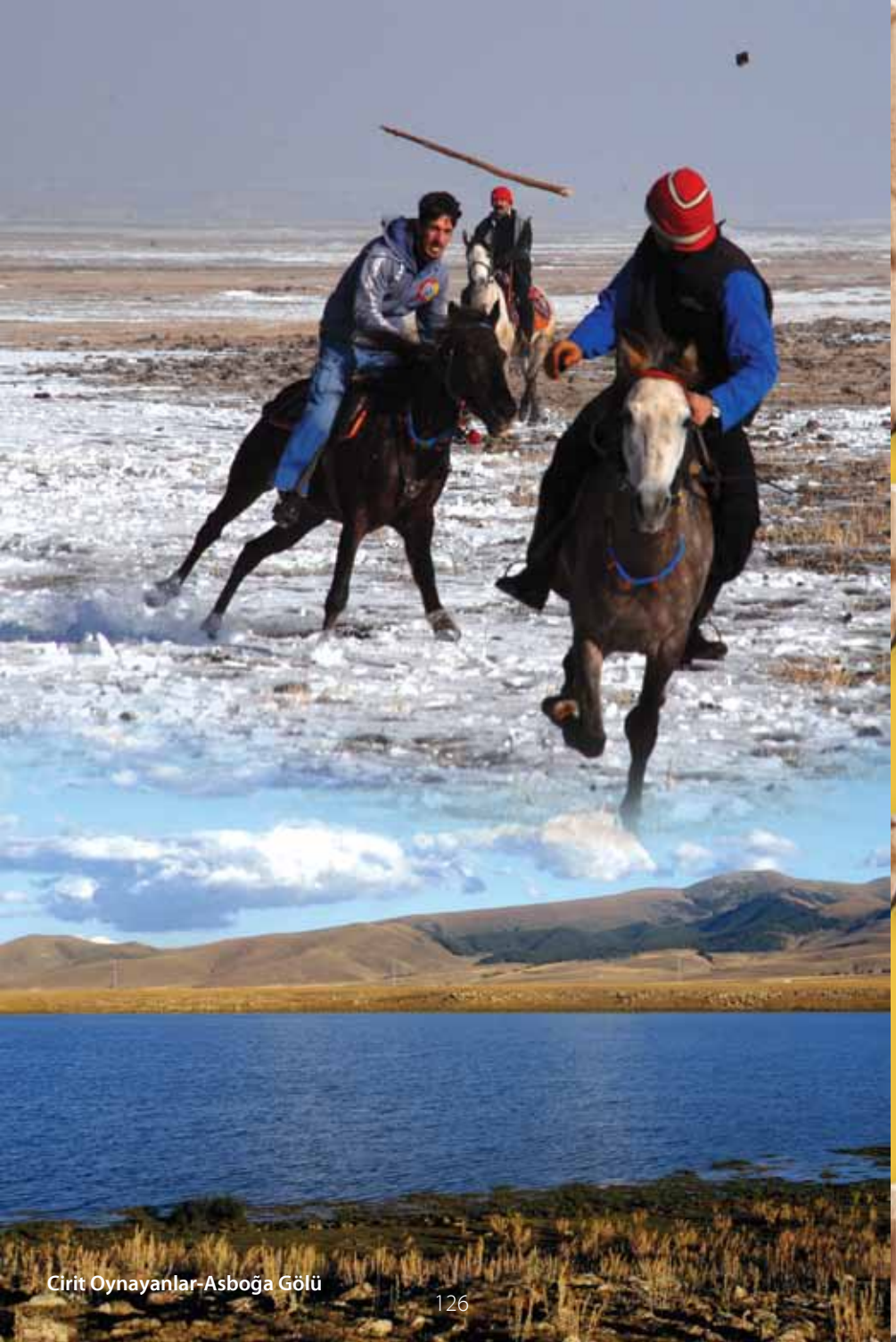
Zorluk Derecesi : Zor
Azami Yükseklik : 2258 m
Asgari Yükseklik : 1470 m

ÖLÇEK 1: 25.000

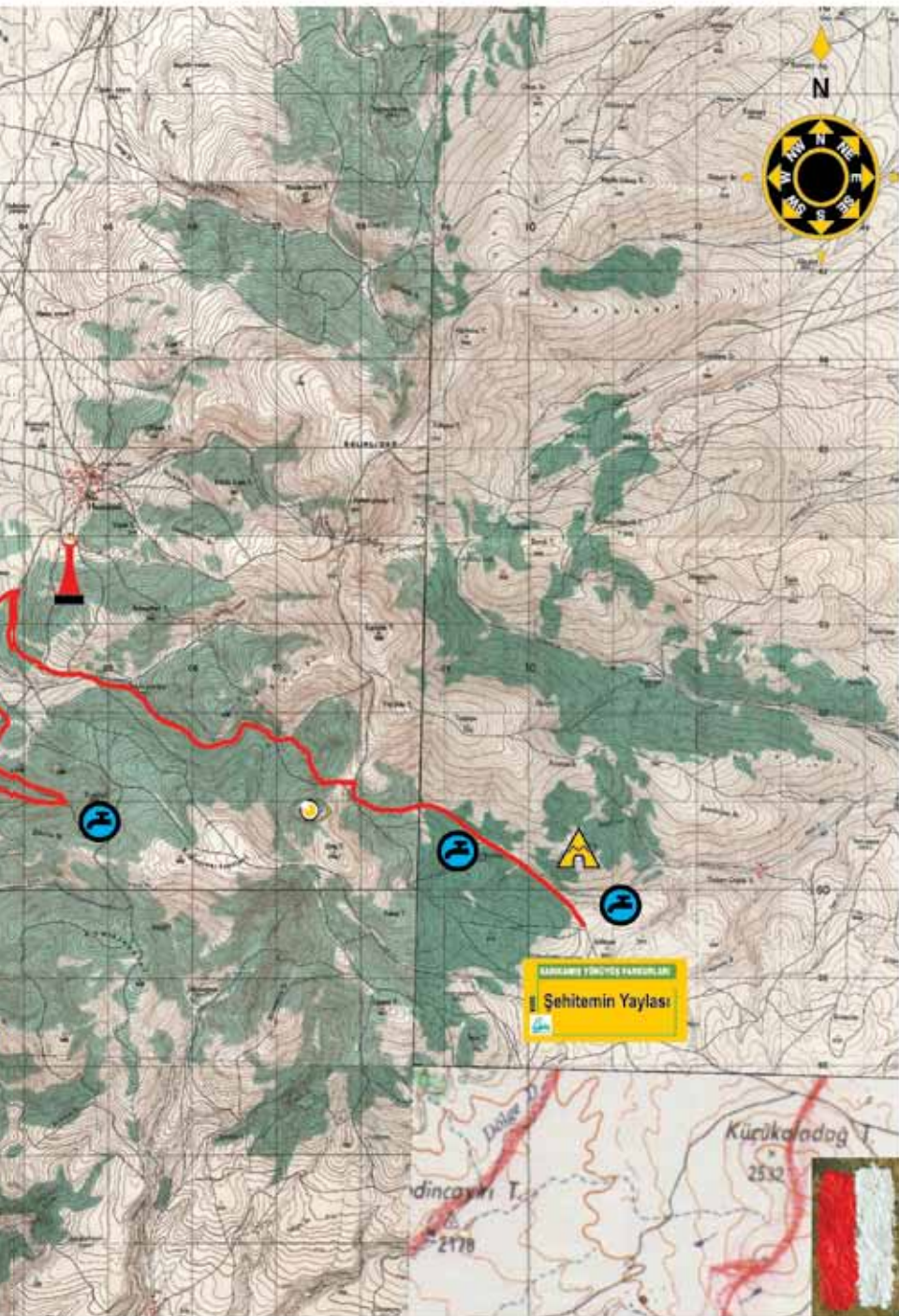

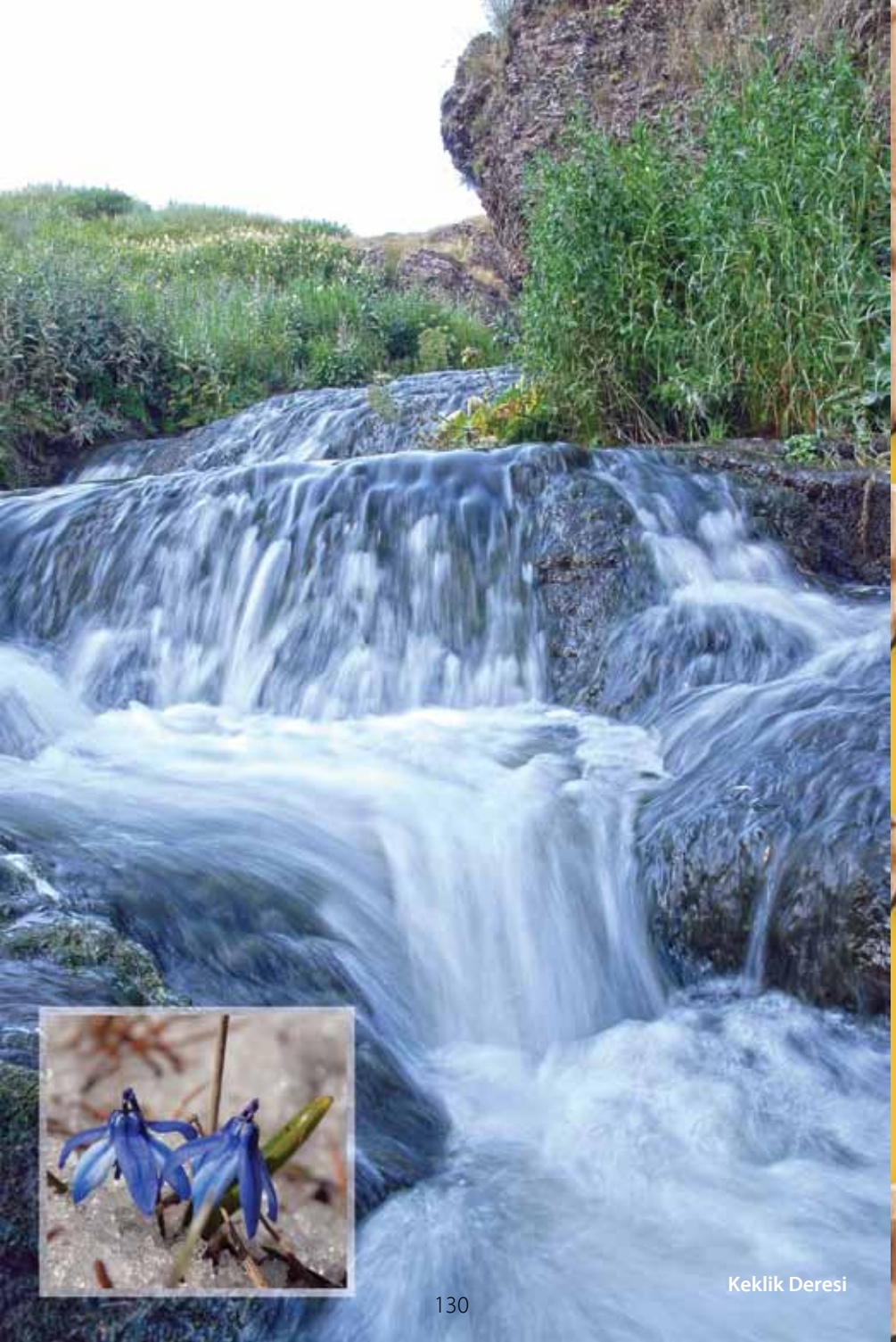
Parkur 1 :
Oteller-Kızlar Kalesi-Keklik
Vadisi-Çürüktaş-Hamamlı Köyü-
Şehitemin Yaylası (32 km)

İki günlük kamplı bir etkinlik olarak planlayabileceğiniz bu rotanın ayrıntılarını yukarıdaki bölümlerde bulabilirsiniz. Kamp alanı olarak Çürüktaş mevkiini veya Keklik Vadisi'ni kullanmanızı öneririz. Keklik Deresi'nden sonra sürekli bir çıkış olduğunu hatırlatalım. Rotanın en zor bölümü Hamamlı-Ortatepe doruk noktasındaki oldukça dik eğim. Biraz yorucu ama bir o kadar da zevkli bir yürüyüş yapacaksınız. Ağustos sonundan itibaren yaylacıların göç etmeye başladığını göz önünde bulundurun.

Zorluk Derecesi : Zor
Azami Yükseklik : 2650 m
Asgari Yükseklik : 1802 m

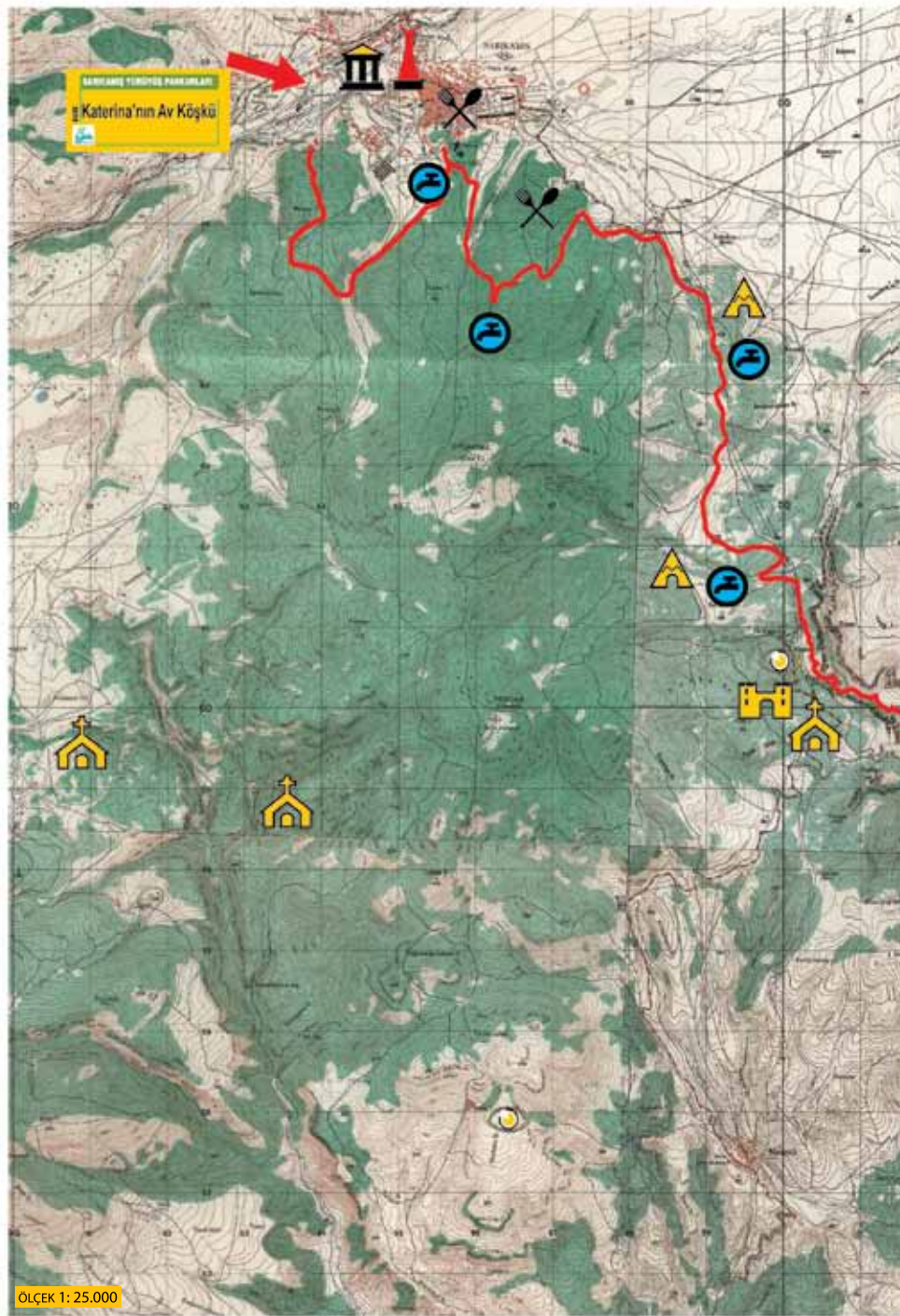
Parkur 2 :
**Av Köşkü-Oteller-Zirve-Şırşır-
Kızlar Kalesi-Keklik Vadisi-
Belencik Köprüsü (32 km)**

Sarıkamış yürüyüş parkurları çalışmasının en uzun güzergahı. Bir gece konaklama bir gece de kamp olarak planlanacak bu yürüyüş toplam 3 günlük bir aktivite. Çok fazla zorluğu olmayan bu rotayı herkes deneyebilir. Sadece Keklik Deresi'ndeki su geçişlerinde dikkatli olunmalı.

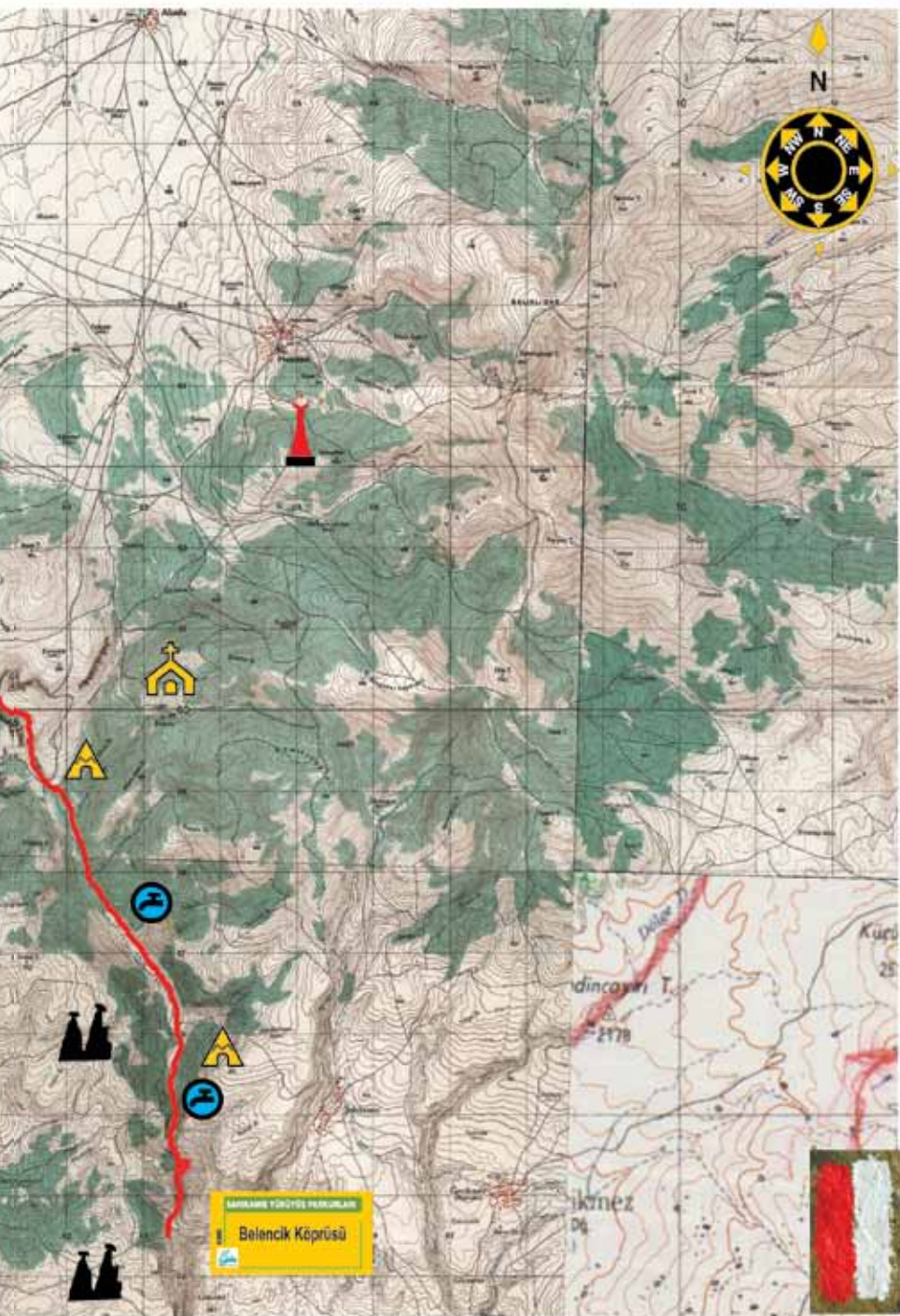
Zorluk Derecesi : Zor
Azami Yükseklik : 2158 m
Asgari Yükseklik : 1614 m

SARILAMAZ TÜRKİYE PAMUKLARI

Katerina'nın Av Köşkü

ÖLÇEK 1: 25.000

BİSİKLET PARKURLARI

Parkur 1 : Oteller-Karanlıkdere-Katerina Av Köşkü-Oteller (18 km)

Geniş bir daire çizen bu bisiklet etabı, Katerina Av Köşkü'ne kadar orman yollarını izliyor. Daha sonra Sarıkamış kent merkezinin içinden geçen turumuz, oteller bölgesine ulaşıyor. Parkurun Oteller-Karanlıkdere ve Karanlıkdere-Katerina Av Köşkü etabının iki bölümünün yokuş olduğunu hatırlatalım. Yokuşların ardından verilen küçük dinlenme molaları motivasyonunuzu arttırabilir.

Parkur 2 : Sarıkamış-Oteller-Bayraktepe-Küp Kilise-Katerina Av Köşkü-Sarıkamış (25 km)

Bol yokuş ve iniş içeren, kaslarınızı epey yoracak bu rota ilçe merkezinden start alıyor. Sarıkamış-Bayraktepe arasını yorucu bir rampa çıkışıyla tamamlayacaksınız. Eğitim nedeniyle biraz zorlansanız da hemen ardından ödülü gelecek. Zirve noktasında soluklanıp karşınıza çıkan harika manzaranın fotoğrafını çekebilirsiniz. Daha sonra inişe başlayan tur, orman içi yoldan tarihi mekanları geçerek tekrar Sarıkamış'a ulaşıyor.

Parkur 3 : Mescitli-Bayraktepe-Oteller (27 km)

Bir kısmı Mescitli köylülerinin Sarıkamış pazarına gitmek için kullandığı eski yol üzerinde seyreden bu bisiklet parkuru, tamamen orman içi bir güzergahta ilerliyor. Rotanın Mescitli-Doruk Noktası ile Küp Kilise-Bayraktepe arası hayli zor rampaları kapsıyor. Tüm bisiklet parkurlarının kış aylarında kar, bahar aylarının ilk dönemlerinde ise çamurla kaplı olabileceğini belirtelim.

Parkur 4 : Oteller-Hamamlı Köyü-Şehitlik-Keklik Vadisi-Soğuksu-Oteller (28 km)

Günübirlük bu bisiklet aktivitesi, bol oksijenli bir havada sarıçam ormanları içerisinde yol alıyor. Rotanın özellikle Keklik Vadisi'ne kadar olan bölümü yoğun ağaç dokusu arasından geçiyor. Etabın başlangıç noktasının ilk bölümü ile Keklik Vadisi-Karayolu arası rampa. Güzergah boyunca yol kenarlarında çeşmelere rastlayabilirsiniz. Pedal basarken bolca sıvı takviyesi yapmanız gerekli.

Parkur 5 : Oteller-Bayrakepe-Küp Kilise-İmamkomu-Karakurt (28 km)

Parkur 7'deki bisiklet rotasının değişik bir versiyonunu deneyeceğiz. Bu kez oteller bölgesinden yola çıkarak Karakurt beldesine ulaşacağız. Bu turu kondisyonu iyi olan bisikletçilerin denemesi gerektiğini özellikle belirtelim. Çünkü Oteller-Bayrakepe arasında hatırı sayılır bir rampa uzanıyor. Daha sonrası sürekli bir iniş olan etap boyunca, önünüze çıkacak doğanın armağanı kuşburnu ve böğürtlenlerin tadına bakmayı unutmayın. Issızlığın ortasında pedal çevirmenin keyfini yaşayın.

Parkur 6 : Sarıkamış-Katerina Av Köşkü-Küp Kilise-Mescitli (28 km)

Tamamı Mescitli-Sarıkamış arasında uzanan eski pazar yolunu izleyen parkur, ilçe meydanından başlıyor. İznos yolundan sonra ormanlık alanda pedal basıyoruz. İlginç formuyla Küp Kilise'yi gezdikten sonra tekrar yola koyuluyoruz. Şimdi etabın en zor kısmındayız. Virajlarla yükselen orman yolunda yavaş yavaş pedal çeviriyoruz. Eriştığımız doruk noktasında biraz dinlenip bolca sıvı aldıktan sonra, hiç pedal basmadan Mescitli'ye kadar inişe geçebiliriz.

Parkur 7 : Sarıkamış-Katerina Av Köşkü-Komdere-Küp Kilise-İmamkomu-Karakurt (29 km)

Çok değil bundan 20-30 yıl öncesine kadar Karakurt beldesinin eski pazar yolu olarak kullanılan bisiklet parkurumuz, keyifli bir yolculuk. Hemen hemen hiç yorucu rampası olmayan, daha çok düz ve iniş bölümleri içeren bir ortamda pedal basacaksınız. Ormanlık alanda seyreden tur boyunca Küp Kilise, Komdere kaya yerleşimleri ve peri bacaları, rotanın doğal ve tarihi güzelliklerini sergiliyor.

Parkur 8 : Sarıkamış Şehitliği-Asboğa Gölü-Çatak-Kızılçubuk-Sarıkamış (31 km)

Tarihi ve doğal güzelliklerle harmanlanan bu etabın Sarıkamış-Şehitlik arasındaki kısmı asfalt yol. Daha sonra Kars-Erzurum yolundan ayrılarak Asboğa Gölü'ne ulaşıyoruz. Bu bölümün yağışlı havalarda çamurlu olabileceğini hatırlatalım. Gölden sonra Çatak Köyü'ne inerek toprak yola giriyoruz. Az bir eğimle yükselerek terk edilmiş Kızılçubuk Köyü'ne varıyoruz. Köy sonrası sizi yine terletecek bir rampa bekliyor. Sırt noktasında inişe geçen güzergah Yukarı Sarıkamış mahallesinde noktalanıyor.

Parkur 9 : Sarıkamış-Hamamlı-Şehitemin Yaylası-Şehitemin-Keklik Vadisi-Soğuksu-Oteller (36 km)

4 nolu bisiklet parkurunun uzun versiyonu olan bu etap, Sarıkamış-Hamamlı Köyü dışında aynı güzergahı takip ediyor.

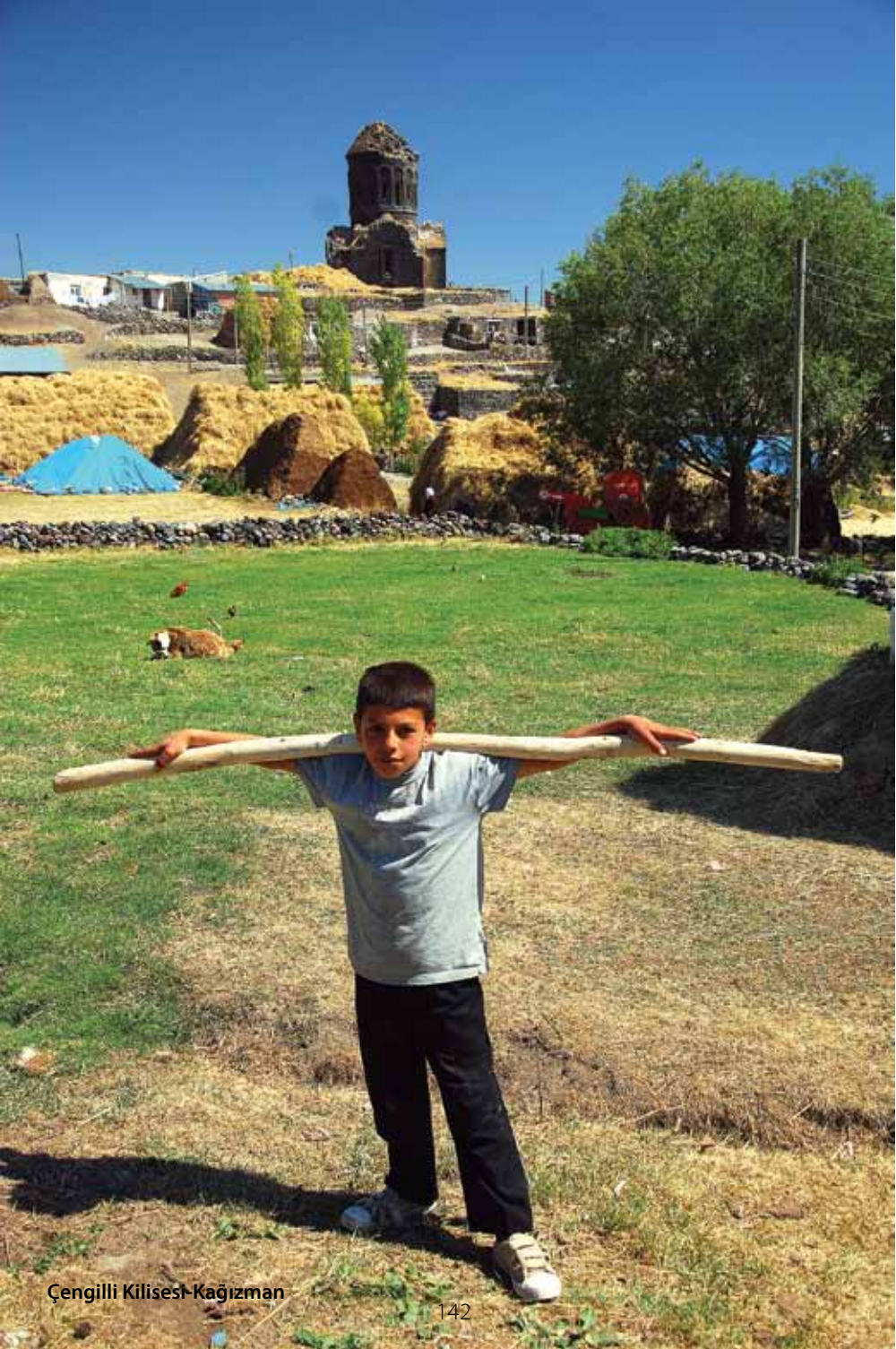
Parkur 10 : Sarıkamış-Handere-Zivin Kalesi-Micingirt Kalesi-Karakurt-Sarıkamış (106 km)

Genellikle asfalt köy yollarını takip eden, Sarıkamış'ın tarihi ve doğal güzelliklerini keşfedeceğiniz harika bir rota. Bisiklet parkuru çok fazla yokuş içermese de, uzun olması bakımından sadece kendine güvenenlerin denemesini tavsiye ederiz. Asfalt yoldan ulaştığımız Zivin Kalesi'ni ziyaret ettikten sonra, geldiğimiz güzergahtan 3 kilometre geri dönüp, Karaorgan'dan Altınbulak Köyü'ne giriyoruz. Rotanın bu bölümü toprak yoldur. Kars-Erzurum karayolunda yeniden asfalta dönüşen güzergah, oteller bölgesini geçerek Sarıkamış'a dönüyor. Parkuru 2 günlük bir etkinlik olarak planlayabilirsiniz. Belki biraz uzun bir bisiklet rotası, ama gördüğünüz güzellikleri düşününce buna değdiğini anlayacaksınız.

JİP SAFARI-MANZARALI ARAÇ YOLU

Parkur 1 : Sarıkamış-Asboğa Gölü-Çatak-Kızılçubuk-Divik Yayla-Çataldere-Sarıkamış (42 km)

İlk bölümünde eski Kars yolunu izleyen rota, ekoturizm merkezi olabilecek Asboğa Gölü üzerinden Çatak Köyü'ne ulaşıyor. Burada toprak yola dönüşen parkur yaylalara doğru yol alıyor. Divik, Yenigazi, Yolgeçmez, Yağbasan gibi Sarıkamış yaylalarının bir kısmına uğrayan manzaralı araç yolu, Dikenli Tabya Şehitliği yakınlarından geçerek tekrar Sarıkamış'a erişiyor.

Parkur 2 : Sarıkamış-Çatak-Kızılçubuk-Divik Yayla-Selim Yaylası-Karahamza Yaylası-Handere Yolu-Sarıkamış (66 km)

Neredeyse 3000 metrelere tırmanan, göller, şehitlikler ve yaylalar arasında uzanan nefis bir güzergah. Rotanın Sarıkamış-Çatak ve Handere Yolu-Sarıkamış bölümleri hariç tamamı toprak yollardan geçiyor. Sadece yaz ve sonbahar aylarında geçmenizi önerdiğimiz bu parkur, yerel kültürün ilginç ayrıntılarından örnekler de sunuyor aynı zamanda.

Parkur 3 : Sarıkamış-Hamamlı-Şehitemin-Odalar-Çengilli-Denizgölü-Çiçekli-Kalebaşı-Karakurt (84 km)

Denizgölü Köyü'ne dek hep toprak köy yollarını kullandığımız rotanın, Hamamlı-Şehitemin arasındaki bölümü ormanlık bir bölgeden ilerliyor. Daha sonra Aladağ eteklerindeki yayla ve köyleri bir bir geçerek Çengilli Kilisesi'ne ulaşıyoruz. Dağların doruklarında mavi bir boncuk gibi parıldayan Deniz Gölü'nün muhteşem güzelliği sizi büyüleyecek. Ardından Kağızman-Karakurt yoluna iniyoruz. Akış yönünün tersine Aras Nehri'nin yarenliğinde yol alırken, karşılaşacağınız peri bacası oluşumları, kaya yerleşimleri ve kaya kiliselerini fotoğraflayabilirsiniz.

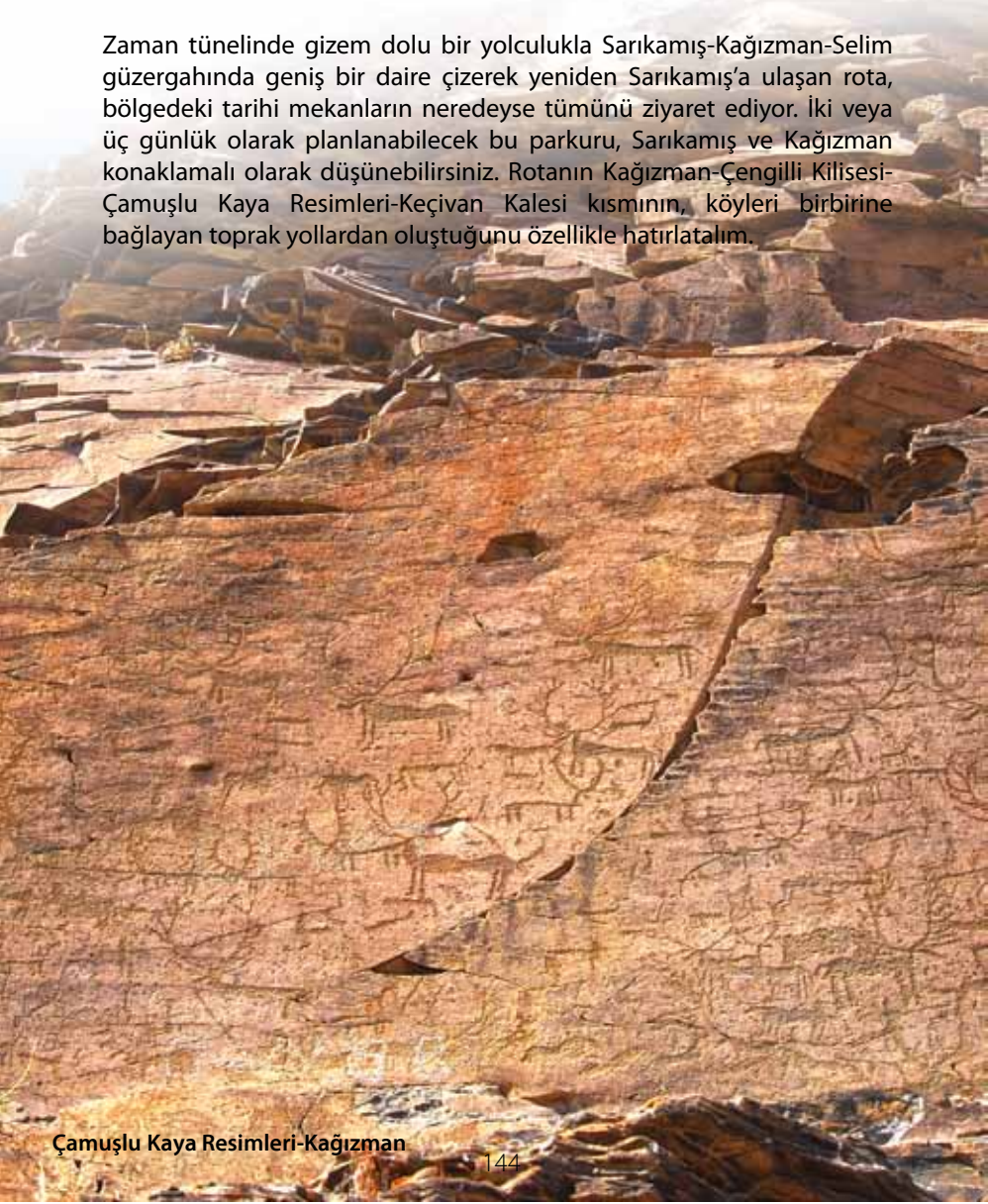
Parkur 4 : Sarıkamış-Handere-Zivin Kalesi-Altınbulak-Micingirt Kalesi-Karakurt-Aras Nehri-Kağızman-Paslı-Selim (236 km)

Rotanın ilk hedefi öncelikle eski Erzurum yolu üzerindeki Karaorgan beldesi yakınlarında yer alan Zivin Kalesi. Ardından Altınbulak üzerinden Micingirt Kalesi'ni ziyaret ediyoruz. Karakurt-Kağızman arasında Aras Nehri'ne paralel ilerleyen asfalt yol, hemen her kilometresinde farklı bir güzelliği önümüze seriyor. Bol virajlı güzergahın ardından ulaştığımız meyve deposu Kağızman ilçesinde, Aras Nehri'ni geçip kuzeye yöneliyoruz. Keskin virajlarla derin bir vadiyi aşan rota, Paslı beldesinin ardından Selim ilçesinde sona eriyor.

KÜLTÜR ROTALARI

Parkur 1 : Sarıkamış-Katerina Av Köşkü-Zivin Kalesi-Micingirt Kalesi-Karakurt Kilisesi-Aras Nehri Vadisi Peribacası Oluşumları ve Kaya Yerleşimleri-Kağızman-Çengilli Kilisesi-Deniz Gölü-Çamuşlu Kaya Resimleri-Keçivan Kalesi-Selim-Sarıkamış Şehitlikleri (294 km)

Zaman tüneline gizem dolu bir yolculukla Sarıkamış-Kağızman-Selim güzergahında geniş bir daire çizerek yeniden Sarıkamış'a ulaşan rota, bölgedeki tarihi mekanların neredeyse tümünü ziyaret ediyor. İki veya üç günlük olarak planlanabilecek bu parkuru, Sarıkamış ve Kağızman konaklamalı olarak düşünebilirsiniz. Rotanın Kağızman-Çengilli Kilisesi-Çamuşlu Kaya Resimleri-Keçivan Kalesi kısmının, köyleri birbirine bağlayan toprak yollardan oluştuğunu özellikle hatırlatalım.

Parkur 2 : Sarıkamış ve Allahuekber Dağları Çevresi Şehitlikler Rotası

Önceki sayfalarda ayrıntılı anlattığımız Sarıkamış dramının anısına, hem Kars hem de Erzurum'da birçok şehitlik inşa edilmiş durumdadır. Allahuekber Dağları'nın sırtlarından köy ve ilçe merkezlerine kadar geniş bir bölgeye yayılan bu şehitlikler, anıtsal mezar ve heykel formunda tasarlanmıştır.

Rotanın başlangıç noktası Kars-Erzurum karayolu üzerindeki Allahuekber Dağı Şehitliği. Ardından hemen karşı köyde bulunan Hamamlı Köyü Şehitliği'ni ziyaret ettikten sonra ilçe merkezine dönüyoruz. Yukarı Sarıkamış mahallesinde Batı Kışla ve Sarıkamış, İstasyon mahallesinde Millet Bahçesi Meçhul Asker şehitliklerini geziyoruz.. Yine İstasyon mahallesinin Makineli Tüfek mevkiinde bulunan top ve tabya kalıntılarıyla mezarlık bölgesi, tarihi sit alanı olarak dikkat çekiyor.

Daha sonra yakın çevrede yer alan Dikenli Tabya, Turnagöl, Bardız Geçidi (Şehit Halit), Kaynak-Çermik Yayla, Mescitli Köyü Deliktaş mevkii, Soğanlı, Karargan-Köroğlu Köyü Çakırbaba, Alisofu-Bozat Köyü Ağababa, Yağbasan Köyü ile Yayıklı Köyü Divik (Kırklar) şehitlikleri rotamızın diğer etaplarını oluşturuyor. Sadece Sarıkamış ilçesi sınırlarındaki şehitlikleri kapsayan bu rotanın önceden saptanmış bir kilometresi yok. Parkur belirli bir noktadan başlayıp belirli bir yerde sona ermiyor. Bazı köylere ve anıtlara gidip sonra tekrar geri gelmek gerekiyor. Bu anlamda yukarıda adı geçen şehitliklerin tümünü veya isteğe göre birkaçını ziyaret edebilirsiniz. Bazı şehitliklerin yaylalarda bulunduğunu ve ulaşımın zor olduğunu özellikle belirtelim. Bu kültür rotasını elbette kış aylarında önermiyoruz. Ayrıca her yıl Aralık veya Ocak aylarında, bölgede 'Sarıkamış Şehitlerini Anma Yürüyüşleri' düzenlenmekte olduğunu da hatırlatalım.

Parkur 3 : Kars Şehir Merkezi ve Ani Harabeleri

Sarıkamış'ı ziyaret eden bir kişinin elbette Kars il merkezine uğramadan dönmesi düşünülemez. Kalenin etrafına öbeklenen ve birbirini dik kesen caddelerin oluşturduğu eski kent dokusu, şehrin belleğinin fotoğraf karelerine dönüştüğü mekanlar arasında. Tüm kenti keşfedeceğimiz turu tamamladıktan sonra sırada Ani ören yeri var. Türkiye-Ermenistan sınırında yer alan Ani, Efes antik kentle beraber ülkemizin en büyük ve en önemli tarihi mekanlarından birisi. İl merkezine 42 kilometre uzaklıktaki bu görkemli arkeolojik alanda, Büyük Katedral, Aziz Pirkich Kilisesi, Kızkalesi ve Bakireler Manastırı, Genç Kızlar Kilisesi, Ebul Menucehr Camisi ve Selçuklu Kervansarayı gibi birçok tarihsel eseri görebilme şansı yakalayacaksınız.

ULAŞIM

Kars İstanbul'a 1424 km., Ankara'ya 1076 km., İzmir'e 1655 km., Antalya'ya 1449 km., Trabzon'a 436 km., Erzurum'a ise 202 km. uzaklıkta bulunuyor. Sarıkamış'a karayoluyla ulaşmak isteyenler Karadeniz üzerinden Giresun-Tirebolu-Torul-Erzincan-Erzurum-Sarıkamış, Trabzon-Erzurum-Sarıkamış ya da Hopa-Artvin-Ardahan-Kars-Sarıkamış güzergahlarından birini kullanabilirler. Orta Anadolu üzerinden gelenlerin ise Ankara-Yozgat-Sivas-Erzincan-Erzurum-Kars rotasını izlemeleri gerekiyor. Erzurum ve Kars'tan Sarıkamış'a dolmuş ve otobüslerle ulaşım sağlanıyor.

Kars-Sarıkamış arası 55 km. İlçeler arası mesafeler şöyle;

Sarıkamış-Selim	25 km.
Sarıkamış-Kağızman	63 km.
Sarıkamış-Arpaçay	96 km.
Sarıkamış-Diğor	96 km.
Sarıkamış-Susuz	108 km.

Havayoluyla ulaşımı tercih edenler için SunExpress ve THY haftanın her günü İstanbul ve Ankara'dan Kars'a sefer düzenliyor. THY İzmir'den gelecek yolcuları haftanın her günü İstanbul/Ankara üzerinden aktarmalı, SunExpress ise haftanın iki günü direkt olarak Kars'a ulaştırıyor.

Kars Havaalanı Tel	: 0474 2135667 – 68
SunExpress	: 444 0 797 (www.sunexpress.com)
THY	: 444 0 849 (www.thy.com.tr)

Kars'a diğer bir ulaşım aracı ise tren. Anadolu coğrafyasında bir nostalji yolculuğu vaad eden Doğu Ekspresi, haftanın her günü İstanbul-Kars arasında karşılıklı sefer yapıyor. İstanbul'dan her sabah 9.00'da, Kars'tan ise her akşam 23.55'te hareket eden trenle, 23 saatlik muhteşem bir yolculuğun keyfini çıkarabilirsiniz. Tren Sarıkamış istasyonunda duruyor. Biletleri www.tcdd.gov.tr adresinden satın almak mümkün.

TCDD Danışma Tel	: 444 8233
İstanbul Haydarpaşa Garı Rezervasyon	: 0216 3364470 0216 3362063 0216 3360475
Kars Tren Garı	: 0474 2234398
Sarıkamış Tren Garı	: 0474 4134962
Otobüs İşletmeleri	
Doğu Kars	:0474 4134262
Turgut Reis	:0474 4138301
Serhat Kars	:0474 4134868

ARAÇ KİRALAMA

Baran Oto Kiralama : 0545 2118183
Yavuz Otomotiv : 0474 4134474

KONAKLAMA

Ce-mar Sarıkamış Toprak Hotel (5*)

Tel : 0474 4134111
Faks : 0474 4137970
e-posta : salessarikamishotel@toprak.com.tr
Web sitesi : www.toprakhotels.com

Çamkar Otel (3*)

Tel : 0474 4135259 – 4136565 – 4134444
Faks : 0474 4136242
e-posta : camkarotel@gmail.com
Web sitesi : www.camkarotel.com

Kar Otel (3*)

Tel : 0474 4135152
Faks : 0474 4135051
e-posta : sarikamiskarotel2007@hotmail.com
Web sitesi : www.sarikamiskarotel.com

Alpina Sarıkamış Konaklama Evleri

Tel : 0474 4137383
e-posta : info@alpinakonaklari.com
Web sitesi : www.alpinakonaklari.com

Sarıkamış Kızılay Oteli (3*)

Tel : 0474 4134855
Faks : 0474 4134584
e-posta : info@kizilayotel.com
Web sitesi : www.kizilayotel.com

Hotel Aras (2*)

Tel : 0474 4138080
Faks : 0474 4138080
e-posta : info@sarikamishotelaras.com
Web sitesi : www.sarikamishotelaras.com

Sarıkamış Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Uygulama Oteli

Tel : 0474 4137081
Faks : 0474 4134604

ÖNEMLİ TELEFONLAR

Polis	155
Jandarma	156
Acil Servis	112
Orman Yangın	177

BİLGİ VE REHBERLİK

GPS koordinatları ve bilgi : www.sarikamistrekking.com
info@sarikamistrekking.com

Zakir AKIN : 0541 2103175
zakir-akin@hotmail.com

İshak ALASERHAT : 0554 7684793
akademik_olgu@hotmail.com

KuzeyDoğa Derneği : www.kuzeydoga.org
emrah@kuzeydoga.com

KAYNAKÇA

- 1- Kars İli Kültür Envanteri, 2009
- 2- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Müdürlüğü, Kars İli Sarıkamış Şehitlikleri, 2005
- 3- Kars Kent Rehberi, Kent Konseyi 2007

HARİTA SİMGELERİ

	ŞEHİTLİK		MANZARA NOKTASI
	KALE		KAMP ALANI
	ÖREN YERİ ve MÜZE		PERİ BACASI
	KİLİSE		RESTORAN
	ŞELELE		ÇEŞME